

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Acest roman a fost digitizat în cadrul proiectului Muzeul Digital al Romanului Românesc 1901-1932, inițiat de Revista Transilvania, organizat de Complexul Național Muzeal ASTRA și co-finanțat de Administrația Fondului Cultural Național.

Sugestie de citare a arhivei:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Denisa Frătean, Daiana Gârdan, Alex Goldiș, Emanuel Modoc, Iunis Minculete, David Morariu, Ovio Olaru, Teodora Susarenco, Andrei Terian, Radu Vancu, Dragoș Varga. *Muzeul Digital al Romanului Românesc: 1901-1932*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2020. https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932.

This novel was digitized for the project The Digital Museum of the Romanian Novel 1901-1932, initiated by Revista Transilvania, organized by ASTRA National Museum Complex and co-financed by The National Cultural Fund Administration.

Citation suggestion:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Denisa Frătean, Daiana Gârdan, Alex Goldiș, Emanuel Modoc, Iunis Minculete, David Morariu, Ovio Olaru, Teodora Susarenco, Andrei Terian, Radu Vancu, Dragoș Varga. *The Digital Museum of the Romanian Novel: 1901-1932*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2020. https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
http://istoriansilvania.ro/mdrr1901-1932

N. RĂDULESCU - NIGER

LOGODNICUL DURERII

ROMAN



BUCUREȘTI
EDITURA I. NEGREANU
1919.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc

N. RADULESCU-NIGER

BCU Cluj-Napoca
FILRL 0000 00149

LOGODNICUL DURERII

ROMAN

4385

UNIVERSITATEA CLUJ
Seminarul de limba și literatura română.

EDITURA I. NEGREANU
BUCUREȘTI
STR. APOLODOR No. 13
— 1919 —

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CETIȚI

AMOR FANATIC

(LA CONQUÊTE DE PLASSANS)

— ROMAN —

cea mai puternică lucrare a marelui scriitor EMILE ZOLA

Apărută în Editura

I. NEGREANU

BUCUREȘTI

STRADA APOLODOR No. 13

De vânzare la toate librăriile

859.0-31 (Rădulescu-Niger, N.)
859.0-32 (Rădulescu-Niger, N.)

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

LOGODNICUL DURERII

UNIVERSITATEA

1

— Mamă dragă, uite'l, trece!... grăi copila şi apucă repede pe mumă-sa de mână.

— Cine? întrebă muma, tresărind.

Era foarte departe cu gândurile, sub umbreluţa pe-al căreia fond de un trandafiriu şters, străbătut de soare, capul ei părea înconjurat de o văpae plăcută.

— Domnul acesta, mamă, stărui copila. Dumneata nu iei seama cât e de palid, cât e de posomorât, ca ziua de eri... Poate că e bolnav şi el...

Copila oftă şi tăcu.

Domnul în cauză se apropiase. Pentru întâia oară îl privi cercetător mama copilei: era tânăr,—tot să fi avut cel mult treizeci de ani. Il socoteai mai în etate numai pentru asprimea căutăturii şi pentru gălbeneala care-i îmbătrânea chipul. Ghiceai că o mare suferinţă îl ostenise, întipărindu-i pecetea pe trăsăturile de altmintrelea pline de regularitate şi de finețe.

Trecea cu capul în jos, par'că deabea 'i-ar fi dus greutatea,—cu pasul grăbit par'c'ar fi voit să se depărteze mai repede de ceva, — cu umerii uşor aduşi. Privirea o aţintea pe nisipul foarte mărunt al «plajii» parcă ar fi căutat să lămurească niscareva urme cunoscute, printre acelea ce se încrucişau în toate direcţiunile.

Copila îl urmări timp îndelungat, cu ochii plini de interes vădit, fără să prindă de veste cu câtă mirare îi lua mumă-sa seama.

Pe chipul copilei treceau, ca nişte răsfrângeri ale unor raze printre nori, impresiuni şi gânduri ascunse— umbre şi lumini care arătau că mintea ei umblă să pă'rundă stare sufletească a tânărului.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

După vr'o câteva minute doamna Prônier se aplecă spre fie-sa şi-i zise blând şi desmerdător:

— Adriano, la ce te gândeşti tu cu atâta serlozitate?

Copila ridică la ea o căutătură nehotărâtă, apoi, după o clipă:

— Mă gândesc, răspunse ea, că mulţi inşi mai suferă pe lumea aceasta,—începând cu noi...

Cuvintele din urmă le rosti încet de tot.

Muma le auzi şi se înfioră.

— Pentru ce gândurile acestea de om bătrân, Adriano? La o etate înaintată sunt de înţeles, căci aştern, sub ochii osteniţi de multă clipire, o întreagă viaţă trăită, plină de multe feluri de contrarietăţi. Tu însă eşti un copil. Lumea ta trebue să fie a veseliei, a jocurilor încă...

— O! mămico, ştii prea bine că nu mă mai joc de mult...rosti copila cu viorniciune.

— Văd eu că vrei să fii fată mare serioasă, răspunse doamna Prônier, zâmbind silit, spre a'şi ascunde îngrijarea. Să ne închipuim că eşti aşa; ori cum atunci etatea ta trebue să fie a iluziunilor frumoase ale tinereţii... Nu ai oare înainte-ţi viitorul? Nu ai iubirea mea călăuză? De ce cugetări amare, ca pornite din îndoinţă şi par'că din descuragiare?

— Mamă, vrei să nu mai vorbim de aceasta?

Aruncându-şi ochii împrejur strigă deodată cu voioşie copilărească: uite, pescarii trag plasa la mal. Vrei să ne uităm şi noi? Ce de inşi s'au făcut roată în juru-le! E curios lucru să vezi cum se bat peştii în plasă...

— Du-te şi te uită, Adriano. Am umblat mult şi mă simt ostenită. Dute; te aştept aci.

Adriana dădu fuga şi se opri în rândul întâiu al curioşilor cari aşteptau scoaterea plasei.

Pescarii trăgeau din răsputeri de frânghie. Plasa era aproape de ţărm şi valurile aci o săltau, aci o acoperiau. O barcă o însoţia din larg săltând şi ea în urmă-i, apropiindu-se mereu cu fiecare val care venea să se sfărâme pe pietrişul ţărmului.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Peste puțin un val mai mare aruncă plasa, o ținu câteva clipe în spuma lui albă și se retrase. Atunci pescarii o traseră repede dintr'un hop, c'a nici un val să n'o mai ajungă.

O mare mulțime de pești, mari și mărunței, începură a se sbate, strălucitori la razele soarelui.

Un fel de scrumbii, cu solzii ca smaragdul, împrăștiau sclipiri verzi, alții, scânteeri de aur; alții, de argint.

Se svârcoliau în mâinele pescarilor, înnecați de aer, sburau în coșuri de papură în care săreau unii peste alții parc'ar fi fost înțepați cu ace.

Care mai de care se înalța în vârfurile picioarelor, ca să-i vadă mai deaproape, unii cu zâmbete de plăcere, alții cuprinși de milă.

Singuri pescarii erau nepăsători, sufletește. Mănoasa pescuire îi făcea atât numai să se gândească la câștigul bun ce erau să aibă.

Adriana se plecă, apucă un peștișor subțiratec și lungăreț ce căzuse lângă coș, îi rosti câteva cuvinte de mângâiere, c'un glas duios și dulce, vru par'că să'l sărute și, după ce privi o clipă la pescar,—îi făcu vânt, pe sub umbreluța deschisă, în valul ce atunci se retrăgea.

Peștișorul alunecă, ca o săgeată de argint, și se pierdu în safirul scânteetor al mării.

Copila se întoarse lângă mumă-sa, mulțumită, cu chipul îmbujorat și-i spuse fapta bună ce făcuse.

De ce să moară așa de tânăr, fert la foc, sărmanul peștișor! Să fi văzut, dragă mamă, cum bătea din aripioare și cum se ducea, se ducea, vesel, vesel, să spue, de sigur, tovarășilor lui de joc prin ce minune scăpase!

Adriana termină c'un râs argintiu care o făcea nespus de drăgălașă, apoi se așeză lângă mumă-sa.

După o clipă însă tuși; chipul i se îngălbeni, privirea i se întunecă și zâmbetul îi peri.

— Vezi? te-ai ostenit, drăguță...

Muma îi dezmerdă bărbia și o cuprinse cu o privire îngrijată, în timp ce'și înnăbușea un oftat.

— Ai! nu am nimic, mămico, se grăbi Adriana să

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

răspundă. Nu m'am ostenit. Nu ştii însă că tusea aceasta nu se duce aşa de repede? Cu toate acestea doctorul m'a găsit eri mult mai bine decât zilele trecute. Hai? vrei să ne mai plimbăm? Cât e de frumos! Cât e de cald! Par'că'ţi vine să tot trăeşti şi să nu te mai saturi de privit şi de plimbat...

D-na Prônier se ridică; Adriana îşi petrecu un braţ după braţul ei şi se îndreptară spre parc încet, încet.

Era în adevăr o zi splendidă, neaşteptată după ploaea, vântul şi frigul din ajun.

Marea, scânteetoare ca o oglindă aşternută în faţa luminii, părea că se odihneşte de truda ei zilnică.

Numai dealungul ţărmului arcuit venea mereu câte un şir de valuri, punându-i un guler alb de dantelă, pe care, în depărtare, par'că'l flutura adierea vântului.

Locul plimbării era plin de-o nenumărată mulţime de bărbaţi, femei şi copii, cari, gustau în pace amestecul plăcut de căldură şi răcoare, — înrâurire binefăcătoare asupra slăbiciunei multor corpuri bolnave.

Plăcerea de-a trăi picura ca o rouă, din largul cerului limpede, pe sufletele lor neodihnite; de pe vastitatea mării, senină ca şi cerul, culegeau par'că semînţa speranţei că se vor vindeca.

Munţii aveau o strălucire nouă, casele dealungul plimbării râdeau şi muzica din parc împărtăşea note armonioase, care, multora se închipuiau ca o fluturare de foi de trandafiri străbătute de lumină, într'un freamăt ritmat delicios.

II

D-na Marta Prônier, fică de mic industriaş în Bruxella, avusese parte să i se dea o creştere deosebită în casa părintească, în care văzuse numai bună înţelegere şi o liniştită dragoste.

Fără multă carte care s'o facă să scrie minunile lumei vechi,—multe din ele numite azi progrese ale Ştiinţei moderne, ajunse fată mare de-o frumuseţe fizică aleasă, de-o însemnată frumuseţe morală, casnică bună, de-o drăgălaşă violuciune între ai casei, foarte la locul ei în legăturile de prieteşug mai depărtat.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Nici o pornire romantică în sufletul ei plin de simplitate.

Din citirea romanelor rămânea numai cu impresiunea faptelor bune, numai sub înrâurirea caracterelor alese.

Amorul i se înfăţişa ca un mare mister al inimii şi nu căuta să şi-l lămurească.

Inima-i fiind bine îngrădită, închipuirea nu i se putea aprinde până să i-o clinteaseă din loc pentru sboruri amăgitoare.

Se deprinsese să stea adeseaori în locul mume-si la «comptoir» spre a primi plata cumpărăturilor, şi nu lua seama unor anume muşterii cari veneau numai în dorul ei să cumpere câte ceva.

Dacă vr'un cutezător îşi învoia să-i atragă luarea aminte asupră'şi cu vr'un cuvânt curtenitor, o privire numai îl făcea să înţeleagă că nu-şi găsise fiinţa care să'l asculte.

La etatea de douăzeci şi unul de ani reputaţiunea de fată cuminte îi era statornicită ca şi aceea de frumuseţe dintre cele alese.

Era valonă şi, potrivit tradiţiunii ce nu se poate schimba, simţia pentru Flamanzi aceeaşi neprietenie ca şi neamurile ei.

Totuşi un Flamand, Rooken, industriaş bogat se înfăţişă părinţilor ei ca pretendent stăruitor.

Acest Rooken era tovarăş la o uzină din Charleroi cu Prônier, mai tânăr întru câtva, dar mai plăcut şi mai distins în felul său de-a fi...

Aproape de-a fi primit de părinţii Martei, Rooken veni în familie cu Prônier şi d-ra Marta se simţi mai atrasă către acesta.

Prônier se înnamoră nebun de Marta şi ajunse la cuţite cu tovarăşul său, care, dacă nu era pasionat ca valonul, era însă încăpăţânat când lua o hotărâre.

Prônier, cu parte mai mare în tovărăşie, se desfăcu de Rooken şi după un duel cu acesta din care se alesese cu un glonţ în piept, se căsători cu frumoasa Marta, îndată ce scăpă dela moarte.

Îi erau plăcute amintiri şi astăzi Martei, zilele mi-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nunate pline de atenţiuni delicate pentru ea, din partea lui Prônier, zilele apoi de după durerile sfinte ale maternităţii, când o nouă lumină de mulţumire dulce înviora în răstimpuri chipul lui Prônier, mai slăbit de vr'o câteva luni.

In adevăr, fără ca ea să fi bănuit încă, Adrian al ei suferea, îşi cunoştea suferinţa şi se topea pe fiecare zi de căinţă şi de convingerea că scăpare nu mai era pentru el.

Era ofticos prin moştenire ; îşi înrăise starea prin abuzuri la începutul tinereţei, — dar apoi, fiindcă se căutase şi se ferise bine, sănătatea părea că i se întorsese. La uzină nu muncea prea mult lăsând aproape toate grijile pe seama lui Rooken, voinic cât un taur, şi viaţa îi se ivea de acum cu îndestulă chezăşie de ani îndelungaţi.

Urmările duelului însă, nu-i fură tocmai priincioase. Prea multă dragoste de frumoasa lui soţie, înrâuri în rău asupra puterilor lui, iar vrăşmăşia lui Rooken, ascunsă, dar lovind cu siguranţă în nervul bun al afacerilor lui, îi fu încă un agent distrugător.

Trebuia apoi să mai lupte singur cu conducerea uzinei şi vedea bine că nu avea nici experienţe, nici tăria de rezistenţă a lui Rooken ; trebuia, în cele de pe urmă, să ascundă starea tuturor acestor lucruri, de Marta, ca să n'o mai neliniştească şi pe ea.

Mica Adriana era de-o drăgălăşie ca a Martei, însă şi ceva suferind era în delicata ei făptură. Ideea că, transmiseee boala lui nemiloasă, copilului pe care'l adora; grăbi deplina scădere a puterilor lui Adrian, iar starea putreziciunii finale începu.

Marta se deşteptă abia atunci, adânc îndurerată şi plânse câteva zile în ascuns, ca o nebună, părând că avea să'şi piardă orice lumină de cârmuire.

Energia care trăia de-oparte în firea ei, îndepărtă furtuna lacrimilor şi întunericul mai mult părut al întâelor momente de durere...

Se vedea de-odată cu o îndoită datorie : să se deprindă de aproape cu conducerea afacerilor fabricei ca şă înlăture lui Adrian osteneala şi să dea scum-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pului soţ curagiu şi acele îngrijiri duioase şi prevăzătoare care, uşurează cel puţin, dacă nu mai pot vindeca, stabilesc un fel de cumpănire timporală între răul care roade neîncetat şi puterile care par că ar rezista.

In adevăr biata Marta ştiu atât de bine să aducă lucrurile pe voea ei, încât Adrian să nu se simtă jignit şi să primească cu mulţămire ceea ce draga lui soţie numea «o tovărăşie.»

Incepu să urmeze cu luare aminte prescripţiunile medicale, şi să se ocupe în casă mai mult cu cititul distractiv, cu jocuri care să nu'l ostenească în tovărăşia a doi prieteni ce'l vizitau cu rândul şi să facă jucării încântătoarei lui fetiţe.

De îndată ce cuprinse toată rotăria industrială a aşezământului, puse rânduială severă, dar delicat şi cu răbdare, în fabricaţiune cât şi în desfacere; îşi dădu seama de vrăşmăşia lui Rooken, fostul ei pretendent şi isbuti s'o precumpănească întru câtva.

Oamenii uzinei, în faţa stărei domnului lor şi a energiei ce desfăşura doamna, fură cuprinşi de milă pentru el, de respect pentru ea şi, toţi, într'o înţelegere vrednică de laudă, începură a-i fi cu adevărat credincioşi. Intrigile de dinafară nu mai putură străbate şi aşezământul se resimţi de bunul mers al oamenilor şi al lucrului mâinelor lor.

Rooken apoi, aflând cum stă viaţa fostului amic şi tovarăş, încetă după un timp cu lupta ascunsă în contra uzinei. Fără să se dea pe faţă că şi-a schimbat resimţimântul, tot în ascuns lucra acum ca să întărească uzina...

Spera că, urmând astfel, va putea să se întoarcă acolo ca succesor al lui Prônier, în toate: ori cât de rece ca fire, nu putuse uita pe frumoasa Marta.

La doi ani după ce i se luase frâul afacerilor, Adrian se stinse. O răceală de care nu se putuse feri îi dăduse lovitura din urmă.

Cu toate că Marta se aştepta la acest desnodă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mânt, nu-şi veni în fire câteva luni de zile,—în care timp tatăl ei cârmui uzina.

Mulţămită bunei voinţi a lucrătorilor şi a ajutorului-şef al uzînei, cu toată puţina pricepere a bătrânului, lucrul îşi urmă rostul fără şovăire, aşa că d-na Prônier găsi totul în regulă, după trecerea întâelor luni de doliu.

De aci înainte, singură, neputând uita pe Adrian şi amintindu-şi mereu de starea şubredă a copilei sale, începu o existenţă laborioasă retrasă, însă plină de tristeţe şi de griji, adese ori foarte neliniştitoare.

Era într'o necontenită luare aminte a schimbărilor ce aduceau fetiţei etatea şi boala moştenită.

Pe de oparte însă îngrijirile neadormite îi dădeau speranţa că Adriana ei scumpă se va vindeca, pe de altă parte, cele cinci luni, ce le petrecea în fiecare an la Menton, unde cumpărase o vilă drăguţă.

Şi viaţa aceasta o ducea acum, când o întâlnim pe *coasta-de-azur*, de aproape zece ani.

Rooken o persecutase vr-o trei ani cu îndărătnicie, înfăţişându-i-se ca tovarăş, apoi ca pretendent.

Ea, fără ură, dar hotărâtă a nu se mai mărita vreodată, îi înlătură propunerile cu energie, şi practicul suspinător fusese in cele de pe urmă silit să se depărteze de-a binelea.

Tatăl ei, bătrânul Dufour, se desfăcu de prăvălie şi se aşeză la Charleroi, ca să conducă uzina cu ajutorul-şef pe care-l făcu părtaş şi la câştig.

Astfel, doamna Prônier, se ducea odată pe an acolo, la epoca socotelelor şi sta o parte din an la Bruxella, până să vie timpul petrecerei la Menton.

III

Adriana crescuse, inteligentă, prea simţitoare însă.

Oricât se trudise d-na Prônier de mult să-i prelungească copilăria, să-i întreţină naivitatea, să-i făurească o fire veselă, s'o ferească de griji, să-i statornicească cu temei o aplicare liniştită către partea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

practică a vieţei, — copila nu se putuse depărta de moştenirea tatălui.

In afară de boală, dobândise o închipuire vie care sbura în lumea unor visuri fantastice.

Poveştile ce citea nu o impresionau ca pe un copil, ci o făceau să trăiască ore întregi, cu o mare intensitate de simţire, în acea viaţă de minuni.

In cugetul ei începu de timpuriu să se întipărească imaginea luminoasă a unui Făt-Frumos, ce avea să fie alesul ei şi la etatea de zece ani, «iubirea«, acest cuvânt misterios, avea un farmec ispititor pentru inima ei.

Starea-i bolnăvicioasă îi lăsa momente scurte de adevărată veselie de copil şi-i întreţinea pururea în cale melancolia, dorul de lâncezire într'un loc când mintea ei visa, visa mereu.

Să nu se creadă însă că asemenea viaţă numai înlăuntru, o scutea de judecata lucrurilor din jurul ei.

Aci venea rândul inteligenţei: pătrundea acum împrejurările în mijlocul cărora crescuse, îşi înţelegea starea bolnăvicioasă, îşi da seamă de îngrijirile şi de temerile mume-si, de iubirea acestei mume bună şi devotată, de iubirea ei de fiică, pentru ea.

Dar tot în lăuntrul ei rămâneau bine ascunse şi asemenea simţiri.

Iar singura energie de care putea să dispună, era datoria ce-şi trăsese de-a se preface de faţă cu mumă-sa mai copilă de cât se simţea, mai veselă decât îi era firea.

Şi puterea aceasta o găsea în marea iubire pentru mumă-sa.

Când se afla dar lângă ea, putea să fie potrivit momentelor acelora. O biruia uneori firea, se uita şi avea atunci cuvinte prea înţelepte, care întristau pe d-na Prônier; dar repede făcea o silinţă asupră-şi, şi redevenea copila ce dorea muma.

Asemenea silinţi aveau însă o înrâurire tot pe atât de vătămătoare ca şi orele de singurătate când îşi trăia visurile.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Sănătatea ei suferea schimbări neprevăzute şi neaşteptate de d-na Prônier.

Şi era firesc, odată ce feluritele senzaţiuni din o asemenea viaţă silită, ardeau prea muit nervii ei slăbiţi, consumau prea de timpuriu materia prea săracă în substanţe viabile a corpului ei.

Din anul ce trecuse, Adriana observase pe tânărul asupra căruia chema acum, pe «plajă», luarea aminte a mume-si.

Il văzuse apoi, în fiecare zi, trecând pe dinaintea vilei lor, sau îl întâlnise, în plimbările scurte ce făcea cu d-na Prônier, prin apropiere.

Nici odată însă nu vorbise mume-si de el.

O impresionase chipul lui trist, felul lui de-a umbla când par'că nu se interesa de nimica în juru-i, frumuseţea lui de şi întrucâtva veştejită de suferinţă.

Era o plăcere să-l întâlnească, în ziua următoare, şi-i aştepta ivirea cu nerăbdare chiar.

I se strângea inima însă de părere de rău că-l vedea mereu pierdut pe gândurile lui, că nu ridica şi el, odată măcar capul, ca s'o privească.

Une-ori făcuse silinţi spre a-i atrage luarea aminte, dar tânărul trecuse tot atât de nemişcat de cele încunjurătoare.

In cele de pe urmă se deprinsese şi numai cu asemenea întâlniri la care el nu lua nici o parte, iar cu câteva zile înainte de-a pleca ele la Bruxella, nu-l mai văzuse.

Plecară, se aşezară în casa lor frumoasă şi cu toate la îndemână, dar gândul Adrianei nu se mai lua de la tristul ei Făt-Frumos.

Da, îşi spuse în taina orelor ei de singurătate mititica suferindă, că-i era drag, că l'ar fi voit vesel, sănătos, împrietenit cu ea,—şi simţea că şi ea s'ar fi făcut cu adevărat mai veselă, cu adevărat sănătoasă.

In acest an se întorsese la Menton,—o! şi cu ce dor aprins, cu ce speranţă dulce de a'l revedea!

Erau numai de-o săptămână aci şi... eată'l...

Cât se dominase să nu isbucnească în prea mare

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

bucurie, când îl zărise; totuşi, nu se putuse opri să nu spună mume-si de astă dată.

Tot atât de trist, mai palid par'că, — dar la urma urmei era el, venise, îl vedea, avea să'l vadă mereu...

O ! şi apoi, fără doar şi poate, avea să-i facă cunoştinţa, în iarna aceasta !.. Trebuia !

Când se dusese între mulţimea ce se adunase în jurul pescarilor, cu siguranţa de-al vedea şi pe el acolo, se dusese.

Dar nu şi-o putuse împlini.

Asupra desamăgirii sale se ridică pentru moment biruitoare partea copilărească a etăţei, şi am văzut cu ce duioşie naivă dădu drumul în mare peştelui căzut lângă coş.

Când se întoarse lângă mumă-sa, iarăşi am văzut cu câtă veselie îi povesti fapta.

Pe urmă începuse a tuşi, şi se îngălbeni şi vioiciunea îi pierise.

Emoţiunea că revăzuse pe tânărul necunoscut, bucuria, apoi gândurile de nemulţumire ce urmau repede după clipele dintâi, o obosiseră: plătea numai decât nemiloasei sale datornice, boala, pentru orice' tresărire mai vie a inimei.

In parc trebui să se oprească spre a se odihni.

Se lăsă pe o bancă, din greu, plecă repede capul pe spatele băncii şi închise ochii.

— Adriano ?... Ce ai ? strigă muma aplecându-se asupră-i, speriată.

Copila deschise ochii şi zâmbi.

— Nimic, mamă, nimic, şopti.

D-na Prônier îi răspunse c'un zâmbet dar întoarse ochii degrabă, căci îi simţi în vie năpădire de lacrimi.

Adriana rămăsese cu ochii mijlţori, în aceaşi atitudine; viaţa din lăuntrul ei începuse şi în această lucrare i se pierdea din ce în ce conscilnţa de timp şi de loc.

D-na Prônier după ce-i mai aruncă o privire, îşi întoarse iar ochii spre infinitul de safir al mării. Liniştită i se părea înfăţişarea, în asemenea contem-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

plare, dar ce sbucium de gânduri mâhnitoare îi amăra sufletul!

De odată în dreptul privirii par'că i se puse ceva. Ca dint'un vis deşteptată, se uită ţintă mai în apropiere.

La câţiva paşi de bancă era un tufiş de liliac şi un tânăr stând cu spatele la tufiş, cu braţele încrucişate, căta la dânsa... negreşit că la dânsa... ba încă cu priviri arzătoare...

D-na Prônier se simţi roşindu-se, prinse de veste şi unei repezi înviorări a feţei palide a tânărului, şi coborâ ochii.

Când îi ridică, tânărul nu mai era. Nişte paşi grăbiţi răsuna pe după tufişul dela spatele băncii.

Atunci îi veni în minte că era necunoscutul pe care i-l arătase Adriana,—şi... de ce oare? simţi ca o înfiorare.

Se întoarse spre Adriana: era tot în acea stare ca de aţipire.

Rămase pe gânduri apoi: ce însemna acea atitudine, a acelui tânăr, în faţa ei? In privirea lui era o adoraţiune par'că, respectuoasă, discretă,—iar dispariţiunea-i grabnică putea dovedi ruşinea că fusese surprins, căinţa că se uitase prea mult pe sine în contemplarea lui.

Adriana îi risipi preocupaţiunea.

— Mamă, ne întoarcem acasă?

— Da drăguţă...

Doctorul Lambrin, medicul bine cunoscut în Menton mai mult pentru delicateţea şi pentru felul lui de-a fi pururea vesel, decât pentru succese de vindecare, trecea în clipa aceia împărţind şi primind saluturi.

— Bună ziua, mica mea domnişoară,—ei? pe ziua de azi cum ne aflăm? se adresă Adrianei şi se înclină respectuos doamnei Prônier.

— Nu prea bine, domnule doctor,—şopti muma...nu prea bine...

— In adevăr e cam palidă,— însă nu e nimic... şi luându-i mâna, ca pentru a o mângâia, îi cercetă pulsul...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Adriana se uită în ochii lui, cu tristeţe mult zicătoare.

— Voiu veni după amiază să te văd şi să mai vorbim amândoi, dragă domnişoară, ştii, prieteneşte, cum vorbim adese ori, îi rosti bătând-o uşor pe mâna foarte frumoasă, cu toată slăbiciunea ei.

— Te voiu aştepta cu plăcere, domnule doctor, răspunse copila cu drăgălăşie.

— La revedere doamnă... La revedere mică prietenă...

Abia se depărtară şi abia medicul făcu doi trei paşi către eşirea pe teren, când eată îl întâmpină tânărul necunoscut, ce se părea că-l pândise.

— A! eată-te, scumpe confrate, îi zise Lambrin cu mulţumire şi-i strânse amândouă mâinile. Nu te-am întâlnit dela sosirea d-tale aci? Ei, cum mergi cu neagra melancolie? Haide scumpe confrate, haide, dă'mi mai curând dreptate că diagnoza mea nu păcătueşte prin nimic...

— Ştii că sunt rău medic pentru mine, scumpe Lambrin, îi răspunse tânărul zâmbind, de aceea cred şi mai mult în diagnosticul d-tale.

— Ne cunoaştem de pe băncile Facultăţii, Dorneano: eşti un bun şi zelos medic, după cum ai fost un student serios şi harnic... Atât numai că te-ai lăsat prea fără nici o luptă, cred, unor suferinţi... Vezi, dumneata Dorneano,—adaose după ce-l luă la braţ, prea multă sentimentalitate nu e priincioasă nici corpului, nici sufletului...

— Ce să facem, Lambrin dragă, când ne e firea de aşa. Amintirea de scumpa fiinţă perdută nu mai este atât de puternică, în adevăr; dar durerei de atunci, supravieţueşte neîncrederea în mine ca medic şi o descurajare adâncă... Cum n'am putut s'o scap, eu, conştientul de-o îndemânare deosebită medicală, eu, care o iubeam din tot sufletul... Aceasta e ideea ce nu mă poate părăsi, aceasta m'a făcut apoi nici să nu mai profesez.

— Rău, Dorneano, rău. Medicilor celor mai experimentaţi, după o carieră îndelungată plină de succese

Muzeul Digital al Romanului Românesc 16
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

care le-au statornicit un renume,—şi câţi clienţi li se duc, chiar în urma căutării celei mai de neimputat! Ştii prea bine că o boală nu este numai ceea ce vedem în prezent, ci e legată misterios de antecedente de nebănuit. Organismul e o ţesătură complicată în care se ascund serii de afecţiuni ce nu au fost bine vindecate şi care alcătuesc un lanţ cu multe verigi la capătul căruia e boala cu care ne vine pacientul. Dacă nu ni s'a lămurit bine trecutul, în deşert vom lucra pentru viitor.

— Ai dreptate, Lambrin, ai dreptate...

— Bine, bine, ai început a-mi da dreptate, înseamnă că nu ne îndrumăm pe o cale bună... Ascultă, Dorneano, prânzeşti cu mine?

— Cu plăcere, amice...

— Atunci, pas înainte, căci sufer... de-o poftă de mâncare...

— De om sănătos şi pururea vesel...

— Adevărat, aşa e, Dorneano... Mizeriile vieţii altora nu mi-au schimbat firea... Milă-mi este de ele, ca un sacerdoţiu îmi consider profesiunea, dar din altruism îmi rezerv o mică parte de egoism, ca să mă simt şi omul meu pe lângă medicul altora.

IV

Amândoi prietenii o luară pe terenul, aproape gol de trecători acuma, şi după ce trecură de vila Dolgoruky, cotiră la dreapta.

La câţiva paşi era casa medicului Lambrin, simplă de înfăţişare, cam veche, cu două caturi.

Toate ferestrele erau deschise şi apărate în afară de o perdea de pânză.

Un fecior deschise şi salută adânc făcându-le loc să intre în sala cam strâmtă.

— Gata masa, Pascale?

— Gata, domnule.

— Atunci, de-a dreptul la ea...

In o încăpere ce da în curtea plină cu flori şi cu plante, masa cu un singur serviciu îşi aştepta, în adevăr, zilnicul mesean..

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Un al doilea serviciu fu repede aşezat de Pascal şi prietenii îşi ocupară locul faţă în faţă.

— Ai mulţi suferinzi şi anul acesta, Lambrin, întrebă Dorneanu.

— Mulţi, în adevăr, încât m'aş osteni prea mult dacă nu i-aş mai împărţi cu Louvier, ţi-aduci aminte de el? Louvier, piramidalul, grosul Louvier căruia îi jucam nenumărat feste...

— Dar cum să nu-mi aduc aminte? Când i-am pus în pat un schelet îmbrăcat cu halatul lui cârpit şi pe craniu cu scufa lui Bérard... Doamne, ce-am mai râs în noaptea aceea!

— Dar o şi cam băgasem pe mânecă întru câtva că bietul Louvier era să-şi piardă mintea!

— Lasă că şi el ne-a făcut-o când ne-a oferit cina macabră...

— A fost glumă de gust prost... Să găsim fiecare...

— Nu'mi mai aminti... că mi se opreşte mâncarea în gât...

— Ori cum, e bun băiat şi ca medic îşi face datoria. Cam greoiu, cam are câteva tabieturi de care nu-l poţi desbăra, dar nu pregetă, la cazuri grave, şi te poţi încrede în diacnozarea lui.

—Atunci are calităţi...

— Ascultă, Dorneano, de ce nu te stabileşti şi d-ta aci, măcar şease luni, şapte, pe an, bine-înţeles ca să profesezi... Ai fi de mare ajutor lumei şi ai şi câştiga bine. Streinii nu se uită la banul ce dă medicului.

— O! cât pentru bani...

— Bine, ştiu că eşti bogat,—dar ce are aface?

Tăcură câteva clipe. Dorneanu rămase pe gânduri. Şi fiindcă propunerea lui Lambrin părea că răspunde unui anume plan al lui, pentru urmărirea căruia îl şi eşise în cale,—Dorneanu răspunse:

— Adică, amice Lambrin, ştii că propunerea d-tale nu mi-ar strica?

— Firește că nu ţi-ar strica, firește... Unde pui că ţi-ar reda gustul profesiunei odată cu cellalt beneficiu, al depărtării dela melancolie, dela descurajare dela neîncrederea în dumneata.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Dar bine, doctore, în asemenea caz ai avea sarcina de-a mă recomanda...

— Sarcină plăcută, Dorneano.

— Şi în minus clienţii care şi-ar face vad la mine...

— O! sunt îndeajuns, amice...

— Nu se va supăra Louvier?

— Nu-i capabil de supărare.

— Atunci îţi mulţumesc...

Sunt foarte vesel că te redobândesc pentru ştiinţă şi pentru profesiune.

Dorneanu făcuse un pas pe negândite; dar acum voia să se apropie de ce hotărâse, şi aceasta i se părea greu. Totuşi, încercă:

— Mi s'a parut, Lambrin, sau, în parc, ai stat de vorbă cu o...doamnă...il întrebă, cătând să-şi lipsească glasul de o emoţiune care'l năpădea.

Lambrin nu bănui nimic.

— A! da, cu doamna Prônier, o belgiană,—Bruxeleză. O am clientă chiar dela stabilirea mea aci, acum trei ani. Mă mir că nu ai observat aceasta de anul trecut.

— Eram oare în toate apele mele? murmură Dorneanu.

— Este o femee foarte serioasă, în deajuns de bogată, văduvă de câţiva ani. Singura ei iubire şi singura durere este o copilă ce are, ftisică prin moştenire dela tatăl. E ceva comun, o ftisică din copilărie. Dar nu e comun cazul acestei nenorocite copile, fiindcă mititica este de o inteligenţă deosebită, de-o fire romantică cu caracter erotic prea pronunţat pentru etatea ei... O precocitate dar, prea mare. Evoluţiunea dela starea de copil la aceasta quasi puberă e nefirească, fiind prea grăbită. Natura a voit par'că cu ea s'o treacă prin toate senzaţiunile şi sentimentele unei fiinţe tinere normale,— unde ştia de mai înainte că moartea îi va fi prematură.

— Sărmana copilă! murmură Dorneanu, cu ochii în jos, preocupat.

— Timp de aproape şapte luni, pe fiecare an, am examinat-o foarte de aproape, urmă Lambrin, în a-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ceşti trei ani. Ei uite, m'a surprins grozav saltul, ca să zic aşa, dela chipul ei de-a fi în anul I-u, la chipul ei de-a fi în anul trecut, mai ales către finitul celor şapte luni de petrecere aici. La etatea ei de 9 ani era cu adevărat copil, la 11 ani şi jumătate, mi-a prezintat aproape toate simptomele unei, fete mari de 16—17 ani, înnamorată...

— Innamorată ?

— Mai mult ca sigur de un Făt-Frumos al închipuirii sale. Ea visează fiind deşteaptă,—adică mintea îi plănueşte visuri care, pentru dânsa au putere de realitate. Le trăeşte, şi organismul ei slăbit, se resimte grozav.

— Ciudat caz patologic...

— Ciudat, în adevăr, explicabil însă după informaţiunile ce-am luat în taină, din Belgia. Tatăl ei a fost un mare afemeiat, trecut prin mari crize nervoase înainte de-a se fi însurat. A şi murit ofticos în ultimul grad...

— Biata femee! murmură Derneanu în aceiaş ciudată stare de preocupare, care-i permitea să urmărească şi vorba lui Lambrin, şi şirul ideilor ascunse.

— De d-na Prônier vorbeşti...? In adevăr e de plâns, întru cât şi-a concentrat toată puterea ei de viaţă pentru vindecarea copilei, singura fiinţă ce-o face, cred, să trăiască. Dorneanu ridică cu vioiuciune capul şi privi o clipă, foarte adânc, în ochii confratelui.

Era să zică ceva, dar se opri.

Lambrin nu luă seama acestei mişcări vioae.

— N'am ascuns în totul d-nei Prônier, starea Adrianei, dar,—ce era să fac ? a trebuit să-i dau o dulce speranţă de vindecare ... pentru mai târziu, firește, — însă, ori cum, o speranţă.

— Aş voi să studiez şi eu de-aproape cazul acestei copile, zise Dorneanu,

— Voeşti să ţi-o trec clientă ?

Dorneanu nu se putu opri să nu se roşească. Lambrin, zâmbi :

— Te voiu prezinta ca specialist şi eu voiu asista.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

D-na Prônier poate plăti îngrijirile a doui medici... Conştiinţa apoi ne poate fi împăcată, fiindcă nu facem aceasta din consideraţiuni de exploatare.

— O! fireşte... fireşte!..

Terminaseră masa şi se ridicau să treacă în grădină unde-i aştepta cafeaua, când se auzi clopoţelul sunând cu violenţă.

— Vr'un caz grav... zise Lambrin. De va fi aşa, bea-ţi cafeaua, dragă Dorneano, citeşte ziarele şi aşteaptă-mă, dacă vrei...

Un glas de femee, plângător, stăruitor, pătrunse până la ei...

Feciorul se ivi, urmat de aproape de-o servitoare tânără...

— A! ce este Susano! o întrebă cu grijă Lambrin...

— D-le Doctor, sunt cu trăsura. De grabă, vă rog, că d-şoara Adriana a leşinat şi n'am putut-o deştepta...

— Numai de cât, Susano. Doctore, vino cu mine, se adresă apoi lui Dorneanu.

Acesta, foarte emoţionat, urmă pe Lambrin.

V

Nerva Dorneanu era român, născut în Bucureşti. După moartea timpurie a tatălui său, d-na Dorneanu îşi luă copilul şi se stabili la Paris.

Îşi arendase bine cele patru moşii care-i aduceau un venit de vre-o două sute şi mai bine de mii de lei, pe an, — putea să trăiască la Paris, departe de nişte rude ce nu le putea niciodată suferi, departe de relaţiunile cu o societate care o umilise adese ori, amintindu-i origina ce i-o dispreţuiau.

Se născuse între servitorimea casei bătrânului Dorneanu. Bătrâna doamnă Dorneanu, o crescuse însă pe lângă ea şi-i dăduse oarecare învăţătură. Dar marea însuşire a Elenei era deşteptăciunea şi viclenia, aceasta din urmă ascunsă sub o subjugătoare înfăţişare de modestie şi de supunere. Ambiţioasă apoi,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

doritoare de o viaţă mai presus de condiţiunea ei, ştiu să fure inima şi să sucească cu totul mintea tânărului Valeriu Dorneanu.

Acesta, cam simplu, plugar harnic ca şi bătrânul, căzu în cursa întinsă de frumoasa Elena.

N'o putu însă lua în căsătorie, decât după moartea bătrânului, muma, de dragostea pentru Valeriu, îi permise.

Ce e drept, nu avu să se plângă, fiindcă Elena se purtă aşa că o mulţumi, ca noră, după cum mulţumea şi pe bărbat, primind a trăi mai mult la ţară din viaţa lui de plugar.

Bătrâna, d-na Dorneanu muri. Atunci numai Elena îşi putu întinde cu dibăcie voinţa ei asupra lui Valeriu, care, cumpără, două moşii pe numele ei.

Il sili s'o introducă apoi în lumea lui aristocrată, dar aci întâmpină răceală şi ironii. Întâmpină şi curteniri, pe cari însă le înlătură, nu atât că i-ar fi displăcut, dar fiindcă voia să lovească în imoralitatea femeilor ce-i refuzau relaţiunea cu ele, cu o virtute de care voia să fie mândră.

Moartea timpurie a lui Valeriu o puse în ceartă cu rudele care găsiră ocaziunea de-a o amărâ. Energia şi tactul ei însă o făcură să triumfe şi să-şi asigure o neturburată stăpânire a bunurilor soţului ei.

Ca să trăiască după placul ei şi să-şi afle relaţiuni de prietenie, după cum dorea, alese Parisul, pe care-l văzuse odată, în călătoria de nuntă.

Veselă, sigură de sine, fără patimi, după doi ani de la aşezarea în Paris, îşi făcu ce e drept bune cunoştinţi.

Băiatul şi-l puse la Louis-le-Grand şi începu să fie în curând mulţumită de inteligenţa şi de caracterul lui.

Nerva se mări, întrunind în firea lui sentimentalismul tatălui cu energia şi deşteptăciunea mumei.

D-na Dorneanu, oricât îl iubea de mult, avu bunul simţ de a nu-l răsfăţa şi de-a-i cârmui aşa de bine copilăria şi apoi prima tinereţe, încât să facă din el un om cu însuşiri deosebite.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ea avu un amant, — dar viaţa cu omul ce ştiuse a-şi alege, fu aşa de discretă, de cuviincioasă, — că nici privirile cunoştinţelor nu fură lovite, nici ale fiului ei.

La douăzeci şi şease de ani Nerva era doctor în medicină,—carieră pentru care avusese mare aplicare.

Aşa cum era distins de peofesori, cu relaţiunile de familie apoi, cu averea de care nu făcea nici un abuz, Nerva se prezenta în societatea pariziană ca un om cu viitor deosebit.

In anul în care îşi luă titlul, porni cu mumă-sa în patria de care abia îşi aducea aminte, spre a'şi cunoaşte proprietăţile.

Ceva tăinuit apoi îl îndemna să se ducă în ţară şi să se aşeze acolo chiar, — gând ce nu-l împărtăşise încă mume-si.

Curând după sosire, căzu înamorat nebun de fiica unuia din arendaşii moşiilor, o frumuseţe blândă şi drăgălaşă, pe care o şi luă, contra voinţei doamnei Dorneanu.

Supărată, mama plecă la Paris, şi tânărul medic se stabili în Bucureşti, unde începu să profeseze.

Anul de la căsătorie nu se împlini însă şi drăgălaşa lui soţie se îmbolnăvi...

Timp de şase luni Nerva nu mai ştiu de lume, de profesiune, de nimic. Toată grija, toată lupta lui ca medic şi ca soţ, fu numai pentru fiinţa ce-i era nespus de scumpă.

Ftizia însă nu iartă, în cele mai dese cazuri, şi cu toată lupta lui Nerva, cu tot ajutorul confraţilor medici, fiinţa care avea, cum şi putea să fie în adevăr fericită, se stinse.

D-na Dorneanu alergă mai mult îngrijată de durerea fiului ei şi c'un devotament de admirat, putu, dacă nu să'l mângâe de pierderea soţiei, cel puţin să'l scape sănătos şi să'l convingă că viaţa nu era la capăt pentru el.

Voi să călătorească cu dânsul, să'l silească a se distra, dar nu isbuti. In cele de pe urmă îl făcu să

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

se ducă singur cel puţin, în sudul Franţei ori în Italia.

Nerva porni, în adevăr în Italia, de unde se întoarse repede însă, ca să înmormânteze pe mumă-sa, moartă pe neaşteptate la una din moşiile din ţară.

După ce-şi rândui afacerile, ca singur stăpân acum pe toată averea părintească, porni la Menton.

Intr'o zi, la vr'o lună după ce se aşeză aci, întâlni pe aleea Platanilor o femeie care-l făcu să tresară adânc.

Era o nălucire ?

Aceiaşi statură, aceleaşi trăsături de-o gingăşie dulce aceeaşi privire chiar... Victoria lui întreagă, doar puţin mai formată... Ce asemănare de uimit!

Fiinţa aceasta, care-i împrospătă deodată o fericire de câteva luni şi o durere mistuitoare de apoi,— trecea adâncită pe gânduri, înfrumuseţată par'că şi mai mult de înfăţişarea aceea de melancolie...

Nerva o privi câteva clipe, apoi se luă după dânsa, mânat de-o pornire imperioasă de-a nu-i pierde urma.

O văzu că intră în o vilă foarte frumuşică înconjurată de verdeaţă şi de flori,—şi se opri în mijlocul stradei deşerte.

O copilă care se juca cu un cerc, alergă întru întâmpinarea ei... Cu ce dragoste o sărută doamna, cum o alipi de strâns de sân şi în ce unire de corp şi de suflet dispărură după un nalt tufiş de plante!

Din acea zi nu se putu opri să nu-i pândească eşirea de acasă, dar atât de ferit, încât doamna să nu prindă de fel de veste.

Văzu pe doctorul Lambrin că se ducea în casa acestei doamne, şi reînoi cu el cunoştinţa de pe băncile universitare.

Nici odată însă nu deschise vorba să afle cine era şi cum se numea necunoscuta.

La ce i-ar fi prins aceasta? El nu căuta o legătură. Fiinţa aceasta nu înfăţişa pentru el decât o amintire a ce nu mai era; fiinţa aceasta trebuia să rămână pentru el necunoscută, ca farmecul ce-i da asemă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

narea cu cea neultată, să se poată păstra neatins de nici o stricăciune.

Era deajuns că întâlnea pe doctorul care poate tocmai atunci venea din casa ei cu părticele din aerul ce-o înconjura; era deajuns că se făcuse un fel de umbră depărtată a ei.

Lună după lună trecea şi nu aducea nici o schimbare atât în vila locuită de acea făptură, cât şi în felul de-a fi al lui Nerva.

Adese ori se întâlneau pe neaşteptate faţă în faţă ori la vre-o cotitură de stradă, ori în grămada lumei ce se plimba pe «plajă.»

El punea ochii în pământ sau căta pe alături, cu atâta iuţeală că ar fi fost peste putinţă cuiva să-l observe.

Totuşi în o clipă putea s'o fure cu o privire şi să-şi dea seama dacă era mai veselă ori mai tristă decât cu o zi înainte.

Altă dată o zărea de departe şi o deosebia din cea mai mare desime... chiar dacă nu era cu copila lângă ea.

Glasul de asemenea i l'ar fi deosebit, într'atât de mult îi intrase în urechi acel timbru care-i părea şi el asemănător, ca şi înfăţişarea.

Era pe deplin convins că ea nu-i prinsese de veste...

Pe copilă însă o surprinsese că da semne de-al recunoaşte, că-l urmărea cu priviri lungi.

Ce se va fi petrecut în sufletul ei? Cum de-i deosebia dintre atâţia alţi ce treceau prin oraş ori pe «plajă»?... Era vr'o simpatie de copil care aşteaptă să i se răspundă la fel? O interesa chipul lui trist, înfăţişarea lui de om ce nu pare că trăeşte în mijlocul lumei care'l înconjoară?

Prin copilă ar fi putut să se apropie, în chip nesilit, de muma ei.., mai ales că o întâlnea numai cu servitoarea, ba une ori singură, la îndestulă depărtare de ochii mamei.

Se apropia însă timpul plecării, când căldura lui Maiu începea să gonească şi pe cei mai târzii din oaspeţii staţiunii,—iar Nerva nu se simţia pornit să-i facă cunoştinţa.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Intr'o dimineaţă, trecând pe di'naintea vilei, văzu poarta închisă, obloanele închise pela ferestre, curtea, cu înţăţişare de ceva deşert, fără viaţă,—de şi plante şi flori scânteiau par'că de-a lor viaţă proprie.

Plecase...

In acea seară plecă şi el la Paris.

Ce deşert grozav îi păru însă şi casa lui, în care nu mai o găsi cel puţin pe mumă-sa!

Un prieten care-l zări în o seară, svoni celor-l-alţi prieteni sosirea lui şi impresiunea tristă ce-i făcuse înfăţişarea lui.

Şi unii cari 'l iubeau în adevăr, şi alţii cari visau să petreacă în socoteala lui, sub cuvânt că voiau a-l smulge durerei, începură a-i turbura singurătatea şi a'l sili la câteva petreceri.

Corpul lui se urnia, punga lui nu se ferla, dar sufletul rămânea strein protestărilor de prieteşug şi îndemnurilor de uitare.

Era cu putinţă să uite? In mintea lui, nu ştia el singur acum, dacă era tot atât de vie durerea de altă dată, ori era dorul de ceastă-l-altă, de fiinţa vie; dacă mai era amintirea de cea perdută, sau o simţire nouă pentru fiinţa în preajma căreea trăise câteva luni?

După o lună de zile se observă cu oarecare mirare că, în singurătatea lui par'că era mai liniştit, mai cu conştiinţă de sine...

Incepu a se judeca, a se întreba ce avea de făcut, şi se simţi cu oare-care pornire către studiu, către exerciţii fizice de gimnastică şi de tir, pe care le dăduse uitării.

Pe urmă îi veni dor de călătorie şi porni în Elveţia, unde, timp de două luni întreprinse drumuri pe jos, prin munţi ostenitoare dar care îi făceau bine.

Totuşi, imaginea necunoscutei îl urmărla, de astă dată însă zâmbitoare, prietenoasă, iar el o privia cu căldura iubirei, cu dorul de revedere...

Nu se mai simţea par'că atât de nenorocit...

Era pornit să întrevadă o mulţumire apropiată, o schimbare întreagă a sufletului lui de-a trăi; atât nu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mai că tot nu cuteza par'că să-şi precizeze schimbarea aceasta.

Septembrie îl întoarse la Paris în o dispoziţiune mai bună.

Cu cât se apropia însă Octombrie, o nelinişte vagă întâi, apoi din ce în ce mai adâncă, îşi făcu vad în sufletul lui; energia îl părăsi din nou, melancolia şi descurajarea îl prăvăliră în aceeaşi prăpaste din care se părea că scăpase.

Chipul lui prinse iarăşi galbineala aceea bolnăvicioasă, privirea i se făcu iarăşi aspră şi învăluită şi începu a nu-şi mai da seama de fiinţa lui.

Mai mult mecaniceşte porni la Menton.

Fu însă de-ajuns s'o revadă pe necunoscuta şi să înceapă a trăi iarăşi în preajma vilei, ca să se întoarcă la senzaţiunile de mulţămire şi la presimţimântul schimbărei vieţei sale.

Acum, subt o înfăţişare încă suferindă, începea să ia o hotărâre: să se apropie, în fine, de *ea*, să-i fie prietenul care împărtăşeşte bucurii şi temeri, e gata ori când de sacrificii şi se mulţumeşte în schimb c'un zâmbet afectuos, cu o privire de recunoştinţă.

De astă dată, când copila îl dădu acelaşi semn că'l recunoştea, simţi plăcere; apropierea nu era să fie cu greu de făcut. Rămânea numai ocaziunea.

Şi eată că ocaziunea 'l-o dădu, într'o clipă, doctorul Lambrin.

VI

Când trăsura se opri înaintea scării de intrare a vilei, d-na Prônier se ivi repede, cu lacrimile în ochi...

— A! domnule doctor...

Se opri şi căută ciudat la însoţitor.

— Cum îi este Adrianei? întrebă Lambrin.

— Şi-a revenit din leşin, însă îi este rău, foarte rău... A! domnule doctor, ce să mă fac cu starea aceasta a scumpei copile!

— Nu vă fie nici o teamă, d-nă, răspunse Lambrin, cu seriozitate. Daţi'mi voe, deocamdată, să vă prezint

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pe d-rul Dorneano, un coleg de universitate, un specialist în boale nervoase. Era la mine la prânz, când m'a chemat Suzana. Mi-am permis să'l aduc, doamnă, fiind-că dol pot vedea mai bine şi un specialist cu reputaţiune stabilită, mai cu preciziune de cât un medic ce se opupă cu mai multe boale...

— Fiţi bine-venit, domnule doctor... răspunse d-na Prônier şi ridică la Dorneanu o privire în care licărea o speranţă nouă, printre lacrimi.

Deodată tresări şi se roşi: recunoscuse în el pe tânărul asupra căruia îi atrăsese Adriana luarea aminte; recunoscuse în el pe tânărul a cărula privire de foc sta aţintită la dânsa, pe când se afla în parc, de dimineaţă.

— Vă mulţumesc, doamnă, răspunse el, înclinându-se respectuos.

Vila, c'un singur cat, foarte înalt, era spaţioasă, plină de aer şi de lumină, în mijlocul unui raiu de flori şi de plante.

De-asupra uşei de intrare avea o cameră, în pod, cu o teraţă largă în afară, umbrită de o pânză colorată, întinsă.

Din sala intărei, mobilată simplu cu bănci, scaune, mese şi cu oglinzi, de bambou şi împletitură fină de pae, — se deschideau patru uşi în patru încăperi mari: un salon, două camere de culcare şi o sală de mâncare.

Mobila era pretutindeni de lemn de nuc masiv, sculptat. D-na Prônier o găsise aşa, o lăsase aşa; — atât doar că îmbrăcase din nou pe cea din salon şi că schimbase somierele paturilor şi plapomele, — după mutare.

In prima cameră din dreapta era locul ei de odihnă, în a doua al Adrianei.

Nici o podoabă, şi în camera copilei, patul fără polog; ferestrele fără draperii. Perdele albe numai şi transparente.

Adriana era culcată, palidă şi totuşi cu umerii obrajilor uşor coloraţi. Braţele goale, nu-i erau slabe,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dar lipsite de acea strălucire ce dă corpului un sânge bogat.

Păru-i negru frumos, se lungea, despletit, în valuri mătăsoase, cu resfrângeri albăstrui, — puternic contrastând cu albeaţa rufăriei patului.

Părea că doarme.

Genele foarte lungi şi uşor arcuite trăgeau sub pleoapele de jos cercuri pronunţate de umbră.

Acum, mai mult decât când era îmbrăcată, răsăria deosebita frumuseţe a delicatei sale feţe.

Atitudinea îi era foarte graţioasă.

Iţi făcea mai mult iluziunea unui tablou de-un relief minunat.

Amândoi medicii, păşind uşor, se opriră pe prag. uimiţi pe neaşteptate de gingaşa vedere.

Priviră la d-na Prônier: ochii ei se umpluseră de lacrimi, iar căutătura ei par'că le spunea:

— Vedeţi cât e de frumoasă?... Şi sunt în pericol s'o perd poate... Oare n'ar fi păcat ?

Lambrin îi şopti cu înduioşare:

— Faceţi-vă curajiu, doamnă... Vă vom reda-o vindecată...

Un val de lacrimi o înnăbuşi pe biata mumă şi nu avu putere să mai stea în picioare.

Dorneanu o sprijini, şoptindu-i:

— Doamnă... vă rog... Curaj... Vă vom reda-o.

Era atâta căldură, atâta rugăminte duioasă, atâta convingere în accentul lui, că d-na Prônier fu par'că străbătută de-o fierbinţeală ciudată.

Privirile lor se întreciocniră, ca în parc, — o clipă numai;—în acea clipă solemnă însă, în faţa unui pat de suferinţi, soarta le uni inimile pentru un singur scop: lupta spre a smulge morţei o victimă ce le era scumpă mai presus de ori ce.

— Vă jur, doamnă, mai zise Dorneanu, şi fără a şti ce face îi strânse mâna.

Lambrin se apropie de pat...

— Dormi mică prietenă? o întrebă pe copilă, cu glas dulce părintesc.

Adriana deschise ochii, răspunse medicului c'un

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

zâmbet fără să se mişte, — apoi făcând ochii mari, mari de tot îi aţinti cu mirare la uşa în cadrul căreia stăteau încă mumă-sa şi...

Era cu putinţă ? *El ?*

— E domnul doctor Dorneano, un amic al meu, d-ră dragă,—îi rosti Lambrin... Lui îi încredinţez sarcina de-a te căuta de-acum de-aproape şi vindecarea îţi va veni ca prin minune...

— Mulţumesc, domnule Lambrin, şopti copila. Obrajii i se mai colorară puţin.

Dorneanu se apropiă, şi chipul lui era altfel acum. Fericit că păşise pragul acestei case, c'un rol frumos de mântuitor,— se transfigurase.

Dar pe lângă seninătatea ce-i pornea din suflet, pe tot chipul,—în ochii lui era şi privirea adânc cercetătoare a medicului. Intreaga lui facultate de-a pătrunde şi de-a înţelege, plină de limpezime; toată voinţa şi energia lui se deşteptară în câteva momente.

— Bună ziua, d-ră Adriano, îi rosti el, aşezându-se pe un scaun, lângă pat. Nu cumva ne-am speriat de puţină slăbiciune?

Cum îi răsunară de dulce copilei, cuvintele acestea, glasul acesta, ce-l auzea pentru întâia oară.

— Nu, făcu ea clătinând din cap, în timp ce zâmbea nespus de mulţumită.

Părul i se rostogoli pe o parte a gâtului şi pe un braţ.

— Imi dai voe ?

Şi uşor, uşor de tot Dorneanu începu s'o pipăe, s'o asculte, — în timp ce mititica se făcea din ce în ce mai roşie la faţă.

Dorneanu fu surprins de ferbinţeala ce de-odată aprinse corpul copilei, până la dogorâre chiar.

Simţi la dânsa ca o emoţiune puternică chiar, care mări vioiuciunea pulsului. In ochii ei, pe jumătate închişi, văzu licăriri puternice...

Chipul ei luase o înfăţişare de mulţumire care-i mărea frumuseţea.

Lambrin, urmărea şi el cu o vie curiozitate prefa-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cerea aceasta, lucru ce nu mai văzuse la Adriana, şi schimbă cu Dorneanu o privire.

Acesta, după câteva momente, o întrebă:

— Cum vă simţiţi domnişoară?

— Când aţi şti ce bine mă simt!... răspunse ea cu înduioşare şi închise ochii.

Tot în clipa aceea marginile genelor se diamantară: erau lacrimi.

— Ce să fie aceasta? Curioasă criză, — îşi spuseră medicii din ochi.

Doamna Prônier urmărea scena, cu priviri distrate: în mintea ei era un haos de gânduri nelămurite.

Părea o statuă a gândirii, pe un fond de lumină aurie.

Dorneanu se apropie de urechea lui Lambrin:

— O odoare particulară trădează trecerea la pubertate...Această frământare i-a adus, de sigur, sincopa. Comunică d-ta, ca mai intim, acest lucru nou, mumei.

Lambrin luă de-oparte pe d-na Prônier ca să-i lămurească noua stare a copilei şi să-i recomande îngrijirile ce avea să-i dea.

Adriana deschise ochii şi-i aţinti la Dorneanu.

— Veţi veni în toate zilele la noi? îl întrebă.

— Negreşit domnişoară, şi voiu căuta să dobândesc acelaş drept la prietenia dumitale ca şi amicul Lambrin.

O! simt că ne vom face cei mai buni prieteni, domnule doctor, şopti ea, zâmbind. Numai...

Se opri.

— Numai, ce? Vă îndoiţi de ceva?

— Aşi dori să nu vă mai văd trist, după cum v'am întâlnit totdeauna.

— Da? aţi luat seama.

— Negreşit. Şi m'am temut...să nu fiţi bolnav... ca mine..

— Dar nu sunteţi bolnavă, domnişoară... De ce să vă închipuiţi aceasta? Indispoziţiunile ce aveţi sunt ale unei tinereţi nedeprinsă cu exerciţii... Ia să aveţi bunăvoinţă a mă asculta pe mine, ca medic, şi ca

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

amic, să vedeţi în ce timp scurt veţi deveni puternică şi voioasă cu totul...

— Cu dragă inimă, domnule doctor...

Vedeţi, dv? când îmi vorbiţi aşa, mi se pare că întrevăd deja vindecarea mea ca un lucru cu putinţă...

— Dar de ce pân'acum n'ai întrevăzut acest lucru, odată ce ai avut un medic şi un amic ca Lambrin ?,— întrebă Dorneanu zâmbind.

— Nu aş putea să vă spun de ce, însă simt că dv. sunteţi altfel...

— Imi pare bine de-asemenea încredere de la întâia vedere... aceasta înseamnă mult pentru medic, dar mult şi pentru acela ce'l consultă ..

In timpul acesta doamna Prônier, ascultă foarte surprinsă, şi într'un amestec de ruşine şi de teamă, vestea ce-i da Lambrin.

— La etatea aceasta, doctore... şopti muma... Oare nu e un rău nou pentru Adriana?.

— Rău nu poate fi...Trebue să te obişnueşti, doamnă, cu ideia aceasta că Adriana e în afară de regula comună... Dar precocitatea aceasta, încă odată nu trebue să te înspăimânte...

— Nu ştiu ce să mai cred şi să mai zic, doctore; nu ştiu.

— Să vedem dacă vei fi tot atât de îngrijată peste două spătămâni... cu noul medic...

— Cum, d-ta ne vei părăsi ?

— A, nu, doamnă — voi veni mai rar însă, ca să las timp Adrianei a se obicinui cu Dorneano...

— Dorneano? E francez?

— Nu, e român; stabilit însă în Paris.

— E în adevăr atât de bun medic?

— L'aşi fi adus altfel?

Iartă-mă, doctore... In starea în care se află sufletul meu mă face să comit o nedelicateţe faţă cu d-ta, care ai făcut pentru noi sacrificii.

— O! te rog, doamnă... nu'mi lăuda sentimentul datoriei, care este cel dintâiu al profesiunii noastre...

— Observi doctore cu ce prietenie vorbeşte Adriana, D-lui Dorneanu?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Observ şi mă bucur. Trebue să ştii că sunt oameni cari inspiră încredere şi chiar simpatie numai de cât...

Tot-deauna a fost aşa cu Dorneano. De-acea îl iubeam toţi... E cea mai înaltă expresiune a onoarei şi sincerităţei...

Îi veni d-nei Prônier să întrebe şi în privinţa tristeţei lui Dorneanu, dar se opri de teama de a nu fi bănuită că arată prea mult interes în ce privea pe omul.

Dorneanu se ridică după ce mai pipăi pulsul copilei: era mai liniştit, aproape normal. In toată înfăţişarea ei apoi era o linişte şi o seninătate de luat în seamă, par'c'ar fi fost trecut cine ştie cât timp între venirea medicilor şi momentul acesta al plecărei lor.

— D-şoară, îi rosti Dorneanu, îţi voi prescri o reţetă şi vei urma întocmai poveţilor doamnei mamei dumitale pentru cel puţin trei zile de azi încolo. Mâni dimineaţă prima mea vizită va fi pentru dumneata.

— Cât vă mulţumesc, domnule doctor... răspunse copila cu căldură, şi-i întinse mâna,

Atunci se apropiară Lambrin şi d-na Prônier.

Dorneanu 'i-o strânse uşor apoi se întoarse către d-na Prônier.

— Aş dori să fac o ordonanţă pentru d-şoara...

— Poftim, domnule doctor colea, la micul meu biurou...

Şi-l condu-se în camera ei de culcare.

— Ei, ce zici, mică prietenă? o întrebă Lambrin pe Adriana. Ţi-am adus un doctor mai bun ca mine?

Adriana se roşi, rămânând o clipă să-şi gândească răspunsul.

— Mi-ai adus un bun prieten ca şi d-ta.

— Nu-i rău răspunsul, zise Lambrin, râzând... Vezi să nu mă faci gelos, mică prietenă, dându-i mai mult prieteşug.

In timp ce Dorneanu scria reţeta, combinând un medicament din acelea cari se dau mai mult pentru încercare, d-na Prônier îl privea pe furiş, întrebându-se pentru ce îi inspira streinul acesta până eri, o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

simpatie contra căreia nu se putea împotrivi? Ba încă, şi mai ciudat, pentru ce simpatia aceasta părea că o avea şi Adriana?

Şi ce schimbare apoi şi în fizionomia lui întreagă, de cum venise în casa ei!

Schimbat astfel, îi apărea acum cu mult mai interesant, căci mai vădite i se arătau distincţiunea, frumuseţea lui bărbătească.

Dorneanu se ridică.

— Să ia d-şoara din acest medicament de două ori până la culcare, în seara aceasta şi la distanţă de trei ore câte o lingură de masă. Mâine, la ora nouă voi veni s'o văd. Din pat nu are voe să se ridice cel puţin trei zile...

— Bine, domnule doctor.

După câteva momente amândoi medicii părăsiră vila.

Se plimbară vr'o oră apoi pe aleea platanilor, discutând împreună mijloacele, în noua direcţiune ce Dorneanu voia să dea căutării medicale a tinerei paciente,

VII

Lambrin, ocupat în de-ajuns, chemat apoi de câteva ori la Nissa în consultaţiune, nu putu să se mai ducă la vila Prônier. Nu era puţin mirat însă că Dorneanu uitase calea locuinţei lui.

Trecuseră vr'o trei săptămâni la mijloc, când eacă, eşind să vadă cine sună, — în lipsa servitorului, — rămase o clipă plăcut surprins.

Înaintea uşii era Dorneanu la braţ cu domnişoara Adriana, — o Adriană cu totul schimbată în bine — zâmbitoare, rozalbă, încântătoare într'un cuvânt.

— Dar bine, mică prietenă, îi strigă luând-o de amândouă mâinile, eşti aproape de nerecunoscut... la uitaţi-vă că s'a mai format, a mai crescut par'că... Eşti un medic miraculos, Dorneano... Bravo!

Strânse mâna prietenului, cu totul schimbat şi el, şi plin de bucurie, îi conduse în grădină.

Adriana zâmbia mereu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ce plăcere 'mi-aţi făcut!— urmă Lambrin...

— Plăcere, cred; dar de ce ne-ai uitat, domnule Lambrin? zise Adriana.

— Am fost foarte ocupat, — şi apoi vroiam să las timp lui Dorneano să te deprindă cu el... Ei, i-a spune'mi, mică prietenă...—aş putea să schimb adică şi să zic: în de-ajuns de mare prietenă,—ce-ai făcut în timpul acesta?

— Ce să fac, amice? am devenit un regulament viu. Acest domn, confrate al dumitale, mi-a împărţit timpul, după cum e împărţită faţa unui orar: de la atâtea la atâtea, culcată şi în cutare poziţiune; de la atâtea la atâtea plimbare şi cu anume rânduială de umblet; de la atâtea la atâtea puţin exerciţiu fizic: joc de crochet, de lawn-tennis sau un început de gimnastică, de la atâtea la atâtea... etc. Aceleaşi lucruri revin, din fericire fără nici o plictiseală, fără nici o obosire, în chip plăcut şi bine-făcător...

— Dar e de minune... Ei, vezi că e mai bun medic de cât mine...

— Eu cred că vă deosebiţi în felul de a cura, dar sunteţi tot atât de buni, şi ca medici şi ca amici...

— Mulţumesc, drăgălaşă amică, pentru amândoi, răspunse Lambrin.

— Atât numai că'l costă mult timp pe d-rul Dorneanu, zise copila, aruncându-i o privire dulce:—am ajuns a fi pentru dânsul aproape o tirană...

— A! d-şoară Prônier...

— Mă rog, mă rog!... Eaca să judece bunul nostru amic al amândurora. Cu cine joc croket? cu domnul doctor şi cu mama. Cu cine lawn-tennis? cu ei amândoi. Cu cine mă duc să mă plimb? cu domnul doctor, adeseori, cât de dese-ori... Cu cine stau de vorbă şi cine-mi povesteşte nespus de frumos şi de variat? domnul doctor... Apoi nu e o tiranie aceasta?...

— D-şoară Prônier, răspunse Dorneanu, întrucâtva încurcat, eu nu profesez pentru toată lumea. Dispun de tot timpul meu şi'l acord cu plăcere celei mai ascultătoare fiinţe,..

— Face foarte bine amicul nostru, d-şoară, zise Lam-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

brin, pe furiş, aruncând însă o privire ciudată lui Dorneanu. Eu văd rezultatul,—şi întrucât mi se arată atât de vădit satisfăcător, nu mă uit şi la mijloace.

In aceste din urmă cuvinte părea că intră o uşoară ironie, pe care Dorneanu o simţi.

Se făcu însă a nu o înţelege şi se crezu dator să zică:

— D-şoară... pentru acum am vorbit în de-ajuns, nu-i aşa?

— Cu adevărat, domnule doctor, — uit numai un lucru: să vorbesc puţin. Eaca tac; dar nu vă temeţi că n'am să ascult. Vorbiţi d-voastră dar.

Vorbiră în adevăr,—mai mult Lambrin, la dreptul,— surprins că vedea la amicul lui o stâjenire oare-care, par'că 'i-ar fi lipsit ceva.

Făcu să li se servească apoi un şerbet răcoritor şi după un pătrar de oră îi petrecu.

— Ce Dumnezeu are Dorneano. E altul ca înfăţişare, dar şi psihologiceşte par'că a început să nu mai fie acelaş.. îşi zise Lambrin.

Adriana se anină, la câţiva paşi, de braţul medicului, în chip familiar, fără să-i ceară voe, şi-l întrebă:

— La ora aceasta ce trebue să facem?

— Ştii că ne aşteaptă d-na Prônier în parc... Tocmai,—adaose el cătând la orar,—e timpul.

— A! da, îmi amintesc: e la rând să ascultăm puţină muzică..

— Nu te distrează poate, micuţo?

— Ba da; ba da...

— Totul e s'o asculţi fără nici o preocupaţiune,— pentru plăcerea de-a o asculta. Trebue să ne obicinuim mintea a se supune; trebue să ne formăm voinţa, căci are o mare înrâurire asupra bunei stări fizice.

— Da, amice; mă voi sili...

— Mai ales că asemenea silinţă nu oboseşte...

— Dar... dumneata, vei sta cu noi? nu se putu opri Adriana de-a nu'l întreba.

Dorneanu îi aruncă o privire cercetătoare...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Nu, nu putea fi nici un gând ascuns, inapoia acestei întrebări.

— Fireşte... dacă doamna Prônier va permite.

O! mama permite, căci îi place să fim câte-trei la un loc.

Dorneanu simţi o înfiorare, şi iarăşi privi adânc, pe furiş la Adriana.

Nu i se închipui nimica bănuitor. Copila vorbea în sinceritate. I se părea firească acea plăcere a mume-si.

La ora patru plimbarea era plină de lume, iar in parc erau mai mult aceia cărora bucăţile de concert ce cânta orchestra, le mulţumea pasiunea de muzică bine executată.

D-na Prônier se afla singură pe un scaun la una din mesele bufetului.

Două scaune goale, aplecate pe masă, arătau că erau aşteptate două persoane încă.

Cine ar fi cunoscut pe frumoasa Berta Prônier, nu cu mult în urmă, ar fi rămas uimit de-acea strălucire nouă de tinereţe şi de farmec ce dobândise figura sa.

Nici un nor de îngrijare nu mai umbria cu vr'o încreţitură, fruntea, nu mai punea câte-o întunecime de melancolie în ochii mari plini de cea mai dulce privire galeşă.

O tainică mulţumire revărsată pe chip şi'n atitudinele ei de-acasă,—a căreia cauză scumpă nu se putea tot atât de mult revărsa prin semne exterioare,—o schimbase până înr'atâta.

In trei săptămâni de zile se statornicise între ea şi doctorul Dorneanu acea strânsă şi duioasă prietenie, de-o delicateţe fără seamăn, ce se poate închega numai între fiinţe cu adevărat superioare, căci în ele vorbeşte numai sufletul.

Şi dacă nedespărţita sufletului, materia, isbuteşte a'şi stabili dreptul ei cândva, aceasta se face târziu de tot,—adeseori după ani întregi, — şi nu ca o trebuinţă imperioasă, dar ca o legătură mai mult, care, alipeşte două părţi din o singură fiinţă c'un aliagiu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

metalic prin care nu se vor mai putea deslipi.

In adevăr că o mare putere de atracţiune reciprocă se manifestase din primele minute între ei, dar linia de unire fusese Adriana: doctorul pentru marea-i dragoste de Berta, îşi pusese tot sufletul întru vindecarea copilei; Berta, dela recunoştinţa pentru acest devotament, trecuse la iubirea cea mai puternică pentru Dorneanu.

Nu'şi vorbiau de acest amor,—căci ce se poate vorbi despre ce se simte că e etern?

Numai plăcerile imediate au nevoe de cuvinte, adesea ori trecătoare ca şi cauza ce le-a născut.

Sunt şi iubiri mari care se exprimă prin cuvinte, dar atunci ele caută să se cuprindă cât mai curând spre a întemeia familii.

Şi, în cazul doamnei Prônier, cunoscută fiind starea unei fiinţi scumpe ca Adriana, de întemeerea unei familii vorbă nu putea fi.

Iubirea doctorului şi a Bertei se manifestase între ei în mod tăcut, ca mersul unei ape liniştite sigură de izvorul său şi de drumul ce va avea de străbătut; se manifesta în îngrijirile ce dădeau amândoi Adrianei, făcând-o parte din fiinţa lor.

Când se aflau singuri, faţă în faţă pe teraţa de sus, ori în plimbare pe aleele discrete ale curţii, nu simţeau vr'o stânjenire, nu-şi schimbau felul de-a fi unul către altul, nu se priveau cu vr'o dorinţă.

Convorbirea li se urma cu aceeaşi linişte şi prietenie de soră şi frate, convorbire totdeauna variată ca şi cunoştinţele lui Dorneanu, totdeauna isvorâtă din bunul simţ şi din judecata sănătoasă a împrejurărilor şi a oamenilor, la Berta Prônier.

Erau departe de patimile de rând ale omenirii, erau fericiţi,—el ca să uite suferinţa, ea ca să-şi întregească fiinţa şi cu un simţimânt ce nu avusese încă.

In căsătoria ei fuse călăuzită de datorie şi de milă, acum trăia călăuzită de o iubire demnă.

El iubise încă odată, — dar îşi făcea iluziunea că urmează prima iubire.

Atunci, mai mult el iubise pe fiinţa ce nu avusese

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

timp să înţeleagă marele lui simţimânt şi să răspundă tot cu atâta putere; acum era pătruns de faptul că Berta era la înălţimea simţimântului său, ca concepţiune şi ca împărtăşire de-o potrivă.

VIII

Era vădit că Berta Prônier aştepta cu nerăbdare venirea copilei şi a însoţitorului ei.

După ce Dorneanu se aşeză, începu să povestească cu plăcere impresiunea ce Adriana făcuse lui Lambrin.

O lumină de dulce bucurie se împrăştiă pe chipul mumei.

Iar când orchestra începu o admirabilă uvertură de operă, câte-trei îşi lăsară atenţiunea numai pentru muzică...

Adriana, mişcată de frumuseţea acestei uverturi din „*Wilhelm Tell,*" dădu semnalul aplauzelor, care, se întinseră în tot parcul.

— Imi dai voe, doctore dragă, s'o încerc şi eu la piano, diseară, bucata asta? întrebă copila.

— Vom vedea, Adriano, dacă nu-ţi va fi somn după odihna de după masă, răspunse doctorul zâmbind. Şi acum să mergem acasă, fiind-că a început răcoarea apusului.

— Să mergem.

Cu toate că în localitatea aceasta se interesează prea puţin lumea de locuitorii vilelor, câteva persoane din acelea ce cunoşteau pe d-na Prônier din vedere, din anii trecuţi, îşi şopteau când erau împreună, de plimbările văduvei frumoase cu acest doctor ce profesa numai pentru copila ei.

Atât numai că nu era cine să strecoare la auzul d-nei Prônier răsunetul răutăcios al acelor şoapte,— iar pe de altă parte conştiinţa sentimentului ei curat nu-i da de gândit ce puteau crede anume oameni.

Trecură dar câte-trei printre priviri ironice, pline de seninătatea sufletului lor şi se îndrumară acasă.

La poarta vilei Dorneanu îşi lăsă însoţitoarele.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Cum, doctore, îi impută Adriana, nu cinezi cu noi astă-seară?...

— Adriano, abuzezi prea mult de bună-voinţa amicului nostru.

— O! nici de cum, mamă. Unde poate fi mai bine doctorul decât între noi, în drăguţa noastră vilă.

— Foarte adevărat, Adriano, zise Dorneanu, şi mă voi întoarce pentru cină... cu voea doamnei...

— O! domnule doctor, voea mea o cunoşti... Te rog însă să nu-ţi înlănţueşti libertatea, plăcerei noastre de a te avea lângă noi.

— Libertatea mea este la dispoziţiunea drăgălaşei mele cliente...

— Aşa da, vezi? Primesc... rosti Adriana râzând dulce şi voios.

Bate colea, doctore şi la revedere.

Îşi strânseră mâinele şi se despărţiră.

Dorneanu plecă, urmărit câteva momente de privirile Adrianei.

Mumă-sa deja întrasă în curte. O chemă, ca s'o facă să intre şi ea...

— Drăguţa mea copilă, îi rosti cu blândeţe duioasă, de ce stărui atât de mult? Nu te gândeşti că un bărbat ca doctorul are afaceri... Nu poate să stea numai la noi...

— Dar n'are, mamă dragă... Ce? par'că nu mi-a spus mie...

— Ori cum, e o cestiune de delicateţe faţă cu bunătatea lui prea mare, să nu-l prindem cu totul numai în cercul nostru.

— Bine mamă, dacă dumneata crezi aşa, trebue să fie adevărat.. Ce vrei însă dacă m'am obicinuit cu dânsul, ca şi cu dumneata.

In timpul acesta Dorneanu înainta spre vila în care îşi avea un apartament, la Menton-Garavau.

De obiceiu eşia în strada principală, cobora pe lângă port şi apuca pe drumul mare prin faţa capelei anglicane.

De astă dată îi veni să ţină calea dreaptă şi să urce...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

N'avea nici o neliniște, nici o supărare, dar simțea o nevoe mare de-a se plimba de-oparte, de a'și petrece în chipul acesta un prisos de energie care-l stânjenea parc'ă în ascuns.

Se simția tânjind întru câtva de prea mult belșug de mulțumire sufletească,

Drumul de-asupra mărginit între muntele acoperit cu verdeață și zidurile ridicate ale vilelor de jos, acoperite cu frunzișul unor plante revărsate peste ele, este un drum încântător.

De aci privelișlea unei părți a orașului și a mării vaste, îți deschide altă zare de gânduri.

Vântul se simte mai cu putere, căldura, în timpul zilei nu este prea vie; către seară răcoarea este mai plăcută.

Soarele tocmai se pleca după munte și pete mari de umbre se înmulțeau pe întinderea etern mișcătoare, închizându-i fața până atunci de un albastru luminos.

Câteva bărci, cu pânzele umflate, se întorceau din larg, părând că zboară cu aripele întinse ca niște pasări către culcuș.

Era plină de interes schimbarea aceasta ce luau toate punctele mai răsărite din întreaga priveliște, în faptul asfințitului.

Dorneanu se opri, își aprinse o havană și stătu locului multe momente, urmărind capricioasa operă a luminei ce murea.

Un zâmbet dulce, dulce de tot, îi înflorea ușor pe buzele întredeschise, printre care se strecura din când în când câte o sbucnitură de fum.

Și nu avea vr'un anume cuget care să se desfășoare din cauza tainică, mulțumirea, ca un fir prins din tortul grămădit, observă apoi, fără să adune impresiuni de care să-și amintească.

Trăia, în acele clipe, fără nici o țintă, fără să-și dea seama de el.

Când i se lăsă par'că di'naintea ochilor ca o negură ușoară, câtă în juru-i; era întâia întunecime ce se coboară repede după asfințirea deplină.

Atunci se întoarse, căci întârzlase puțin și nu mai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

avea timp să se ducă acasă: ar fi făcut pe d-na Prônier să-l aştepte prea mult cu masa.

Iuţi pasul şi începu să coboare clina.

De-odată se opri locului. Din cuprinsul întâei vile răzbeau până la el nişte ţipete puternice.

După o clipă, eşi repede plângând, o femee de casă...

— Un doctor, Doamne, — unde să'l găsesc acuma!

— Un doctor, femee? Doctor sunt şi eu. Dar ce este?

— Doctor? Dumnezeu mi te-a scos în cale—Vino, te rog, domnule doctor, căci moare stăpână-mea...

Se îndreptară repede într'o curte nu tocmai largă, plină de pomi,—apoi Dorneanu urmă pe femeea care aproape alerga.

Astfel, intră în o cameră nu tocmai mare, cu o mobilă ca de adunat, aşa era de nepotrivită una cu alta, spre a alcătui un fel de salonaş-odae de culcare.

Jos sta leşinată o fiinţă şi o femee bătrână, se încerca să o aducă la viaţă, vorbindu-i în o limbă necunoscută de medic.

— Am adus doctor, stăpână. L'am găsit în poarta vilei...

— Doctor? D-ta doctor? Ah! fii bun de vezi ce are... A căzut de-odată şi...

Vorbea în o franţuzească necorectă cu accent strein.

După un pătrar de oră de îngrijire, Dorneanu putu s'o însufleţească, apoi s'o urce în pat cu ajutorul servitoarei.

Era tânără, suferinda, poate de vr'o douăzeci şi doi de ani, de-o frumuseţe oacheşă vie, cu trăsurile feţei slăbite însă.

Inima i se bătea în mod ne-normal şi respiraţiunea îi era înăbuşită.

Medicul dovedi numai de cât o insuficienţă aortică şi spre a-i cunoaşte cauza începu să întrebe pe d-na ce părea a-i fi mai curând rudă de cât mamă.

Bătrâna voia să-i spună îndelung cine sunt şi de unde; el o mărgini la ştiinţa de care avea nevoe în acele momente şi apoi începu iar să examineze pe bolnava,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Aceasta, fără să vorbească nici un cuvânt, aţintea priviri curioase asupra medicului, pe furiş, urmărindu-i mişcările, ca şi cum ar fi voit să prindă din ele o lămurire şi pentru ea.

— Ce făceaţi când v'a venit leşinul? o întrebă, după un timp, aşezându-se lângă pat.

— Voiam să es pe teraţă, colea, ca să respir mai liber căci aici par'că'mi lipsea aerul,—răspunse ea în o franţuzească mai corectă.

— Şi-i era plăcut timbrul glasului, desmierdător.

— Aţi simţit în timpul zilei vr'o apăsare asupra inimei?

— După amiaza toată, da. Eram de eri mai slabă, de aceea am stat în pat... Nici n'am văzut încă oraşul.

— N'aţi chiemat un medic?

— Am sosit alaltăeri abia din lunga călătorie de peste ocean şi nu ne-am oprit în drum nicăeri, fiindcă doream să mă văd mai degrabă ajunsă aci...

— Veniţi de departe?

— Din Montevideo.

— Aţi comis o imprudenţă gravă. Pe vapor şi în tren pân'aci nu a'ţi avut nici o criză?

— Nici una. Par'că prin faptul că voiam să fiu bine, am influenţat asupra boalei mele: dar aceasta m'a obosit atât de tare.

— Acolo, locuiţi în oraş?

— Nu; locuim în plantaţiunile tatî, la câteva mile de capitală.

— Şi de când aveţi această boală?

— De vr'o doi ani, fără să ştiu din ce mi-a venit. Cel puţin medicul nostru nu 'mi-a spus-o mie....

— Sunteţi domnişoară, sau...

— Măritată, voiţi să ziceţi? Am fost, bărbatul mi-a murit ucis de un trib indian, răsvrătit, acum doi ani...

— Atunci una din cauze a putut fi aceasta; alta, o stare de anemie lăsată în neîngrijire... Dar vom mai vorbi, doamnă, asupra cauzelor. Acum să vă prescriu o reţetă şi să plec, fiindcă sunt aşteptat. Mâine dimineaţă voiu veni să vă văd şi de sigur că formele

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

acute ale crizei v r fi trecut de pe urma medicamentului...

— Ol şi cât nu'mi plac medicamentele! răspunse ea, oţărându-se.

— Trebue să-l luaţi însă pe acesta, căci altfel nu pot răspunde de boală...

După un pătrar de oră Dorneanu plecă repede, preocupat de întârzierea de care se făcuse vinovat.

IX

Se apropiau sărbătorile Crăciunului, Mentonul gemea de-o mulţime de oaspeţi din mai toate părţile lumei. Care nu mai găsea loc aici, se ducea în Italia, aşa că şi localităţile mici dintre Menton şi San-Rémo aveau, estimp, vizitatori mai numeroşi ca de obiceiu.

Pe lângă aceia cari veneau în Menton ca într'un loc mai adăpostit şi deci mai cald, spre a le prii mai bine clima pentru boala lor, se aflau şi sănătoşi, pentru cari, bine-făcătoarea primăvară eternă era un isvor şi de mai mare folos.

Aceştia nu lăsau să treacă zi fără să nu facă plimbări pe jos, prin munţii încunjurători, ori cu tramvaiul până la Bordighera ; sau călări pe catâri, dacă nu voiau să se oştenească prea mult cu urcuşuri şi coborâşuri.

Singurătate propriu zisă nu găseau aproape pe nicăeri, afară doar la ore de dimineaţa prea timpurii ori prea înaintate, seara.

Şi era un şir de zile atât de liniştite, atât de potrivite între căldura nu prea întinsă dela amează şi răcoarea nu prea umedă a serii, încât de dragul unei asemenea temperaturi sigure, nu ştiai cum să faci numai ca să te fi putut afla mereu afară din casă.

Pretutindeni era înflorirea în dezvoltare deplină aşa că adierele îţi aduceau numai mirosuri plăcute; aşa că privirile întâlneau numai valuri de flori revărsate peste ziduri, numai tufişuri colorate, numai curţi prefăcute în raiuri de grădini.

Nu întâlneai pe urmă, dela bătrânii cei mai poso-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

morâți și mai slabi până la copii ceva mai răsăriți, să nu poarte la piept, la cingători, la cheutoare, flori. și iar flori. Natura și oameni erau în o adevărată beție de flori

In curtea vilei Prônier, trei catâri curat înșeuați cu zurgălăi mici de laturea urechilor și la începutul hățurilor, așteptau clătinând din cap filosoficește, să fie încălecați și porniți la plimbare.

Eat-o pe Adriana, mai drăgălașă, mai vioae, mai zâmbitoare ca oricând. Pare cu adevărat domnișoara în tot locul, pe deplin formată, și înfățișând un corp mlădios dar și viguros.

Cu îmbrăcămintea-i simplă, turnată pe ea, de-o coloare cenușie-deschis, cu pălăria de pae cu margini late întoarse, legată pe sub bărbie cu panglici, era și ceva copilăros și ceva serios în frumoasa-i înfățișare.

După ea doamna Prônier, de-o tinerețe luminoasă, fericită, atrăgătoare ca un fruct în plinătatea coacerei pare mai mult sora fic-si, mai ales că portul îi e la fel.

Dorneanu, împlinind cu înfățișarea lui tabloul vieții acestor două ființe, se ivește după ele, radios de admirațiunea tăcută cu care le împresura.

— Ah! ce drăguți ne sunt catârii! strigă Adriana, bătând din palme, și fuga, fuga se apropie spre a-și alege pe acela care-i va părea și mai drăguț.

Femeea care-i adusese se ivi după un tufiș înflorit.

— Pe acesta să-l luați, domnișoară, pe Lodio... E mai blând... Domenico și Giusto, sunt mai neastâmpărați. O! să nu vă fie teamă, doamnă.., Dv. puteți lua pe Domenico...

— Bine, eu voiu lua pe Giusto, care rămâne cel mai neastâmpărat, zise Dorneanu, desmerdându-l... E și mai nalt apoi...

Ajută Adrianei să încalece, pe urmă d-nei Prônier și încălecă și el.

— Eu, înainte, strigă Adriana... Haide Lodio, haide...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Nebunatica porni repede, şi, cu pas măsurat, îi urmară muma şi medicul.

— Unde 'mi-aşi fi putut închipui cu două luni în urmă asemenea plimbare...rosti Berta... şi numai dumneata, scumpe doctore, ai făcut minunea.

Şi cu o privire de adâncă iubire şi recunoştinţă învălui pe Dorneanu.

— Să mulţumim lui Dumnezeu, scumpă amică pentru fericirea care ne-a dat-o în sănătatea copilei dumitale... răspunse el cu duioşie. ..

Adriana întoarse capul:

— Drept înainte, nu-i aşa?-întrebă.

— Drept în urcuş. Dela răspântie, la stânga coborâşul, răspunse Dorneanu.

— Sunt momente amice dragă, când mă uit lung, lung la ea şi mă întreb dacă nu visez dacă am înainte-mi cu adevărat pe biata copilă ce o socoteam ursită perzării... Mă încredinţez şi ochii mi se umplu de lacrimi de bucurie... O! atunci când ai şti cu câtă căldură îţi mulţumesc în gândul meu!

— Scumpă amică, ce să zic ? tratamentul acesta l'ar fi putut tot atât de bine aplica şi alt medic. Dar pe lângă căutare, eu cred că nici boala Adrianei nu era aşa de gravă pe cât ne-o închipuiam. Eu doar că am venit la timp...

— Vrei să-ţi micşorezi valoarea de medic...

— Nu, zău, nu, crede-mă. Cu toate acestea, să statornicim un adevăr: căutarea a fost un serviciu real; dar a mai contribuit ceva,—simpatia, — potrivirea de odată a sufletelor noastre pe aceiaşi măsură de apropiere. Ea ne-a adus prietenia şi aceasta, amică dragă, a dat Adrianei o parte din sănătate...

— Ai dreptate, este un adevăr... Norocul a fost că a întâlnit un om de valoarea şi de seriozitatea dumitale... Nu ai luat seama ce repede i s'a îmbogăţit şi inteligenţa? Cunoştinţele de azi d-ta i le-ai dat într'un timp în de-ajuns de scurt... Adriana e opera d-tale, dragă doctore.

— Aş vrea să trăesc ca s'o văd fericită şi numai atunci aşi primi să te aud zicând că e opera mea...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Cum să nu trăeşti, doctore? Cinci sau şeapte ani cel mult, ne poate da şi mulţumirea aceasta supremă.

— Cu toate acestea câtă grijă, câtă codire până să-i alegi un bărbat?

O uşoară umbră trecu pe chipul ei.

— In adevăr, aceasta e partea grea a vieţei...când te gândeşti că adesea ori natura pare a-şi face o plăcere din întovărăşirea a două firi opuse, ca pentru suferinţă iar nu ca pentru fericire...

— In glasul lui tremură par'că un fior de amărăciune.

— Dar nu cumva gânduri triste au acum să ne turbure? urmă el după o clipă. Dragă amică, eu nu cred că ceea ce numim soartă, orânduieşte întâmplările. Mai degrabă îmi vine a crede că lipsa noastră de prevedere şi de cumpănire a acestor întâmplări. Dacă ne-am alege mai bine mediul şi ne-am educa în deajuns de serios copii, am crea şi altfel de împrejurări. Nu vom osteni dar să studiem, la timp, undeva vreun tânăr potrivit cu etatea ei, iar Adrianei îi vom forma de pe acum simţirea şi judecata. Nu-i vom ascunde viţiul şi ispitele; nu-i vom acoperi lumea cu florile închipuirii,— dar nici nu-i vom sădi semânţa pesimismului.

— O! doamne, câtă artă este în educaţiune! Şi ce bine o reprezinţi!...

— Prin urmare, să nu ne îngrijim. La întâlnirile d'aci, voiu fi cu cârmuitor, acasă vei fi d-ta...

— Cum? nu vei veni să ne vezi la Bruxelles şi la Charleroi?

— Nu cutezam să...

— Al doctorel îl întrerupse, imputătoare.

— Nu te supăra, căci viu.. ori cum, timpul şederei mele nu va putea fi acolo atât de îndelungat ca aci.

— Al dreptate... răspunse ea, coborând privirea.

De-odată apoi se uitară unul la altul, ca sub îmboldirea aceluiaşi gând... Nici un cuvânt însă nu veni să-i întărească fiinţa.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

X

După vre-o jumătate oră, Adriana aşteptă să o ajungă mumă-sa cu Dorneanu şi se rândui de-o parte a lui...

— Ce mult aţi discutat, le zise, cu zâmbetul ei cel mai dulce.

— Despre viitorul tău, scumpă copilă, îi răspunse Berta, învăluind-o cu o căutătură adânc desmerdătoare.

Copila se roşi deodată şi plecă ochii în pământ.

Berta şi Dorneanu schimbară o privire: îşi închipuia dânsa oare ce anume se putea cuprinde în acest cuvânt de: *viitor*?

Câteva momente nu mai vorbiră. Adriana părea stânjinită să ridice ochii.

Dorneanu atunci înlătură şirul vorbei şi începu a le chema luarea aminte asupra frumuseţei locurilor.

Coborau o clină nu prea aplecată pe coasta unui munte stâncos acoperit cu verdeaţă şi din loc în loc de case mici înconjurate cu grădini de portocali şi de lămâi.

In stânga se povârnea valea adâncă pe fundul căreia albea un drum şerpuitor printre stânci şi erburi înalte.

Alt munte se ridica de cea parte a văiei strâmte, uriaş trup stâncos, pe-a căruia coamă largă, măslinii se umbriau unul pe altul la rădăcină, alcătuind o pădure al cărela cuprins nu-l pătrundeai.

Dorneanu le mai văzuse locurile. Totuşi le privea cu plăcere şi le amănuntia însoţitoarelor lui, arătându-le unde să se aştepte la alte surprinderi...

După ce coborâră clina toată, statură locului ca să se privească cu uimire, înconjuraţi de uriaşele ridicături ce răsăreau unele din altele, strălucitoare de acel verde plin de viaţă în bătaia soarelui.

Două vârfuri mai depărtate din şirul alpilor maritimi mărgineau zarea, părând că ţin pe ele bolta albastră, ca peruzeaua.

— Vedeţi, acolo ne ducem... le zise Dorneanu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— O! ce departe... grăi Adriana.

— Te simţi că oboseşti, drăguţă? o întrebă muma cu grijă.

— Nici de cum ..

— Nu vă fie teamă, vârfurile sunt departe, dar pitorescul sat de sub ele e mai aproape decât ne închipuim: se chiamă Castellor şi acolo ne aşteaptă două camere bune pentru odihnă şi un prânz uşor şi gustos...

— Cum? l'ai şi comandat deja?

— De eri doamnă...

— Ah! ce foame 'mi-este, unde ai amintit de masă, zise Adriana.

Când începură a urca pe coasta muntelui păduros, privind acum la cealaltă, ce li se ivea cu mult mai frumoasă, d-na Prônier o luă înainte.

— Ce plăcută plimbare! zise Adriana şi mulţumi lui Dorneanu din ochi.

Părea însă că avea altă întrebare să-i facă... ce o oprea ceva încă.

— Vom face multe la fel, de-acuma, prin părţi şi mai frumoase...

— Cât îmi pare de bine! Apoi, după o clipă, luându'şi hotărârea, întrebă: şi ce-aţi vorbit, dragă doctore de viitorul meu?

Aceeaşi roşeaţă de mai adineauri îi acoperi chipul.

— Te interesează? rosti Dorneanu, uitându-se la ea cu curiozitate.

Ce însemna stăruinţa aceasta?

— Se poate să nu mă intereseze? Mă interesează şi fiind-că persoana mea este la mijloc, şi fiind-că cu dumneata a vorbit mama de viitorul meu...

— Eşti prea mică încă, domnişoară Adriano ca să te intereseze de pe acum, îi răspunse el, c'un zâmbet uşor răutăcios

— A! sunt prea mică încă... In adevăr uitasem... murmură copila c'un râs silit întru câtva.

Apoi, îl privi adânc drept în ochi. Acest răspuns pentru întâia oară puse pe gânduri pe Dorneanu; căutătura aceasta, par'că-i dădu intuiţiunea unui fapt

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de care fusese departe cu pătrunderea.

Adriana scutură hăţurile catârului şi, par'că supărată puţin, trecu înainte, până ce ajunse pe mumă-sa.

— Ce-a vrut drăcuşorul acesta să înţeleagă prin viitorul ei? se întrebă el. Nu cumva...

Şi'şi opri cugetarea, atât de ciudată i se ivi.

A! nu,—nu era cu putinţă... Iar dacă, din fatalitate s'ar fi putut,—viitorul acesta atunci avea să fie un izvor de neaşteptate nemulţumiri şi griji.

I se impunea să studieze de-aproape în alt chip acuma pe ciudata fiinţă şi să preîntâmpine de timpuriu ceea ce s'ar fi schimbat în adevărată nenorocire.

Le ajunse la răspântia crucei, sub umbra unor măslini.

— Da de ce-ai rămas aşa în urmă? îl întrebă Berta.

— Fiind-că mi-aţi luat înainte prea repede...

Adriana, cum îl văzu că s'a apropiat, apucă mai departe. Era vădit că se supărase.

Nu'ţi pare, dragă doctore, că Adriana are ceva?.. Nu mai este veselă.

— A înrâurit-o natura romantică a locurilor...

— De altfel şi eu par'că sunt pornită pe visare...

— Să visăm dar...

Şi fără să'şi vorbească, privind numai, se apropiară de urcuşul la Castellor.

Satul are înfăţişare veche, cu casele lui mare parte cu două caturi, neîngrijite însă, cu uliţele strâmte.

Împrejurimile numai îi dau altă viaţă, şi privelişte a drumului străbătut se arată de-o măreţie vrednică de luat în seamă.

Se opriră în faţa unei cârciumi c'un rând, pe al cărcea prag le întâmpină proprietarul, nu tocmai cu îngrijire învesmântat, dar vesel şi foarte plecată slugă.

Un băeţandru luă catârii să-i ducă la grajd, iar „segnor" Giuseppe Turbila călăuzi pe oaspeţi în cele două camere, pregătite, ţinute curăţel.

— Doamnă şi domnişoară, le zise doctorul, odihniţi-vă, vă rog, o jumătate de oră şi când masa va fi gata, vă voiu pofti... Maestre Turbila, ia să vedem cum stai cu bucătăria dumitale azi...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Domnule doctor, stau bine, ca pentru oaspeţi de seamă...

I se înclină adânc şi eşiră, lăsând cucoanele singure.

Pe teraţă de de-asupra văei ce înconjura acest şes mic atât de înalt, cresceau nişte piperi în ciubere de lemn, vr'o câţiva portocali şi lămâi,—şi aceştia alcătuiau grădinuţa.

Câteva mese ici, colo;—iar una, la adăpostul a trei ciubere apropiate, sta gata cu faţa de masă albă şi cu trei serviciuri foarte curate.

— Am ouă proaspete pentru ochiuri; unt proaspăt de-o bunătate neîntrecută, pui buni puşi în frigare, cari aşteaptă să se frigă, o mâncare de pui cu mazăre boabe, peşte proaspăt rasol şi un rizotto... să-ţi lingi degetele de gustos...

— Bine, bine, maestre... îngrijeşte, te rog să nu'ţi strici reputaţiunea de «*restauratore di primo cartello*».

— Nu mi-e teamă de aceasta...

— Şi... înţelegi, maestre, să fim curat... şi întru câtva artistic serviţi...

— Veţi vedea, domnule doctor, veţi vedea...

Când d-na Prônier şi Adriana se iviră pe teraţă, fără voe se opriră să privească frumuseţea priveliştei, cu toată pofta de mâncare ce le aducea cam pe fugă.

Mai cu seamă întinderea cu adevărat fără margini a mării, ce se vedea dela aşa de mare înălţime, era de un farmec deosebit.

Acea imensitate care se adîncea văzând cu ochii par'că, pe o zare pierdută într'un fund ghicit mai mult cu mintea, smulgea sufletului un strigăt de uimire şi lăsa fiinţa să fluture, ca între cer şi pământ, într'un gol în care corp şi spirit, gândire şi putere se confundă şi se simt nimicite.

Impunătoarea privelişte aduse Adrianei o îmbunare pe nesimţite aşa că, pe timpul mesei, aci îndestulându-şi stomacul, aci desmerdându-şi privirea, se întoarse la obicinuita-i veselie de câtva timp în urmă.

— Ştii că este mai plăcut de trăit aici, doctore

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dragă, zise copila, către capătul mesei, ciugulind cu gingăşie din nişte struguri uscaţi.

— Iţi pare numai, Adriano, unde eşti încă sub impresiunea momentului d'întâiu. Ai putea de pildă, să'ţi mărgineşti viaţa toată la singura plăcere de-a sta nemişcată şi de-a privi tabloul măreţ al imensităţei?

Nu-i aşa că n'ar fi cu putinţă? Ar trebui să variezi plăcerea, te-ai coborâ în împrejurimi şi ai avea numai frumuseţea liniştită dar prea închisă de jur împrejur a văilor.

— Ai dreptate, — ca totdeauna de altfel, răspunse ea, râzând... ori cum, este încântătoare priveliştea...

— A! da, mă unesc cu această impresiune a dumitale...

— Doctore, eu par'că simt nevoia de-a fi mai puţin romantică decât Adriana, în acest moment şi de-a mă gândi că drumul înapoi ar fi fost mai bun să-l facem în trăsură...

— Negreşit că te-ai gândit la foarte potrivit lucru, ceea ce se va şi întâmpla...

— Vom avea o trăsură doctore? întrebă şi Adriana.

— Trebue să fi ajuns deja... Mai adineauri am şi auzit par'că o duruitură vestitoare de bine...

— Cum te îngrijeştl de toate,—zise Berta, mulţumindu-i cu o privire,

— Nu e oare firesc?

— Pentru natura dumitale cu dosebire bună,— da, este firesc.

— Vezi că, dragă mamă, rosti şi Adriana,— şi din lucrurile mici se dă pe faţă nobleţea caracterului unui om.

— O! Doamne, cum mă încărcaţi... de laude... Am să ajung cocoşat, la Menton... şi vina va fi a dv. scumpe amice.

Băiatul ce servise pe meseni, odată cu proprietarul, se ivi foarte respectuos.

— A sosit vizitiul dv. şi întreabă pe când să fie gata?

— Peste trei pătrare de oră... Daţi-i să mănânce şi lui. Şi acuma, dv. bine-voiti a vă retrage la obici-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nulta odihnă fără somn de-o jumătate de oră...

— Dar dumneata? întrebă copila.

— Eu, ca om viţios, voiu fuma aci şi vă voi aştepta...

— La revedere dar...

Dorneanu ceru o sticlă mică de vin de-al locului, un rubiniu spumegător foarte bun de gust, îşi aprinse o havană şi se adânci în contemplarea priveliştei.

Prânzise cu poftă, îi plăcuse bucătăria maestrului, se afla în preajma unor fiinţe de bucuria cărora era mulţumit.—dulci i se făceau acele momente de tihnă...

Sgomotul apropierei unor trăsuri şi a sunetului mai multor clopoţei nu-i chemară luarea aminte; oprirea lor la cârciumă, nici atâta.

Abia năvălirea gălăgioasă a mai multor persoane îi întrerupse visarea şi îl făcu să se aşeze astfel în cât să nu vadă pe nimeni.

Dar după câteva momente tresări când auzi un glas cunoscut de femee, care zicea îndeajuns de tare:

— Nu-i aşa mamă mare că este doctorul nostru?

Un glas de bătrână, cu accent strein, răspunse tărăgănat.

— El este pe cât pot deosebi.

In timp ce nou sosiţii făceau sgomot cu aşezarea pe la mese, cu tărâtul scaunelor pe teraţa cimentată, doamna tânără se apropie de masa doctorului.

— Bună ziua scumpe doctore... îl salută în chip graţios...

Dorneanu sări...

— Mă ertaţi, doamnă... că n'am avut plăcerea de-a vă vedea la venire...

Ea îi întinse mâna, înviorându-se mai mult la chip, încântată că'l întâlnise.

— Nu cumva 'ţi-am turburat liniştea de după masă?

— Nici de cum, doamnă...

Privind în juru-i, văzu pe bătrână şi o salută.

— In ce fel să'mi explic, doctore, că de-o săptămână nu ai venit să mă mai vezi?...

— In felul cel mai firesc şi mai cu folos pentru d-v: nu mai aveaţi nevoe de căutarea mea...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Dar ţi-am rămas recunoscătoare, eu şi mama mare, şi vizita d-tale ca amic ne era nu se poate mai plăcută...

Şi cu o privire adâncă ce s'ar fi putut lămuri ca foarte sentimentală, împlini vorba şi intonaţiunea particulară a graiului.

— Vă cer ertare, doamnă, dacă am greşit, însă d-v cunoaşteţi de ce puţin timp dispune un medic...

D-na del Pinta, era departe de starea bolnăvicioasă în care am văzut-o câte-va momente cu aproape două luni în urmă.

Tinereţea ei strălucitoare de oacheşă frumoasă, era ispititoare, şi la aceasta contribuia găteala ei de neimputat întru nimic ca tăetură şi coloare, cât şi mişcările graţioase ale unei cochetării cam voite.

— A! dar se pare că aţi prânzit cu tovarăşi... zise ea cu o uşoară ironie, aruncând o privire mesei.

— Da, răspunse el, fără să se turbure, şi'mi aşteptam tovarăşele ca să ne întoarcem la Menton...

— Tovarăşe?... Complimentele mele, doctore... Cele două surori, de sigur, cu care te-am zărit de câte-va ori...

— Mama şi fiica, doamnă...

— Dar muma e foarte tânără... pentru o domnişoară atât de formată... E foarte frumoasă apoi...

In esclamaţiunea aceasta se părea că pătrunde ironia geloziei şi a unui necaz chiar.

Dorneanu se închină numai, fără să răspundă...

— Dar nu te mai ţiu, doctore, — şi mulţămindu-ţi încă odată pentru serviciile d-tale deosebite, te rog să nu ne uiţi...

De câteva clipe Adriana se ivise în prag şi privia cu nişte ochi mari, la fiinţa ce vorbia doctorului.

Iar când o văzu că-i întinde mâna, se coborî cu vioiuciune şi veni la el, — apoi, fără să privească la doamna, îi grăi lui Dorneanu:

— Mama, întreabă, scumpe doctore, dacă putem pleca...

— Da, dragă Adriano... Permite'mi te rog, să'ţi fac cunoştinţă cu d-na del Pinta...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— O clientă, d-şoară, o clientă, — se grăbi ca să zică în chip cam obrasnic...

— D-şoara Adriana Prônier, împlini doctorul prezintarea...

Adriana se înclină cu răceală; d-na del Pinta îi răspunse cam cu mândrie.

O clipă privirile amândurora se ciocniră ca pentru a'şi măsura par'că o rivalitate tăcută încă. Era mai mult o pipăire a unui astfel de teren, pe care se părea că aveau să calce.

— Sper că vom avea ocaziunea să ne mai întâlnim, d-şoară şi chiar să ne împrietenim... zise doamna del Pinta, dând glasului ei o mlădiere prietenoasă.

— Imprejurările nu lipsesc, doamnă, în o localitate de vilegiatură... răspunse Adriana cu aceeaşi răceală... Dragă doctore, facem pe mama s'aştepte.

— Eu sunt de vină... Vă cer scuze... La revedere.

Şi se despărţi, neputându'şi opri o mişcare bruscă de nemulţămire...

— Să mergem, Adriano,. rosti Dorneanu.

De pe prag, Adriana se întoarse şi aruncă o privire furişă d-nei del Pinta, care, de asemenea o urmăria cu ochii.

Privirea lor se ciocni încă odată...

XI

A doua-zi, pe la orele nouă de dimineaţă, doctorul Lambrin veni la Dorneanu.

Acesta îl întâmpină nu cu puţină surprindere, dar oricum, cu adevărată dragoste şi plăcere.

— Te-am prins acasă, fericitule muritor, îi grăi Lambrin, strângându-i mâinile.

Cu asta se face de trei ori că te caut... şi mi se răspunde: e pe la clienţi...

Ai început, cu adevărat, să profesezi de-al binelea?

— la şezi, Lambrin dragă... şi ia de ici o havană... Afară de familia Prônier şi de oacheşa americană de sud, ştii bine că nu mai am clienţi.

— Ţocmai am avut eri ocaziunea să cunosc pe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

frumoasa oacheşă, tocmai în momentul de-a'şi lua ziua bună dela o clientă de-a mea...

— Ce? pleacă? întrebă Dorneanu cu indiferenţă..

— O, faci bine pe indiferentul, diavole... Asigură-te că nu pleacă încă din Menton... Pleca însă eri la Castellor, să se plimbe...

— De ce ziseşi c'o fac pe indiferentul, amice Lambrin? Te încredinţez pe onoare că frumuseţea ei, ori cât de ispititoare, mă lasă nesimţitor.

— Atunci n'o lasă pe dânsa indiferentă distincţiunea ta... ştii că m'a ţinut vr'un pătrar de oră lângă trăsură, ca să mă întrebe de tine? Şi ca să mă întrebe, a trebuit să fi cercetat mai întâiu şi să fi aflat că'mi eşti prieten; iarăşi apoi, ca să nu piardă ocaziunea întâia când m'a întâlnit şi ca să caute a te cunoaşte de aproape prin informaţiuni dela mine, trebue mai înainte de toate să o fi impresionat peste măsură...

— Este cu putinţă, dragă Lambrin, după cele ce spui tu cât şi după cele ce am observat eu. De altmintrelea nu e o taină pentru noi că întâmplări de asemenea natură, cu clientele, au medicii foarte adese ori, — nu toţi însă îşi lasă demnitatea acestui fel de sacerdoţiu, ca profesiunea lor, în valul plăcerilor amoroase...

— Bine, Dorneano dragă, tu ai înlăturat cu totul un exerciţiu al unei anume facultăţi omeneşti? întrebă Lambrin, zimbind.

— Da, am înlăturat tot ce era prea pământesc în mine, răspunse cu o melancolică seriositate. Trăesc pentr'un vis de neîndeplinit, care'mi place poate nespus de mult, cine ştie, tocmai pentru că am conştiinţa ne îndeplinirii lui...

Lambrin tăcu pe câteva clipe, impresionat de vibrarea tainică a unei sentimentalităţi înfrânate pe care o lămuri din cuvintele şi din accentul lui Dorneanu.

Imaginea Adrianei i se ivi plină de farmecul unei tinereţi precoce şi nu se mai îndoi că Dorneanu se înamorase de copila pe care o smulsese morţei.

Neîndeplinirea visului său purcedea dar din o cre-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dinţă intimă că biata fată, cu toată starea-i înfloritoare prezentă, nu era poate să trăiască mult...

Şi, înţelegând numai decât ce era frumos dar şi plin de durere în situaţiunea amicului său, ridică la el ochii compătimitori şi-i strânse mâna apoi cu căldura unui sincer regret.

Dorneanu dădu acestei expresiuni din partea lui Lambrin, adevăratul înţeles al lucrurilor şi şopti:

— Ai priceput după cum văd... şi, de sigur, credinţa mea este şi a ta. Acest amor al meu nu trebue să aibă obicinuita consfinţire a unirii lumeşti...

Era emoţionat adânc... Pentru întâea oară acum, arăta faţă cu prietenul bun, ceea ce încă nu'şi arătase lui însuşi: părerea de rău asupra legăturii care trebuea să rămână numai sufletească şi numai pe un timp... Imprejurări neprevăzute putea s'aducă o despărţire după care să nu mai fie o revedere, după care să trăiască numai amintirea şi regretul.

— Ce pot să-ţi spun, dragă Dorneanu? Nu voiu să am cuvinte de speranţă, după cum nu voiu să am nici cuvinte de mângâiere. Sunt visuri şi sunt dureri mai presus de încurajarea sau de compătimirea unui prieten.

— Totuşi, Lambrin dragă, în situaţiunea aceasta aflu o mulţumire pe care nu aş da-o pentru nici o plăcere, pentru nici o speranţă de alt viitor mai bun.

In acel moment se auzi o bătae uşoară în uşă.

— Intră zise Dorneanu, cu puţină supărare. Ar fi voit să mai vorbească de fericirea lui, s'o lămurească psihologiceşte lui Lambrin, s'o discute cu el, s'o poată gusta şi cu farmecul unei îndelungi destăinuiri către un prieten bun ca el.

Servitoarea doamnei del Pinta intră şi-i înmână o scrisoare.

Dorneanu o desfăcu, enervat întru câtva şi citi:

„Domnule doctor".

„Plimbarea de eri, deşi în trăsură, a fost se vede peste puterile mele. Sunt indispusă. Vino, te rog, de mă vezi".

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Bine, spune doamnei că voiu trece peste câteva momente.

După ce eşi servitoarea, întinse lui Lambrin scrisoarea parfumată.

— Du-te amice, du-te, îi zise acesta, zâmbind şi ridicându-se. După amează cred că ne vom întâlni la d-na Prônier. Nu o vesti însă, căci s'ar putea întâmpla să nu viu.

— Bine Lambrin...

Şi amândoi, eşiră apoi.

Inciudat se îndreptă Dorneanu la locuinţa doamnei del Pinta.

Pentru întâiaoară se vedea pornit să fie răutăcios...

De ce s'amesteca femeea aceasta în viaţa lui, fără să-i fi dat el nici motivul cel mai mic?

Şi, comparând în mintea lui chipul liniştit şi de-o frumuseţe aşezată, al d-nei Prônier, cu chipul acesta de o frumuseţe bântuită de patimă, al spaniolei americane, îşi da seama cât era de atras de unul şi cum nu'l mişca de fel cest-l-alt.

Seducătoarea Elvira del Pinta sta lungită pe un scaun lung de trestie împletită, în dreptul uşei deschisă pe balcon. Atitudinea-i de părăsire şi de melancolie ar fi subjugat pe altul, fără îndoială, nu însă pe Dorneanu, care, se opri o clipă în prag şi 'şi dădu seama pentru ce doamna era singură şi'naşteptare în acea poziţiune studiată.

Zâmbindu-i foarte afectuos cu o nuanţă de tristeţe, la care adaose o contractare uşoară a feţei în chip de suferinţă fizică,—Elvira îl invită să se apropie zicându-i:

— Mulţumesc doctore, că ai răspuns atât de curând la chemarea mea.

— Foarte curând, în adevăr, doamnă, dă pentru câteva momente, căci îmi e timpul foarte ocupat, răspunse el cu o politeţe rece.

— Ocupăt... tot ca eri ?... întrebă Elvira cu ironie dar zâmbind graţios...

— In ce stă indispoziţiunea dvs. doamnă? i se

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

adresă Dorneanu... şi se aşează lângă ea, gata a fi medicul.

Elvira îşi muşcă buzele şi închise ochii spre a-şi învălui licărirea de mânie a ochilor.

— Simt ca o sleire a puterilor... răspunse ea cu glas înăbuşit...

Căutătura plină de foc însă ce aţinti o clipă după aceea asupra doctorului îi desmintea par'că afirmaţiunea.

Din ambiţiune ori dintr'o adevărată pornire sufletească, era ori cum femeea înnamorată care voia să lupte spre a birui...

Medicul o cercetă, găsi mai mult o aţâţare nervoasă decât o slăbiciune şi prescrise un calmant apoi se pregăti să plece.

Ea îi întinse mâna, dar ochii îi erau numai lacrimi... care şi începură a curge îmbelşugate.

— Când mai vii domnule doctor? întrebă ea cu un glas plângător.

— Ce aveţi doamnă? De ce plângeţi?

— Nimic, nimic, se grăbi să răspundă şi se ridică repede, ştergându-şi ochii.

— Vă rog să trimiteţi numai decât să vă aducă medicamentul...

— Credeţi în adevăr, domnule doctor, că numai un medicament poate aduce alinare?

Apoi, adaose repede:

—Sînt singură, căci ce tovărăşie poate ţine o bătrână ca mama mare; nici o cunoştinţă aci, în mijlocul acestei mulţimi care-şi vede de păsurile ei... Şi cât mi-ar prii o prietenă bună...un grup mic de cunoştinţe simpatice!

— Nu e atât de greu, pe cât vă pare, de a face cunoştinţă, doamnă...

— Pentru un bărbat, poate... Pentru o femee tânără însă...

— Imprejurările contribuesc să'şi găsească şi o femee tânără cunoştinţi de seama sa...

Elvira aşteptase dela doctor să se ofere a-i fi în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tru câtva de folos; ea voia să ajungă la doamna Prônier...

Negreşit că Dorneanu simţise dorinţa ei, dar nu ar fi fost pe voia d-nei Prônier să i se turbure liniştea, nici pe voia lui să intre o streină în casa aceea.

— La revedere domnule doctor, îi zise ea dacă văzu că medicul nu vroia s'o înţeleagă...

— Vă salut, doamnă...

Pe urma lui ea murmură:

— Am să pătrund eu în tainele dumitale, scumpe doctore...

XII

E o zi vântoasă, cu cer cutreerat de nori groşi cenuşii-vineţi... Marea se frământă, copacii se îndoae, florile se scutură...

Numai din cei sănătoşi se plimbă pe ţerm, şi aceştia sunt puţini, înfăşuraţi cu macferlan-uri largi, doritori să privească natura în desfăşurarea aceasta nouă pentru ei aci.

Dorneanu vine însă la vila Prônier tot atât de liniştit şi de bine dispus.

Adriana îl întâmpină.

— Ce bine e că ai venit, scumpe amice, îi zice luându-i o mână. Azi nu vom putea juca croket, dar vom citi, nu-i aşa?..

— Doamna Prônier?

— St... mama doarme. A luat-o cu puţin frig, după aceia cu somn şi nu s'a putut lupta cu domnul Morfeu.. Hai, vrei să mergem în salonaşul meu? Par'că e mai cald azi acolo.

— Hai şi'n salonaşul dumitale micule diavol...

— Mă rog amice, nu mă mai face diavol mic... Să'mi zici diavol mare, şi cu drept cuvânt, fiindcă avem azi să discutăm amândoi lucruri grave... de ordine socială...

— Ce spui? Auzi dumneata? De ce nu m'ai pre-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

venit de eri, ca să fi avut timp să consult câteva scrieri anume...

— Vezi că nu ştiam că azi va plouă...

— Înţeleg: timp întunecos, cestiuni grave... Fi-vor dătătoare de frig ca vântul de azi?

— Nu le pot chezăşui gradul de căldură ce vor putea să desvolte...

Salonaşul,—aşa numit,—era o odae mare în pod, dând pe o teraţă.

Avea două dulapuri de bibliotecă numai cu romane de-ale marilor scriitori francezi şi germani; un biurou mic pentru scris, cu poliţă naltă cu saltare, un scaun lung legănător, o dormitoare de trestie cu pernă de cauciuc ce se umfla după voe; două mese pentru lucru fiecare cu câte două scaune şi un fotoliu, în preajmă; pe pereţii vopsiţi cu var uşor colorat albastru, poliţi de trestie cu mărunţişuri ce fuseseră altădată jucării de-a le Adrianei, şi ici colo, câteva tablouri mici, încercări de desen colorat şi de pictură, lucrări stângace, dar păstrate ca amintiri plăcute în rame sculptate sau îmbrăcate cu pluş.

Era călduţ, rânduiala se ivea plăcută ochilor şi geamurile de coloare galbenă da pe acel întuneric de zi, de-afară, o lumină mai vie.

— Aşa! eacă-ne la noi... exclamă în chip copilăros Adriana. Ia şezi amice Nerva, colea, în fotoliul mamei... Eacă şi o taburea sub picioare.

— Bine, foarte bine, mititico, mai trebue o scufă de bunic, o pereche de ochelari, o tabachere cu tabac... şi poate şi un şir de mătănii...

Adriana începu a râde.

— Nu, eu nu vreau să te fac bătrân.

Mie-mi place cum eşti.

— Mulţumesc de bunătate...

— Ce? nu crezi că'mi eşti drag?

— Drag? o treaptă mai sus decât a plăcea pe cineva, răspunse el pe ton glumeţ, râzând cu haz.

— Râzi fără nici o stânjinire,—şi era vorba par'că de cestiuni grave.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ertare. Uitasem... Numai bătrânii uită, — deci sunt bătrân.

— Incepi cu logica, şi eu propuneam o cestiune socială,..

— Bine zici. Ia s'o auzim. Dar dumneata nu binevoeşti să şezi?

— Ba da,—colea, uite, în faţa dumitale.

Se făcu tăcere de-o clipă. Nerva era curios să vadă ce întorsătură era să ia lucrul început glumeţ.

De sigur că şireata fată avea ceva bine hotărât în cuget, de mai înainte.

— Domnule Nerva Dorneanu, începu Adriana, între cărţile din dulapurile acestea este şi un dicţionar care se chiamă „enciclopedic"... Mai întâiu, ce înseamnă numele acesta?

— Enciclopedia tratează despre toate ştiinţele; un dicţionar enciclopedic cuprinde explicarea tuturor termenilor ştiinţifice... prin urmare...

— Am înţeles... Am căutat termenul: „familie" şi am dat peste o mulţime de lucruri din care multora nu le-am putut cuprinde tocmai bine înţelesul... oricât mi-am bătut capul.

— Ce speraî să găseşti însă, ca să te fi satisfăcut?

Ea se gândi o clipă.

— Ştiu eu? N'am avut răbdare să petrec toate rândurile cu luare aminte şi ce m-ar fi luminat, voiu fi sărit poate...

— Bine, îţi aştept atunci întrebările, răspunse el, c'un zâmbet ciudat.

— Uf! ce necaz îmi e că nu ştiu cum să rânduesc întrebările...

— Vrei să te ajut eu?

— Dacă crezi că ai putea...

— Să încercăm. Intâiul punct, de pildă: Toate fetele trebue să se mărite?

— Ei, da: toate?

— Negreşit că toate, fiindcă aşa a lăsat natura. Al doilea punct: la ce etate?

Adriana se roşi,—privi în ochii lui şi se roşi mai tare. Luă seama că Nerva o observa deaproape.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ei, da, la ce etate ? murmură cu glas cam tremurător.

— In ţările foarte calde, cum e prin Asia şi Africa de mijloc şi de sud, etatea de măritiş este pentru fete dela 12 ani în sus, fiindcă şi termenul de mijloc al vieţei omeneşti este mult mai scurt decât la noi. In ţările temperate şi de nord ale Europei, etatea când fata este bine formată pentru măritiş, este dela şaptesprezece ani în sus,— dar cea mai potrivită dela douăzeci de ani în sus...

— Aşa de târziu?

— Nu este târziu ci tocmai la timp, ca să poată avea fata toate cunoştinţele ce-i sunt trebuincioase pentru viaţă...

Adriană stătu pe gânduri...

— Al treilea punct,— urmă Nerva,— cum se alcătueşte familia ?

Ea ridică repede fruntea. In priviri îi sclipi interesul de-a afla mai degrabă acest punct.

— Părinţii au datoria de-a pregăti pe copii pe calea aceasta. Ei trebue să studieze natura lor şi natura acelora pe cari va urma să'i apropie de ai lor. Cunoscându-se un tânăr şi o fată şi ştiind dela părinţi ce însuşiri au el şi ea, caută să se pătrundă dacă este şi va urma să fie între ei acea potrivire sufletească, pe temeiul căreia să poată duce apoi împreună o viaţă de bună înţelegere şi de muncă la un loc în interesul familiei. Aşa se naşte simpatia, aşa trebue să se nască iubirea,—şi, numai acest simţimânt, pornit din cunoaşterea deplină a unuia de ce-l-alt, trebue să fie trăsura de unire dintre ei. Fiecare împărtăşeşte pe urmă părinţilor săi simţimântul şi dorinţa de-a se lua,—iar părinţii se întâlnesc şi statornicesc alcătuirea nouei familii.

— Aşa ? esclamă ea, tot pe gânduri dar par'că întristată.

— După cum au putut fi de cuminţi în aşteptarea lor până să se poată cunoaşte, după cum au putut fi de ageri în a se putea cunoaşte, vor putea fi şi de fericiţi în viaţa de familie. Şi în acest punct stând

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tot aşezământul familiei, acesta este şi cel mai greu. Mai are mica mea prietenă vr'o nedumerire...

Adriana ridică la el ochii plini de-o privire adâncă, oftă dominându-şi emoţiunea de altmintrelea în deajuns de vădită şi răspunse, silindu-şi zâmbetul:

— Nu... căci mi-ai spus tot.

— Se ridică apoi repede şi se duse la uşa-fereastră ca şi cum ar fi vrut să privească afară...

Nerva o urmări, întristat. Ceea ce bănuise numai îi rămânea acum vădit: copila prinsese simpatie de el şi pe el, de sigur, îl avea ca ales, în visurile ei. Se ridică şi el şi se apropiă de dânsa.

— Adriano...

Ea se întoarse repede, cu ochii plecaţi, în cari erau lacrimi bine ţinute ca să nu curgă.

— Imi laşi dumneata mie, cu deosebire grija, de a mă gândi la viitorul dumitate familiar?

Pusese multă duioşie firească în această întrebare şi, luându-i o mână într'ale lui, i-o strângea acum cu adevărată iubire de părinte.

In ce chip va fi luat copila întrebarea şi această desmierdare, cine ar fi putut spune?

De-ajuns că-şi plecă la pieptul lui capul încântător şi răspunse încet, duios, dulce:

— Da...

Incepuseră a vorbi, ea redevenind copilăroasă, el glumeţ dar povăţuitor,—când se ivi Berta Prônier,—şi dimineaţa trecu până la masa de prânz cum nu se putea mai plăcut.

Dorneanu simţea că pericolul era încă odată înlăturat.

Cât avea să ţină însă şi stadiul acesta ?

XIII

Cu două zile înainte de Crăciun în mai toate vilele şi otelurile pe unde erau copii, se făceau pregătiri pentru «pomul de Crăciun».

D-na Prônier întrebă în taină pe Nerva, dacă nu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

era de părere să facă o surprindere Adrianei cu un pom, care, să-i amintească copilăria.

— Nu văd să o jignească asemenea lucru, care, va fi de altfel o petrecere pentru câte trei.

Hotărâră să se întâlnească în după ameaza acelei zile pe stradă, fără Adriana, şi să se ducă amândoi să târguiască cele de trebuinţă.

Tocmai alegeau dintr'un «magazin» nişte daruri potrivite pentru copilă, când doctorul se auzi strigat de un glas de femee.

Se întoarse: era Elvira.

— Bună ziua, doctore... Ai pom de Crăciun undeva?

— Da, doamnă, ca mai toţi din oraş...

Berta privi cu surprindere pe tânăra frumoasă ce arăta foarte împrietenită cu Nerva.

Elvira îşi dădu seama că doctorul însoţia pe „iubita", — căci în cugetul ei era acum lucru sigur aceasta,—şi socoti că era ocaziunea cea mai nemerită să pătrundă în „cetatea» pe care ardea s'o dărâme.

— A! ce frumos obiect a ales doamna, esclamă şi se apropie de Berta, care, nu răspunse, lovită oarecum de năzuinţa străinei de-a se impune şi prieteşugului ei...

— Doamna Prônier, dacă nu mă înşel... i se adresă Elvira cu cutezanţă graţioasă.

— Da, doamnă, răspunse aceasta, nu fără mirare.

— Ci ajută-mă doctore, să am onoarea şi plăcerea de-a fi primită de doamna, fără mirare...

Era prea de-a dreptul atacul, ca să mai poată sta de-oparte, deci, Nerva se apropiă...

— Daca'mi permiteţi, vă prezint pe doamna del Pinta, americană,— şi cu puţină ironie accentuă pe acest cuvânt, ca şi cum ar fi voit să zică Bertei că numai o americană putea să aibă cutezanţa aceasta de rău gust.

Berta se înclină numai fără să răspundă.

Totuşi Elvira părând că nu observă impresiunea ce le făcuse, se amestecă în târguirea obiectelor, glumi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cu haz, arătă bun gust întru alegerea unora, aşa că ajunse a mai muia răceala Bertei.

La urma urmei, putea fi o inimă bună, cu toată înfăţişarea cam liberă în mişcări şi la vorbă.

Doamnă, zise într'un rând Elvira, ca clientă a doctorului, am vrut să-i plătesc vizitele şi n'a primit. Ce dar aş putea să'mi permit a-i cumpăra, ca să figureze la pom ?

Nerva era de-oparte, tocmai cu gândul de-a lua ceva pentru Berta, fără să ştie ea.

Berta se prinse în vorba Elvirei.

— Şi eu aş fi voit să-i ofer ceva cu ocaziunea aceasta.

— Hai să alegem amândouă. Dar fiindcă e aci, să amânăm pe mâine dimineaţă. Voiţi? O ! — ce plăcere mi-aţi face! Ne vom da întâlnire aci sau în altă parte. Eată-l se apropie. Voiţi ?

— Bine doamnă, cu plăcere, şopti Berta.

După ce se despărţiră, Elvira îi urmări cu'n zâmbet de triumf : silise poarta de intrare. De sigur acum că de a doua-zi nici cetatea nu avea să-i mai refuze primirea.

Prin faptul apoi că şi darul ei pentru doctor, era de pus la pom,—negreşit că trebuia să ajungă a fi şi dânsa poftită.

Odată aci, îi era uşor să dobândească încrederea mamei şi a fetei.

A doua-zi,—în ajunul Crăciunului, — Dorneanu nu găsi acasă pe doamna Prônier şi pe Adriana.

Muma destăinuise dorinţa ei şi copilei şi aceasta primise cu o bucurie fără margini.

Atât numai că nu-i pomenise de fiinţa pomului, spre a nu se perde efectul surprinderei.

Se miră Dorneanu de lipsa aceasta de care nu i se spusese nimica de cu seară şi plecă să găsească pe doctorul Lambrin.

Pe aleea Platanilor îl şi întâlni tocmai pe când se îndrepta spre vila Prônier.

— Mă duceam la amicele noastre, zise Lambrin.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Viu dela ele. Nu's acasă şi o luasem spre tine.

— Dacă-i aşa, hai înainte pe aleea aceasta să ne plimbăm.

— Hai.

— Ei, vrei să-ţi spun ceva cu totul nou, Dorneano? Mă prind că nu'ţi trece prin gând. Doamne fereşte!

— Pentru tine, dragă Lambrin, ce poate fi cu totul nou, de cât că te vei fi hotărît să te însori...

— Drace ce eşti, — ai ghicit... Perdeam prinsoarea de-o făceam pe ceva...

— S'o facem acum,—pe toate necazurile din lume,— ca nici unul să nu te atingă în noua ta viaţă.

— Mulţămesc, scumpe Nerva, mulţămesc... Vorba este de o camdată că nu ştiu încă de ne vom plăcea, eu şi viitoarea. In scopul d'a ne putea cunoaşte trebue să lipsesc o lună cel puţin şi veniam să te întâlnesc la d-na Prônier, ca să'mi cer ertare dela ea şi dela Adriana, căci voiu să te răpesc pentru timpul lipsei mele, — iar ţie să'ţi propun să mă înlocueşti pe lângă clienţii mei...

— Dar fireşte că primesc... dragă Lambrin.

Ba încă dacă vrei mă şi aşez în casa ta...

— Foarte bine... ca să nu se înstrăineze vadul făcut... Mulţămesc, Nerva... Cât eşti de bun!...

— De altmintrelea potrivirea aceasta era şi trebuincioasă... îşi zise Nerva mai mult lui...

— Trebuincioasă, în ce chip?... întrebă cu nedumerire Lambrin, ţintindu'l cu o privire lungă.

— Poate că este nemerit să nu mă mai duc atât de des şi să nu mai stau atât de mult la D-na Prônier...

— Se arată vre un... pericol?

— Da... Lambrin. da... Nu ştii că am vorbit ceva de el?

— De un pericol? Nu. Am vorbit par'că de neîndeplinirea visului tău...

— Atunci, nu ne-am înţeles pesemne. Ascultă, Lambrin... Iubesc cum nu se poate mai adânc pe d-na Prônier...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— A! pe D-na Prônier... In adevăr că nu înţelesesem... Dar atunci, nu înţeleg şi mai mult: în ce stă neîndeplinirea şi care e pericolul? D-na Prônier te-ar lua cu dragă inimă...

— Dacă am judeca după iubîrea ei pentru mine, da. Intre noi este Adriana însă... D-na Prônier se sacrifică pe ea ca femee spre a'şi avea numai rolul de mamă. Dacă Adriana nu ar fi ce este şi cum este, nimic n'ar fi mai uşor ca unirea mea cu D-na Prônier.

— Supărător lucru, în adevăr...

— N'ar fi într'atâta de supărător, scumpe Lambrin, întru cât iubirea mea este, mai numai imaterială... Ţi am spus că'mi place starea aceasta de prieten devotat: îmi este dragă deplina încredere în mine a D-nei Prônier; gust ca pe un fruct rar de o deosebită formă şi de un parfum necunoscut încă, acest amor reciproc fără sbucium şi strâns împrejurul unei fiinţi ca Adriana... Eată pericolul însă,— tocmai în copila aceasta... Am dobândit convingerea că mă iubeşte nu ca prieten, că mă visează ca alesul ei...

— Ce spui, Nerva?... strigă Lambrin, oprindu-se loculuî, adânc uimit.

— Da, Lambrin, da... şi'ţi dai seama de însemnătatea acestui pericol...

— Negreşit, dragă amice... O! fatală precocitate!...

— Ţi-aminteşti că tu întâiul 'mi-ai lămurit starea nenorocitei copile. M'am arătat eu, m'am devotat vîndecărei sale şi ea s'a legat cu simţirea ei precoce de omul care a impresionat-o... Cine ştie dacă nu va fi crezut în mintea ei, că delicateţea mea, că îngrijirile mele erau poate din o iubire la fel cu a ei pentru mine... Inţelegi dar, Lambrin: Să iau pe mumă-sa,— închipuindu-ne că ea n'ar putea rezista propunerii mele stăruitoare, aş lovi în Adriana. Inchipuindu-ne că D-na Prônier s'ar sacrifica pe sine până la a primi să'mi dea pe Adriana, socotind că va putea-o scăpa,— 'mi-ar fi mie cu putinţă să iau pe această sărmană fiinţă deja condamnată la o moarte timpurie? Mi-ar fi cu putinţă s'o iau, ca după ce voiu perde-o, să fiu silit să văd la Berta o durere pururea imputătoare ca

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

şi cum aş fi contribuit la pierderea aceasta? In ce impas dureros şi turburător mă aflu!

— Cu adevărat, este de necrezut...

— Providenţială pare dar întâmplarea aceasta cu tine... cu toate că numai amână criza de care mă tem, iar nu că o înlătură cu totul...

— O amână numai, ce e drept; însă în timpul acesta vei avea când să mai judeci asupra situaţiunei şi să o dominezi...

— Cine ştie, Lambrin... Mă înfior de ce prevăd că va avea să fie...

Ajunseseră la capătul aleei de unde începe şoseaua deschisă spre Manti.

— Să ne întoarcem, zise Lambrin.

— Să ne întoarcem.

După o bucată bună de loc, Lambrin apucă de braţ pe Nerva.

— Acultă, amice dragă, suntem medici amândoi, iar tu şi mai în măsură ca mine să poţi vedea de aproape putinţa unei vindecări depline. Adică nu'ţi poţi da seama că Adriana ar putea trăi, pururea bine îngrijită?

— Dragă Lambrin, de ce să ne facem curaj ori de ce să ne întemeiăm pe probabilităţi? Starea înfloritoare a Adrianei mi se lămureşte acum ca pornind numai din simţimântul ei pentru mine. Este o înflorire superficială, un strat de sănătate părută peste un miez atacat... Ştii bine că plămânii ii sunt rău desvoltaţi, nervii, bolnavi; sângele sărac... o stare nu se poate mai priincioasă ftisiei... In dauna puterilor fisice i s'au desvoltat prea mult inteligenţa, judecata şi simţirea... conduse acum de o voinţă prematură... spre amor.

— Ştii, Nerva... Erotismul e nenorocirea unor asemenea firi...

— Să ne închipuim că eu, omul cuminte, chiar dându-i prin un act legal, iluziunea căsătoriei, aş respecta-o cât mai mult cu putinţă. Aş putea ţine prea mulţi ani această iluziune?... Nu,—şi cu toată moderaţiunea mea, Adriana tot ar ajunge să se piardă prin însă-şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

firea ei pasionată, prin însă-şi extrema slăbiciune a nervilor ei care vor căuta aţâţare, căzând din ce în ce în mai deplină slăbire... Prin urmare... am ajunge la desnodământul fatal...

— Ori cum, tot ar trece ani la mijloc... Între două rele, alegi pe cel mai mic.

— Tu dar ai fi pentru o căsătorie ?

— Da, Nerva, după trei, patru ani, de pildă, în care timp răbdarea şi dibăcia ta ar ţine-o în aceeaşi stare potrivită de energie, pentru care nu i-ar trebui sforţări....

— Greu lucru, Lambrin, — răspunse el, pe gânduri...

— Greu, mai mult dacă'l pun în cumpănă cu iubirea ta de Berta...

— In fine, vom vedea. Tu m'ai sguduit cu totul, Lambrin...

XIV

Seara aceasta tradiţională a pomului de Crăciun dă Mentonului o înfăţişare de linişte tainică cu caracter solemn.

Impresiunea este desigur mai mult în om; natura este şi rămâne aceeaşi.

Deosebirea se face simţită mai tare, în uliţele strâmte şi sucite din vechiul Menton, după lumina mai vie ca de obiceiu, care, străbătând prin geamuri se răsfrânge pe faţa îmbătrânită a zidurilor caselor.

La multe din odăile dinspre uliţi se vede pomul brăsdat de poleituri şi de lumânările aprinse; în multe din acele locuinţi sărace, îndelung certate cu veselia, se aud cântece pe mandoline, din clarinete ori din minarete.

Dealungul ţărmului, la otelurile şi la vilele mari, locuite de străini, pomii strălucesc în saloanele cele mai încăpătoare, şi în jurul lor se adună toţi oaspeţii cari au contribuit pentru facerea acestor pomi.

Aci veselia este sgomotoasă şi se prelungeşte până la ore înaintate, prefăcându-se în curate baluri.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Obiectele ce fie-care a cumpărat pentru sine ori pentru ai săi, dacă cu familie este, nu cauzează dulcea bucurie a adevăratelor surprinderi ca pentru copii ori ca în casele celor săraci.

Pomul rămâne o tradiţiune, dar pentru cei mari serveşte mai mult ca pretext pentru alte petreceri.

In camera ce servia în vila Prônier ca salon, din ajun nu mai avusese voe nimeni să intre.

Checa o ţinuse d-na Prônier la sine, — şi singură stătuse câteva ore închisă, spre marea mirare a Adrianei.

Era deprinsă să nu întrebe de ceea ce vedea că voia să i se tăinuiască, dar nu mai puţin curiositatea o ardea şi o ţinea în neastâmpăr.

Acum, în seara aceasta, pe când Dorneanu şi Lambrin ocupau pe Adriana cu glumele lor,—d-na Prônier, se strecură în salon, cu Susana şi amândouă aprinseră lumânările şi micile lampioane dintre ramurile pomului,—apoi încuiară iarăşi uşa.

Nu trecu mult după întoarcerea Bertei în sala de mâncare, şi iată sosiră d-na de Majo cu Elvira...

In timpul zilei, în adevăr, iscusita Elvira isbutise a se împrieteni cu Berta, trecând din magazin în magazin, şi chiar Adriana, ori cât de nesimpatică îi era spaniola, îi permisese oare-care familiaritate dacă o văzuse pe mumă-sa că'i-o primise.

Nu se aşteptase însă ca s'o şi poftească acasă şi mai ales seara, de aceea rămase neplăcut surprinsă când Susana le vesti, pe bătrână şi pe Elvira.

Ce voia oare mumă-sa a serbători, fiind-că poftise ca nici odată pân'acum, pe aceste streine, lărgind cercul familiar obicinuit ?

— Bună seara d-ră Adriano... o salută foarte amical... A! eată şi bunii amici ai casei, domnii doctori... Incântată, d-lor... şi vă cer voe tuturor să vă prezint d-nei de Majo, mama mare a mea...

Vorbia repede, plăcut, răzătoare, părând nespus de mulţumită...

Bătrâna se aşeză după ce murmură câteva vorbe. Elvira, trecând de la unul la altul, avea ce să spună

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

fie-căruia cu o înlesnire de uimit, familiară cu toți deopotrivă, nedând nici unuia timp să o întrerupă.

Adriana o observă, în o atitudine nu tocmai prietenoasă. Ceva ascuns în sufletul ei îi șoptea par'că cu stăruință că doamna aceasta nu era și nu putea să le fie nici în viitor prietenă bună...

In urmă, Elvira, care fura și ea cu priviri furioase pe Adriana, se opri lângă ea.

Nu-i așa, scumpă d-ră Adriano, că în una din zilele acestea, îmi vei face plăcerea să mă vizitezi cu doamna mama dumitale? Am făcut, în adevăr, câteva cunoștințî, în Menton, dar credeți-mă, doamnă și dumneata d-ră, către nici una nu m'am simțit atrasă cum m'am simțit către D-v. Și este o adevărată fericire pentru mine credința că veți răspunde pe aceeași măsură prieteniei mele sincere...

Adriana zâmbea silit, în timpul potopului de vorbe, iar când Elvira termină, copila se mulțumi să încline ușor capul.

D-na Prônier răspunse și în locul fie-si:

— Ducem o viață foarte retrasă, doamnă, dar o prietenie cu o persoană ca d-vs. ne va face să eșim întru câtva din cercul nostru obicinuit, și acum, dați-mi voe să vă invit în salon, cerându-vă ertare că v'am primit aci...

Toți se ridicară...

Doctorul Dorneanu oferi brațul d-nei de Majo, iar Lambrin Elvirei...

D-na Prônier eșise deja și deschisese ușa salonului.

Priveliștea pomului îi pironi pe toți în dreptul ușei...

— A! ce surprindere, strigă Adriana cu adevărată mulțumire... Dragă și bună mamă!..

Și se anină de gâtu-i sărutând-o cu vioiuciune de copil.

Intrară.

Printre luminile pomului se iviau o mulțime de obiecte mici foarte drăguțe, ca decorațiune, și care puteau rămânea să ocupe loc în casă.

Pe o masă, subt pom, erau însă daruri de preț: o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

casetă de lemn de trandafir sculptată şi încrustată cu flori de argint; un birou în miniatură, de acelaş lemn, cu poliţe mici pe care erau orânduite sticluţe cu parfumuri; o statuetă de bronz admirabil ciselată, purtătoare a unui orar frumos ornamental; un complect de biurou, artistic lucrat din bronz, două vase foarte scumpe de Sévres pentru aşezat pe piedestaluri, două tocuri patrate de bronz cu ornamente de pigmei purtători de inele în care să se aşeze ţigări-havane şi două rame de argint cu fotografiile Bertei şi Adrianei.

— Scumpe doctore Dorneano, luă cuvânt Berta, emoţionată, eu şi Adriana te rugăm să ai bună-voinţa a primi dela Moş-Crăciun aceste două vase, unul din aceste două tocuri şi un portret, ca amintire...

Şi din parte-mi, domnule doctore Dorneano, acest complect de biurou... zise Elvira... tot ca amintire,— puţin preţioasă amintire pentru un mare serviciu adus unei cliente...

— Doamnelor, răspunse Nerva... Moş-Crăciun nu poate fi refuzat... şi vă rog să-i arătaţi adânca mea recunoştinţă...

Cu ce privire de dragoste către Berta, termină Dorneanu!

După ce Lambrin mulţumi şi el,—Dorneanu înaintă către Adriana.

— Dragă clientă, dă voe lui Moş-Crăciun să'ţi aducă dar caseta aceasta şi acest biurou mititel, iar dumitale, doamnă Prônier, statueta aceasta al cărei orar să dea Dumnezeu să'ţi bată numai ore pline de mulţumire.

Adriana îi strânse amândouă mâinile cu vie pornire de bucurie şi din ochi îi îndreptă o privire care'l înfioră... Biata copilă îi trimitea printr'însa toată înflăcărarea inimii.

Berta, Adriana, Nerva şi Lambrin erau şi rămâneau amicii, în schimbul acesta de daruri, — amici legaţi sufleteşte, de şi erau deosebite întru câtva puterea şi felul de sentimentalitate dintre unul şi ceilalţi.

Elvira îi simţea străini de dânsa şi pe sine se simţea în realitate străină faţă cu ei şi faţă cu bucuria

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

lor adevărată; — de aceea, un simţimânt de invidie sfredelitor, o ascunsă nemulţumire înveninau acele momente.

Totuşi admiră împreună cu ei frumuseţea darurilor şi orânduirea artistică a pomului în adevăr minunat.

Pe mese mici se adusese apoi fructe zaharate, o tortă, prăjituri şi un Bordeaux excelent îmbujora paharele.

Când se ivi şampania spumegând în cupe, Lambrin îşi spusese planul apropiatei lui căsătorii; Elvira isbutise a se împrieteni mai deaproape cu Adriana pe care o măgulise considerând-o ca pe o domnişoară în tot locul; Nerva dobândise dela Berta *concediul*,— cum îl numise el în chip glumeţ, — spre a se putea ocupa de clienţii lui Lambrin.

La orele unsprezece Nerva dădu, cel întâiu, semnul de plecare.

— Culcarea înainte de miezul nopţii e o chezăşie de sănătate îndelungată fără nevoe de doctori, zise, râzând.

Elvira se ridică repede.

— Cu adevărat. Uite că mama-mare a şi început să picure de somn.

Peste câteva minute se despărţeau la poarta vilei.

Timpul era friguros, iar cerul foarte senin şi scânteetor, pe toată întinderea sa.

— Retrageţi-vă repede, le rugă Nerva, pe Berta şi pe Adriana... şi somn bun...

— La revedere pe mâine, îi zise Adriana. Domnule Lambrin, călătorie bună... şi nu mă uita.

După ce amândouă se făcură nevăzute după tufişul mare din mijlocul curţei, — Elvira se adresă lui Nerva:

— Fiind-că vă este drumul pe la noi, domnule doctor, ne faceţi plăcerea să ne însoţiţi...

— Nici vorbă, doamnă; este o datorie pentru mine... Dragă Lambrin, ne vom vedea mâine; tu pregăteşte circulara către clienţii tăi...

— Noapte bună, doamnelor; va fi gata, Nerva, vino

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Elvira se anină numai de cât de braţul lui Dorneanu, alipindu-se de el înfiorându-se de frig...

— Mi-e cam răcoare, doctore..

— Pune pe spate, Elviro, broboada aceasta a mea...

— A! nu, mamă-mare, mulţumesc...

— Atunci luaţi-o mai repede, că nu mi-e frică singură şi dacă voiu rămânea în urmă...

Elvira nu aşteptă să-i zică de două ori.

Să fie la braţ cu Nerva, singuri, noaptea, — era un farmec neaşteptat şi nu voia să'l piardă.

De aceea iuţi pasul, târând pe Nerva, fără voia lui.

— Ah! doamne... exclamă din adânc, după câteva clipe...

— Ce este, doamnă? întrebă el, surprins.

— Ce să fie, doctore? o mulţumire adâncă în acelaş timp cu un regret puternic!...

— Cu adevărat?

— De ce nu sunt bărbat, — căci lui îi este permis să spună tot unei femei, şi nu i se ia drept cutezare, ca unei femei când ar voi să spună unui bărbat, ceea ce simte...

De astă dată Elvira mersese de-adreptul, şi crease doctorului un impas greu.

Afară de aceasta, oricât de cuprins de iubirea lui ideală, nu se putu domina să nu simtă oarecare turburare, la atingerea de acest corp tînăr ce vibra lângă el de o dorinţă.

Infierbântat apoi de vin, el, nedeprinsul să treacă de cumpătarea cea mai bine observată, greşi să răspundă Elvirei:

— Voiţi a'mi face vr'o destăinuire doamnă?

Nu era un răspuns tocmai potrivit aşteptării; Elvira însă îi strânse braţul cu tărie: văzuse un întâiu pas spre putinţa împlinirii visului ei.

— Da, scumpe doctore... Şi când ai şti ce recunoscătoare 'ţi-aş fi, dacă m'ai înţelege, ce fericită, cum n'ar putea fi altă femee, dacă...

Se opri, înăbuşită de o puternică emoţiune şi, părăsită de puteri, şovăi.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

El o susţinu, cuprinzând-o c'un braţ; ea îşi alipi corpul la pieptul lui şi şopti, oftând:

— De ce te iubesc atât de mult!...

— Dar nu merit iubirea aceasta...

— Taci! nu vorbi aşa...

Bătrâna se apropia, gâfâind.

— Ce? 'ţi-a venit rău, Elviro?

— Nu-i nimic... 'Mi-a trecut...

Noroc că doctorul era cu mine...

Merseră, tăcuţi.

Dorneanu, impresionat, dar şi mustrându-se că se arătase slab, nu ştia ce să zică; ea, de-o veselie ascunsă, că'l prinsese aşa în cât să nu mai poată da înapoi, fără să treacă drept un om rău crescut, — păşia strânsă de el, fericită.

La poarta vilei, Elvira îi strânse mâna cu tărie, şoptindu-i dulce:

— Pe mâine.

El, se înclină, fără să răspundă şi se depărtă repede, nemulţămit, ruşinat de a fi făcut o faptă urâtă.

După ce ajunse acasă, se lăsă pe un fotoliu şi începu să cugete adânc.

Ce era de făcut?

Se simţea ca legat de Elvira prin acel moment de slăbiciune, când par'că primise ciudata ei declaraţiune; şi totuşi nu se putea deprinde cu ideea de a fi amantul acestei femei cutezătoare.

Căldura corpului ei îl înrâuria încă, fără voea lui; avea o pornire ce isbucnia acum, ca după o îndelungată constrângere, ca şi cum s'ar fi gândit vr'odată la putinţa unei asemenea apropieri... O vedea frumoasă, tânără, ispititoare, aşteptând numai buna lui voinţă...

Şi ce-ar urma dacă ar împlini capriţiul acestei femei? Nu era oare liber? Nu putea să aibă şi el, un capriţiu?...

Şi se înfierbânta, dându-şi dreptate, scuzându'şi înclinarea pentru o frumuseţe după care nu alergase el...

Aprinse o ţigară, de oarece somnul nu se apropia...

Dar printre spiralele de fum văzu de odată imagina

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Bertei, — a acestei femei cuminte şi castă în chiar pasiunea ei pentru el.

Işi simţi obrajii aprinşi de ruşine; remuşcarea îi cuprinse sufletul...

Ce idee 'şi-ar face de ei, scumpa fiinţă care'l primia în casa ei ca pe unica ei plăcere lumească?

Işi dădu seama bine de puternica legătură morală dintre Berta şi el, — şi gândindu-se apoi la pericolul cu Adriana, îşi spuse:

— Această legătură ne va fi sguduită în curând poate de o durere mare. De ce să nu fie neîntinată? Dacă s'ar întâmpla o despărţire între mine şi Berta, de ce amintirea de mine să 'i-o întunece cugetul că am trădat-o pentr'un capriţiu? Nu; nu mă voiu duce la Elvira; îmi voiu supune voinţei revolta aceasta a unui sânge prea tânăr încă şi prea viguros... Voiu să'mi dovedesc mie însumi că pot să mă înfrânez, că spiritul îmi e cu adevărat superior materiei...

Furtuna se potoli în fiinţa lui şi un somn liniştit îl surprinse cu zîmbetul pe buze, pe când pe dinaintea ochilor îi trecea, castă şi cuminte, imaginea Bertei, mamă de admirat, amică de nepreţuit.

XV.

Indată ce se văzu în camera ei, singură, Elvira rămase în dreptul mesei din mijloc, în o atitudine de adâncă gândire, care o făcea răpitoare. Şi-i era firească atitudinea, fiindcă nimeni n'o putea vedea, — fiindcă avea şi acele mişcări graţioase ce natura le dă unor anume frumuseţi într'adins parcă spre a împătimi.

Elvira nu era propriu-zis o cochetă, o pornită spre desfrânare. Era numai mândră de dorurile ei fireşti, fusese prea răsfăţată acasă şi prea deprinsă a i se face voile, fusese crescută prea în toată libertatea de-a voi şi de-a face.

Se măritase după del Pinta dintr'un capriciu, uimită mai mult de voinicia, de curajul şi de aproape barbaria cu care se purta faţă cu Indienii...

Avusese însă în urmă să pătimească şi ea din cauza

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mojiciilor acestui om grosolan; relațiunile cu el i se făcuseră un adevărat desgust, în afară că constituțiunea ei delicată începuse să sufere curând de pe urma abuzurilor lui brutale.

Prinsese teamă de el, — dânsa căreea nu-i fusese teamă de nimeni și se pleca, aproape tremurând, în fața privirilor lui, la glasul lui aspru, în ființa lui care știa numai să ordone și să domine.

Se plânsese tatălui ei, dar fără nici un folos: tatăl acesta era mândru de energia ginerelui său în mânuirea afacerilor, iar pe de altă parte, lăsându'l pe ginere mai mult să cârmuiască, se uita în brațele plăcerilor din capitala apropiată.

Singură bătrâna mamă a mamei sale o mângâiase, dar numai atâta. De dragul Elvirei primise să rămână în casa lui Miguel Toredat, după moartea fiicei iubite, și numai mulțămită creșterei ce-i dase bătrâna, Elvira se răsfățase peste măsură.

După măritișul copilei, rămăsese iarăși, fiindcă o vedea suferindă, brutalizată de bărbat, nepărtinită de tatăl ei.

Un trib de Indieni, vecin cu plantațiunile de cafea și indigo ale lui Miguel, pururea în luptă cu oamenii proprietății, se resvrăti cumplit într'o zi.

Del Pinta se afla pe drum către sediul principal al plantațiunilor, împreună cu Elvira, care, deși bolnavă, se supusese voinței lui de-a'l însoți în inspecțiunea culesului recoltei.

Indienii îl înconjurară... Moartă de spaimă, putuse Elvira să dea vânt calului care sbură cu dânsa.

Sălbatecii răsvrătiți o lăsară să fugă și năvăliră asupra inamicului lor scalpându'l și apoi făcându'l bucăți.

Prin ce minune de cumpănire se putuse biata Elvira ține pe cal până acasă, nu știuse să spună; ajunsese însă aproape țeapănă, cu mintea rătăcită, mută de spaimă, și timp de șease luni viața ei ținuse numai de un fir subțire de tot.

Scăpase în cele de pe urmă, însă rămăsese cu atacuri de isterie, anemică la culme.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Puţin câte puţin îşi revenise, se întremase, îşi redobândise frumuseţea, dar nu mai avea vigoare, şi părea preursită ftisiei.

Aşa se făcuse că plecase în Europa, ca să schimbe cu totul localitate şi aer, fel de viaţă şi obişnuinţa de-a vedea aceiaşi oameni, — negri şi indieni, de cari mai ales îi era o frică de neînfrânat.

Abia sosise în Menton şi întâiul om ce întâlnise, pe medicul Dorneanu, o înrîurise peste măsură de mult.

Lăsată în voea ei iarăşi, simţindu-se întoarsă la viaţă prin îngrijirile acestui om, frumos ca înfăţişare, distins, — se înamorase de el...

Şi iată că acum când îşi da seama ce era amorul, omul acesta rămânea rece faţă cu pasiunea ei. Şi de ce? Fiindcă iubia şi el, după cât se părea...

Insă nu-i intra în cap cum putea să se înamoreze un bărbat ca el, de un copil încă precum era Adriana Prônier.

Să o fi iubit oare, în adevăr?

Pe urmă se gândi că poate era înamorat de muma fetei. Dar cum putea iarăşi, un bărbat ca el, să se fi înamorat serios de o femee mai în etate ca el?

Totuşi era nelipsit din casa Prônier...

Să fi fost numai medicul, legat mai mult de cât era în datoria lui, de isbânda vindecărei copilei?

Dar atunci pentru ce nu se apropia de dânsa, tânără, frumoasă, iubitoare?...

Trebuia dar să fie ceva la mijloc.

Şi suferia, de iubirea ei neluată în seamă, de ambiţiunea de-a birui o împotrivire, de dorul de-a fi fericită cu omul ce şi-l închipuia bun.

De aceea voise a pătrunde în casa Prônier şi pătrunsese.

Eată însă că, înainte de-a'şi da seama de cum stăteau lucrurile, din prima seară a ducerei la D-na Prônier, pripise cestiunea.

Fusese de-ajuns întâmplarea de-a fi cu el la braţ, şi se şi lăsase îmboldirei imperioase a dragostei...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Acum, lângă masa din mijlocul camerei, se gândea la aceasta...

Aşa e, — îşi zicea, — am repurtat o victorie.. Dar dânsul nu o va judeca rău oare? Nu mă va considera oare ca o femee uşoară, prin faptul că eu, întâia, 'l-am spus că'l iubesc?

In ţările acestea se pare că ar fi curios ca femeea să aibă aceleaşi porniri şi drepturi... Ce nenorocită aş fi dacă m'ar primi în braţele lui ca pe o cucerire de rând care inspiră curând apoi dispreţul şi duce la părăsire fără nici o remuşcare! Mă tem că m'am grăbit... Mă tem că'l voiu pierde fără să am cum să mă îndreptăţesc în ochii lui...

Se lăsă într'un fotoliu şi începu să'şi amintească de orele petrecute în vila Prônier.

Văzuse acel schimb de daruri între el, Berta şi Adriana... însă tot nu se convinsese care din amândouă era rivala ei: muma ori fata?

Işi dăduse seama doar că d-şoara Prônier făcea ochi în deajuns de dulci lui Dorneanu; că în chip instinctiv Adriana nu-i putea arăta ei prietenie, tocmai fiindcă iubia pe medic şi era geloasă de dânsa.

Singurul lucru ce putea dar să'l creadă era că Nerva se înamorase şi el de fata încă copilă; că era un sentimentalist mai mult de imaginaţiune şi că visa un viitor când copila să poată fi a lui...

Nu-i mai venia să crează în putinţa dragostei lui de Berta, — frumoasă, dar nu prea atrăgătoare, de sigur, pentru un om ca el.

Trebuia prin urmare să'l deprindă cu orice preţ cu dânsa şi să'l convingă că fericirea şi pentru viitor era în prezent, împreună cu dânsa.

Trebuia mai ales să'l facă să vadă în ea o femee, pasionată în adevăr, dar mai presus de toate, bună, onestă şi devotată.

O! cum voia să'l vadă mai curând, ca întâiu de toate să-i ceară ertare fiindcă ea purcesese pe calea aceasta faţă cu el...

Da, voia să-l roage s'o lase să'l iubească, şi el

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

să-i fie numai prieten... să n'o înconjoare, dar mai ales să nu o creadă o aventurieră...

El nu era întâiul venit în braţele căruia se aruncă asemenea femei; pe dânsul ea îl deosebise, îl judecase, îl alesese cu toată inima şi numai aşa ajunsese la pripa de-a i se oferi... Făcuse rău poate, dar avea iubirea ca scuză.

Când simţi că răceala camerei începuse s'o cuprindă se pregăti să se culce...

Enervată însă, în luptă cu gânduri de bine şi cu gânduri ce o contrariau, nu-i fu cu putinţă să adoarmă curând.

A doua zi se deşteptă c'un uşor acces de friguri şi nu părăsi patul până pe la prânz.

După socotirea ei, doctorul avea să vie după amiază tocmai.

Îşi pregăti o îmbrăcăminte foarte bogată de casă, îşi îngriji cu deosebire obrajii şi mâinile şi pe la orele două se găti de se făcu una din cele mai drăgăstoase păpuşi.

Fiece sgomot cât de neînsemnat, în această stradă retrasă, o făcea să tresară şi să se simtă că s'aprinde la faţă; fiece trosnitură a podelei sau fiece mişcare din camerile alăturate, o puneau să ridice capul şi să privească înspre uşă.

Trecu o jumătate de oră peste două.

— E abia după masă. Va fi întârziat la Lambrin care trebue să plece azi... A! desigur că vrea să'l ducă până la gară pentru trenul de trei ore... Tocmai peste o oră va putea fi aci... va veni însă, e vorba? Chiar de nu va putea să mă iubească, va trebui să vie ca pentru o vizită prietenească, odată ce am comis imprudenţa de-a-i sili această vizită prin destăinuirea mea...

Şi la ideea că nu se putuse domina, se simţi că se roşeşte, şi că o cuprinde ruşinea...

Acelaş şir de gânduri din noaptea trecută începu a-i pune fiinţa în sbucium, în timp ce, aproape nemişcată, în picioare, lângă fereastră-uşă ce da pe un

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

balcon mic, în stradă, — își lăsa privirea să rătăciască în depărtările senine ale cerului liniștit...

Ce contrast între liniștea aceasta a nemărginirii de sus și a mărginitului din juru-i, și între pătimașul ei suflet din ce în ce mai neodihnit...

Cum se deșteptă de speriată din acest adânc de gânduri, când d-na de Majo intră.

— Ah! mamă mare, cum ini-i de sgomotos. 'Mi-a sărit inima. Ce este?

— Ți s'a părut, drăguță răspunse bătrâna cu blândețe; am intrat ca o pisică de încet. Uite un fecior cu o scrisoare pentru tine...

— Ad-o repede..

De sigur că era *de la el*...

'I-o smuci cu violență, rupse plicul cu mâni tremurătoare și citi dintr'o dată aproape:

«Doamnă,

«Cu toată dorința de-a fi venit să văd cum vă «aflați, după o petrecere afară din obiceiu, m'am văzut «silit a nu 'mi-o fi împlinit din cauza plecării lui «Lambrin. De mâine încep vizitele și lista este lungă... «Sper să pot trece și pe la d-v. Respectele mele D-nei «de Majo. Amicale salutări».

Dr. Dorneano»

Rămase câteva clipe cu scrisoarea între degete dusă pe gânduri.

Găsise un mijloc, simplu, la care ea nu cugetase însă.

Scrisese... și scrisoarea, în termeni de-o politețe cuviincioasă, scăpa într-o câtva situațiunea delicată în care se pusese Elvira față cu el.

De-odată avu o mișcare nervoasă, de răutate și mototoli scrisoarea.

— Nu, nu mă va iubi... Nu'mi va putea fi nici măcar prieten.. De sigur că este prea prins, de sigur că este prea conștiincios și nu voește ca pentr'un ca-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

iată-mă pedepsită... Ah! cât sufer... ce nenorocită sunt!...

Şi se ghemui într'un fotoliu isbucnind într'un plâns sleitor de puteri.

XVI.

Abia la «revelion» Dorneanu se ivi şi'n casa D-nei Prônier...

Fusese în adevăr foarte ocupat în timpul săptămânei, dar nu voise într'adins a se duce nici pe la scumpa lui prietenă, spre a'şi pipăi cu ocaziunea aceasta bine inima şi spre a'şi judeca bine iubirea faţă cu viitorul.

Simţia că'l costă foarte mult asemenea înfrânare şi statornici pentru viitor că 'i-ar fi fost cu neputinţă să trăiască departe de Berta.

Prin urmare, orice idee de-o apropiere cât de fugătoare de Elvira, trebuia s'o înlăture cu energie

Când primi un bilet dela D-na Prônier, o simplă poftire la «revelion», — fără nici o mustrare, fără nici o alusiune la lipsa lui prea îndelungată, — se simţi nemulţămit... Câte-va cuvinte de-asemenea natură par'că 'i-ar fi luat din greutatea de pe suflet... Pe când aşa d-na Prônier arăta că era supărată în inima ei... iar el se vedea vinovat.

Elvira se dusese de două ori la d-na Prônier în curgerea săptămânii.

Faptul că nici pe la dânsa nu fusese Dorneanu, o punea pe gânduri ciudate...

Era oare vre-o luptă in sufletul doctorului?... Nu cumva declaraţiunea ei îl impresionase?

O speranţă plăcută începuse dar s'o însufleţească, şi aştepta cu nerăbdare o întrevedere cu dânsul.

Din cele două duceri pe la d-na Prônier, cârmuise cu atâta dibăcie lucrul, în cât să poată ghici că d-na Prônier suferea de nevenirea lui Nerva, mai mult de cât părea că sufere Adriana.

O auzise chiar pe copilă, în timpul unei convorbiri despre doctor, că'l îndreptăţia pentru lipsa aceasta.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şi Elvira deducea din aceasta că mama iubia cu totul altfel pe Nerva, de cât fiica.

Adriana îl întâmpină pe Dorneanu cu manifestări copilăroase de bucurie; d-na Prônier, c'un zâmbet liniştit, sub care privirea medicului descoperi o suferinţă care'l înduioşă.

— Scumpă amică, îi zise, cum să'ţi dobândesc ertarea pentru o lipsă de regretat?

Adriana eşise spre a-i aduce micul dar ce lucrase pentru el.

D-na Prônier îl privi adânc:

— Pentru ce ertare, dragă amice? Dacă ai fi putut, ce te-ar fi silit să nu vii? Nu ştiai că eşti aşteptat tot cu aceiaşi iubire prietenească? Şi'ţi puteai închipui, în acelaş timp, că nu ne putea încolţi nici o bănuială, care, ar fi insultat bunul nostru prieteşug.

El îi sărută mâna cu căldură si-i răspunse:

— Sunt vinovat totuşi...

— Dacă te simţi vinovat, trebue să se fi petrecut ceva neobicinuit în sufletul d-tale, — îi zise ea cu îngrijare. Te cunosc prea bine, ca să nu simt o schimbare în înfăţişarea d-tale, dragă amice...

— Da, 'ţi-ai dat bine seama. — Se întoarce Adriana... Vom vorbi însă de aceasta...

Adriana intră, în adevăr, aducând un săculeţ de atlas, pentru ţinut batiste, admirabil lucrat de dânsa.

— Uite, dragă doctore cu ce m'am ocupat săptămâna aceasta, printre obicinuitele exerciţii pe care nu le-am neglijat.

— Mulţămesc din suflet, Adriano.. A! dar d-ta brodezi frumos de tot... Minunat... Uite şi literile numelui meu... Drăgălaşă atenţiune... Medicul e încântat, amicul e pe deplin recunoscător...

— O! ce de laude şi ce de mulţămiri, zise, râzând şi îmbujurată de plăcere.

— Meritate, dragă Adriano...

— Dar de ce n'ai venit toată săptămâna asta. Ştii că am vorbit numai de d-ta?... Intr'un fel, cu toată părerea de rău că nu te vedeam, 'mi-a priit nevenirea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dumitale, fiindcă am putut lucra fără să mă surprinzi...

— Atunci bine că s'a întâmplat aşa...

— O! dar te rog, să nu se mai întâmple... Am să'l cert pe amicul Lambrin... Ţi-a scris? Ce face?

— 'Mi-a scris că petrece binişor...

— Cum 'i-a plăcut viitoarea?

— Eşti prea curioasă, Adriano, îi zise muma...

— Încă nu 'mi-a dat asemenea amănunte, domnişoară...

— Atunci să schimbăm vorba. Ştii că am pregătit pe astă-seară un mic revelion... foarte plăcut? Dar vom fi numai noi, căci, cum se face, tot mai drăguţ petrecem noi câte trei... Şi câte patru, nu-i vorbă, dacă ar fi Lambrin,—dar câte trei ne este mai bine...

Adriana vorbia, voioasă, privindu'l cu drag, Doctorul o ascultă, dar luarea lui aminte era numai la Berta.

O vedea preocupată şi numai silindu-se a fi veselă.

Ce mult ar fi dat să poată fi numai cu dânsa, ca să-i vorbească după cum se hotărâse.

— Şi eu cred, d-şoară dragă, îi răspunse în chip glumeţ, că ne este mai bine între noi trei...

— Păcat numai că nu mai putem fi pe câtva timp, ore multe împreună... Ce de plimbări scăpăm, — iar săptămânile trec...

— Trebue să ne deprindem a nu fi egoişti, Adriano, ci a trăi şi pentru alţii, îi zise d-na Prônier. Amicul nostru Nerva era dator să servească pe doctorul Lambrin...

— O! ştiu, mamă, şi nu'l ţiu de rău pentru aceasta. Constat numai că ne lipseşte nouă prea mult...

— Nu te simţi prea ostenit, dragă doctore, ca să scurtăm petrecerea prin a o începe mai de timpuriu?

— S'o începem aşa ca la unsprezece ore aproape, să ne putem zice „noapte bună".

— Atunci dă'mi voe să mă duc să mai arunc ochii la câte ceva...

Cum eşi Berta, Adriana îi şi apucă amândouă mâinile şi-i rosti în chip de taină...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Când ai şti c'am plâns, eu şi mama, nu mai departe decât alaltăeri...

— Aţi plâns? Dar de ce? întrebă el, surprins, cu seriozitate.

— Da, am plâns. Mai întâi trebue să ştii, domnule, că în fiecare zi vorbeam numai de dumneata că nu veniai... Nu am vrut să mă arăt faţă cu mama că'ţi aduc vr'o imputare, dar acuma fiind-că suntem numai noi amândoi, îţi spun curat că ai făcut rău, foarte rău, domnule, că n'ai găsit măcar câte un moment să te repezi la noi...

— Merit imputarea cea mai aspră şi nu caut să mă scuz...

— Apoi nici să cauţi, Măni doar de te voi erta, fiindcă începem un an nou... Şi cum îţi spuneam, rău ai făcut de n'ai venit, căci mama era foarte mâhnită, mai mâhnită din zi în zi. Pricepeam eu, cu toate că se ascundea de mine... Şi eu eram tristă, însă eu tot îţi mai dam dreptate... fiind-că... Lasă, nu mai şti de ce... Eu, vezi dumneata, domnule, mai am de urmat prescripţiunile dumitale medicale. Astfel, mai am cu ce mă lua. Dar mama!... Nu te-aî gândit dumneata, că mamei îi lipseai şi mai mult ca mie?

— Acum, Adriano, s'a făcut greşeala. In ce chip s'o răscumpăr.

— Intâiu, prin a nu mai greşi, apoi, prin a împăca pe mama...

— Voiu împăca-o. Dar dumneata mă erţi acum?

— Ce oră este?

— Opt şi jumătate.

— După miezul nopţei începe, mi se pare, anu nou, nu-i aşa?

— Tocmai.

— Mai sînt va să zică trei ore şi jumătate încă, pân'ntunci?

— Da.

— Ei, haide dar să te ert cu trei ore şi jumătate înainte de sosirea anului nou...

Şi, se ridică, apoi îl sărută repede pe obraz, ceeace surprinse pe Nerva.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Dar sărutarea era a unui copil, nevinovată dovadă de dulcea prietenie în iubire.

— Cât eşti de bună şi de drăgălaşă, Adriano, îi răspunse el, strângându-i mâna. Mulţămesc. Ertarea dumitale însă mă face şi mai mult să regret că m'am uitat prea mult în ocupaţiunile mele.

— Şi dumneata, amice, nu'mi lua în nume de rău, te rog, că te-am mustrat, zise, ea par'că ruşinându-se întrucâtva.

Era adorabilă în trecerile acestea de la glumă copilăroasă la luarea aminte că nu mai era copil.

— A! dar stai... că nu ţi-am spus tocmai ce voiam să'ţi spun,—urmă repede, după o clipă. Alaltăeri vorbiam iarăşi de dumneata, şi... ce'mi veni mie în gând, zic: ah! mamă dragă, intrăm în Ianuarie... Ca mâine va veni Maiu... şi ne vom întoarce la Bruxella... Cum ne va fi oare dacă nu'l vom vedea luni întregi, când acum ne pare mult fiindcă nu l'am văzut o săptămână!... Ochii mamei de-odată se umplură de lacrimi... şi ai mei repede, numai cât întâlniră lacrimile mamei...

Ah! Uite na... că par'că şi acum... şi se ridică cu vioiuciune.... spre a'şi le ascunde...

Dorneanu era emoţionat adânc, căci i se desfăşura în cuvinte naive, o stare sufletească sinceră a acestor două fiinţi, pentru care el ajunsese un ceva de nedespărţit al vieţei lor.

Copila se întoarse... Işi şterse ochii, dar genele erau umede încă şi un zâmbet lumina chipul ei, invoioşat, ca o rază de soare după o ploae ce-a trecut.

— Şi ce v'aţi zis? întrebă Nerva cu glas întrucâtva înăbuşit.

— Mama a zis că trebue să ne supunem necesităţilor şi să aşteptăm cu răbdare înţeleaptă întoarcerea noastră în aceste locuri de revedere mai îndelungată... Eu... ce era să răspund? Am tăcut, dar în cugetul meu aveam un răspuns...

— Il pot cunoaşte, dragă Adriano?

Ea il privi ţintă, adânc, apoi cu o seriozitate deplină:

— Eram să răspund mamei; ce l'ar putea opri pe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

amicul nostru scump de a veni în Bruxella, de-a merge pe urmă cu noi la Charleroi ?

— In adevăr, ce m'ar opri ? nu se putu domina să nu zică, mai mult ca răspunzându'şi sie.

— O ! dragă amice, ba nu zău, de ce ? exclamă ea unindu'şi mâinile într'o atitudine adorabilă de rugăminte.

Atunci intră d-na Prônier, cu zâmbetul pe buze...

— Ce e Adriano ? Par'cai face o rugăminte doctorului... Ce-i vei fi mai cerând oare ? Ah ! cutezătoare drăgălaşă ! Nu te mai astâmperi !..

— O taină, între noi...

Şi cu degetul pe buze, îi impuse tăcere.

— Bine, vă respect taina, dacă voiţi să aveţi taine faţă cu mine...lar fiind-că anul nou a sosit deja pentru noi, — să mergem să'l primim, cum i se cuvine, cu belşug...

XVII

Dorneanu, în lipsa lui Lambrin, începu a fi cunoscut repede în oraş. Aproape să nu poată răspunde tuturor chemărilor şi clientelei ce venia la biuroul de acasă.

Totuşi găsia câte-o oră liberă să vie, sau la masa de prânz, ori dup'amiză la vila Prônier.

Pe Elvira o şi uitase.

N'o întâlnia nicăiurea, nici nu-i venia în gând să se ducă pe la ea.

Arzătoarea spaniolă nu'l uitase însă şi urma cu vizitele la Berta, fără să-i pretindă a-i întoarce vre una.

Pe ţărm se plimbau acum adese ori şi împreună, făceau şi mai mare sensaţie, cu frumuseţea lor deosebită.

Adriana mai nici odată nu sta de vorbă cu mumă-sa când era cu Elvira. Se plimba înaintea lor visătore, ori se opria pe câte-o bancă.

Intr'o după amiază foarte caldă veni la vila Prônier cu vestea că aştepta sosirea tatălui ei...

— Mi-a telegrafiat din Muntevideo să se îmbarcă...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ce mult m-a surprins! Dar m'a şi bucurat, fiind-că e foarte trist pentru o fiinţă tânără să fie fără cineva din familie... Mama-mare e prea în etate şi nu mă poate însoţi în plimbări mai pe departe.

— Dar bine, doamnă, îi zise Berta. Permite-mi o mirare: cu tinereţea dumitale, de ce nu cauţi să'ţi iei un însoţitor tot atât de tânăr?

— Cum? să mă mărit iarăş!?

— Fireşte. Poţi zice oare că ai fost căsătorită? Ai înţeles pe deplin farmecul unei uniri potrivite?

Nu.

— Cu adevărat aşa este, doamnă. O greutate se înfăţişează însă c'un mare punct de întrebare înainte: de unde şi cum să găsesc pe potrivitul cu mine? Acolo? Aici? Acolo este o lume numai de afaceri; aci mai mult o lume pestriţă de adunătură din toate părţile... Ar trebui să am unde petrece, în familii serioase, şi numai aşa să pot găsi, cine ştie, pe potrivitul mire visat...

— Să sperăm că sosirea tatălui dumitale îţi va deschide asemenea case. Şi dacă nu în Menton, care e prea mic, de sigur în Nissa care are un număr mare de familii bune, stabile şi primitoare...

Elvira avu un zâmbet ciudat şi câtă o clipă pe furiş, cu răutate la Berta.

Nu cumva îi recomanda Nissa, unde-i bănuise poate simpatia pentru Nerva Dorneanu?

Dar chipul Bertei era prea liniştit, ca să fi ascuns aşa gând, ca pornit din gelozie.

Şi apoi, nici nu străbătuse poate în iubirea ei spre a-i bănui puterea.

Momentul era nemerit însă pentru ceea ce dânsa dorea de mult să afle. De aceia, rosti.

— Şi dumneata însă, dragă doamnă Prônier, cu toate că ai pe Adriana,—dar care-i un copil încă,— pentru ce nu te mai gândeşti la a doua căsătorie?

Berta tresări şi se roşi, atât de neaşteptată fu pentru ea asemenea întrebare; se domină repede însă şi răspunse:

— Adriana nu e tocmai copil, şi eu am în urmă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ani îndelungaţi de văduvie. Situaţiunea noastră nu este una şi aceiaşi.

— Mă surprinzi scumpă doamnă, cu o renunţare aşa de timpurie la ceea ce-ţi pare pentru mine a fi o fericire... Dacă'mi dai voe să discut, poate că altă cauză te-ar împiedeca: nu ai voi, cine ştie, să pui altă fiinţă între iubirea pentru copila d-tale şi d-ta.. Ţi s'ar părea poate că ai impune copilei un simţimânt pentru un om strein şi acestui strein îndatoriri şi un simţimânt pentru copila d-tale...

— A! doamnă, nu m'am gândit la asemenea pas, mai întâiu, dar încă să fac atâta studiu asupra posibilităţei lui...

— Şi cu toate acestea, dragă amică, urmă ea cu duioşie vicleană, dumitale nu îţi lipsesc nici familiile nici împrejurările. Locueşti într'un oraş mare european, o parte însemnată din an. Aci pe urmă, ai dacă nu multe cunoştinţi, dar o reputaţiune cunoscută, şi prietenii, două trei, care ar face onoare şi plăcere ori cărei femei frumoasă, bună şi serioasă.

Berta o privi o clipă, adânc, par'că deşteptându-se dintr'un vis, spre a'şi da seama cam unde voia să ajungă Elvira.

— Şi totuşi, urmă spaniola, se pare că ai trăi indiferentă la orice şoaptă de admiraţiune, pentru orice bărbat... De ce? mă întreb şi nu'mi pot răspunde...

— Ţii mult să afli cheia a ceea ce-ţi pare a fi mister? întrebă Berta, râzând,— cu o nuanţă de melancolie însă în frumosul ei râs sincer.

— Scumpă amică, dumneata îţi închipui poate că din simplă curiozitate mă interesez de taina dumitale... Nu, nici de cum. Sunt mai întâi femeie, şi ce este al altei femei mă doare sau mă bucură, cu titlul de înfrângere a unei surori sau de triumf femeesc. In cazul de faţă, îmi eşti nespus de simpatică, crede-mă, şi te-aşi voi fericită pe deplin, după cum meriţi.

— Dar bine, dragă doamnă, fericită sunt şi fără să mai ţintesc la adoua căsătorie, întru cât am dela întâea, pe Adriana, căreia să-i închin fiinţa mea întreagă. Şi înc'odată spun, nu ne potrivim în situaţiuni. Ceeace

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pentru dumneata este necesar, fiindcă ai de aci înainte de trăit în lume, nu mai e pentru mine, care trebue să pregătesc altă fiinţă pentru asemenea viaţă...

— Poate că ai dreptate, doamnă... la urma urmei, zise Elvira înciudată în sine că nu putea să lovească unde ştia că era o rană.

După o clipă însă, i se arătă par'că un drum pieziş.

— Crezi, în adevăr, doamnă, că doctorul Lambrin s'a dus pentru un plan de însurătoare?

Berta o privi surprinsă. Ce legătură putea să fie între ce vorbiseră şi însurătoarea lui Lambrin. Par'că-i veni o bănuială, că spaniola urmărea ceva, de se învârtea în jurul ideiei de căsătorie.

Ca o sclipire de lumină îi trecu prin minte de odată că Dorneanu era punctul mijlociu iar cele vorbite, un drum ca să ajungă la el. Nu isbutise, şi acum pornea cu Lambrin, pe alt drum, spre a ajunge tot la Dorneanu.

De aceea se hotărâ să-i descopere jocul, şi să dea ea, pe faţă „atu-ul" principal.

— Se înţelege că cred, fiind-că Lambrin e om serios. Nu cumva doamnă, s'a oprit privirea dumitale asupra lui Lambrin?

— Poate...

— Dă'mi voe să fiu sinceră şi să-ţi răspund că m'ai întrebat de Lambrin ca să ajungi la domnul doctor Dorneano.

Elvira tresări, şi ori cât se domină, se roşi.

Berta se făcu a nu lua seama acestei turburări.

— A! dragă prietenă, dacă la doctorul Dorneanu îţi este gândul cu adevărat,—din suflet te-aşi felicita de alegerea cea mai norocoasă. De când am avut ocaziunea, cu boala Adrianei, să'l cunosc mai de aproape, m'am convins că este om cu însuşiri superioare.

Ii vorbea fără emoţiunea iubirei, cu seriozitate; îl lăuda ca pe un bun prieten şi nimic mai mult...

Ori era prea cu mare dominaţiune de sine, spre a nu'şi trăda taina inimii, ori în adevăr nu-l iubea şi, în

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cazul acesta, nu dânsa, ci Adriana era obiectul iubirii doctorului.

— Doamnă, răspunse Elvira, de ce ţi-aş ascunde, odată ce ai avut darul să pătrunzi?... d-nul Dorneanu mi-a plăcut... de cum l-am văzut...

Pe buzele Bertei flutură un zâmbet: oare nu tot aşa degrabă l'a plăcut şi ea?

— Vezi, doamnă, el te-ar putea face fericită...

— Iartă-mă, te rog, că am ales drumuri piezişe... faţă cu dumneata,.. Ce vrei? Imi era şi dor să-ţi vorbesc de el, mai degrabă, îmi era şi un fel de...ruşine

— Ruşine? de ce? Fiindcă ţii la el?

— Nu, ruşine, fiindcă am înaintat faţă cu el, până unde poate înainta o femeie onestă, spre aşi arăta simţimântul,—şi el...

— Şi el? întrebă Berta, de astădată prea cu grije...

Elvira luă seama. Era aproape dar să dea de rana cea ferită.

— El, scumpă amică, mi-a răspuns prin o indiferenţă politicoasă dar foarte limpezitoare a situaţiunii sale în viitor faţă cu mine.

— Cum se poate? exclamă Berta cu puţin tremur în glas.

— Eată s'a putut, doamnă, zise Elvira cu tristeţe. Apoi după ce oftă, urmă: altă femeie, ar fi luat aceasta drept o insultă, şi dacă amorul propriu i-ar fi fost mai puternic decât iubirea, ar fi căutat să se răzbune într'un chip oarecare. Eu... am închis în suflet lovitura şi acum... sufer...

Ce e drept,— că juca o comedie sau nu, — ochii i se umplură de lacrimi.

Tăcu, câteva clipe,—în care timp Berta o privi cu compătimire. Alăturea cu acest simţimânt altruist era însă şi o pornire tainică de egoism: mulţumirea că Nerva o iubea într'atât de mult, încât să nu-i mai facă impresiune nici o femeie,—chiar de frumuseţea de neimputat a Elvirei.

Spaniola îşi şterse ochii şi urmă, cătând pe furiş la Berta.

— Ca un om tânăr să nu răspundă simţimântului

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

unei femei tinere, cu oare-care însuşiri ce-ar face-o să placă, numai un lucru l'ar îndreptăţi: iubirea pentru altă femeie...

Şi o privi drept în ochi.

Berta nu se turbură, însă nu-i răbdă mult privirea şi plecă ochii.

— Poate că judeci drept, doamnă... răspunse cu glas ce încercă să'l facă sigur.

Elvira simţi că pusese degetul pe rană, dar se şi convinse că pacienta nu era să strige, fiindcă înţelegea acum ce voia rivala sa.

Isbutise dar: nu Adriana era la mijloc, ci doamna Prônier, sau, mai lămurit, şi muma şi fica, fără să se ştie una pe alta,—iar Dorneanu era pentru mumă, era de sigur amantul ei...

— Vezi dar, scumpă amică, zise spaniola cu accent de adânc regret, că ori cât aşi alege, altul nu mi se va ivi ca Dorneano, şi prin urmare fericită nu pot fi, căsătorie nu mai poate exista pentru mine...

— In asemenea caz, dragă doamnă, iţi înţeleg situaţiunea şi, dacă îmi dai voe, te rog să crezi în părerea mea de rău.

— Mulţumesc... aceasta dovedeşte inima dumitale bună... Simpatia'mi pentru dumneata, nu a greşit drumul.

După câteva alte convorbiri scurte, fără nici o însemnătate, aproape silite, din spirit de convenienţă, Elvira porni..

— Pentru ce atunci nu se iau? se întrebă ea, pe cale.

Şi simţi într'un moment că o cuprinde o mânie îngreunătoare. Cum î-ar fi strigat: pe d-ta te iubeşte, omul ciudat, pe d-ta, mult mai în etate ca el «şi te iubeşte numai pentru un timp» cum este şi firesc...

Dar interesul ei nu era să rupă relaţiunile cu Berta. Trebuia să-şi aibă cale în casa ei, spre a sădi rivalitatea între mamă şi fiică..

Cu una limpezise, acum rămânea să smulgă copilei taina inimei,—şi apoi să dea lovitura...

După aceea, cu siguranţă doctorul se va întoarce la ea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

XVIII

Vr-o trei zile timpul fu nestatornic. Pe de-asupra munţilor sufla un vânt pătrunzător ernatec, ploaia băntuia în răstimpuri, aci mărunţă şi deasă, aci repede în linii aplecate,—imensitate de fire ce picau topindu-se şi se deşirau neîncetat din caerul norilor fugători.

„Plaja“ sta deşartă, uliţele din când în când numărau câte doi, trei trecători cu pasuri grăbite către cafenele.

Pe un asemenea timp Lambrin se întoarse, fără să fi vestit pe amicul lui.

Il găsi acasă în curs de consultaţiune. Antecamera gemea de pacienţi ce'şi aşteptau rândul.

Când îl văzu pe Dorneanu, stătu surprins o clipă. Apoi, se îmbrăţişară şi se sărutară cu drag.

Amândoi terminară consultaţiunile şi rămaseră singuri.

— Iţi mulţumesc Nerva de ajutorul tău, dar să lăsăm interesul bolnavilor noştri, pe cari de aci înainte îi vom împărţi. Am a'ţi povesti multe. Ai ce să-mi dai şi mie să mănânc?

— Cred că va fi.

După ce rânduiră cu masa, Lambrin îl duse de braţ în biurou.

— Scumpe Nerva, nu mă însor...

— Eaca? dar de ce! Imi anunţai lucrul ca posibil.

In primele zile, da. Cu toate că domnişoara Luisa-Maria părea dispusă să mă primească, observam totuşi o stânjenire la ea, când rămâneam singuri.

— Va fi iubit pe altul.

— A fost întâiul gând ce 'mi-a venit. Am adus atunci, alaltăeri, în aşa fel vorba, că am făcut-o să mi se destainuiască. Iubea pe altul, pe care nu-l voiau părinţii, şi cu lacrimi mă rugă să mă retrag... căci, şi dacă aş ţine s'o iau, ar fi nenorocită, etc. Pe scurt, amice dragă, nu numai că m'am retras, dar am făcut pe părinţi să-i dea pe iubitul. Astfel, am rămas neînsurat,—cu toate că-mi plăcea diavoliţa de fată,—dar

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cel puţin am contribuit la fericirea aproapelui meu, în persoana celor doi tineri.

— Bun! Iată-te cu înc'o faptă bună la activul tău.

Urmă Dorneanu să-i povestească cele petrecute în lipsa lui,—şi ajunseră la cestiunea împărţirii clienţilor.

— Nu, amice, te rog să nu insişti...

Din cele ce ţi-am spus ai văzut că Berta Prônier a suferit de lipsa mea. Voiu să rămân numai al ei şi, după plecarea la Bruxella, să mă duc şi eu acolo.

— Ai cumpănit bine însă urmările?

— Le-am cumpănit... Dacă nu-i pot fi bărbat, voiu fi în preajma ei totdeauna. Aceasta îmi e viaţa,—şi... s'a finit.

— I-ai spus şi ei hotărârea ta?

— Nu încă. Azi i-o voiu spune însă....

Dela ciudata convorbire cu spaniola, Berta devenise tristă, nervoasă, în o luptă cumplită cu sine.

Ideea unei recăsătoriri, şi anume cu Dorneanu, i se înfipsese în suflet. Zilnic judeca pe toate părţile cestiunea,—şi marele punct de întrebare îi sta nelămurit: ce va zice Adriana? Cum va primi asemenea proect?

Simpatia copilei pentru Dorneanu ar fi trebuit întru câtva s'o liniştească. Totuşi, la gândul de a lua hotărârea, se turbura; o mâhnire neînţeleasă, i se lăsa pe suflet; vedea că-i lipseşte curajul.

Cel puţin dacă Dorneanu i-ar fi silit hotărârea aceasta.

De ce însă, şi el, nu atingea niciodată asemenea cestiune, la care îi venea să creadă fără doar şi poate, că se gândea şi el?

Să fi fost din parte-i lipsă de curaj ce o avea şi dânsa?

Dulcea lor înţelegere sufletească îi ajungea oare într'atâta în cât propunerea de căsătorie o judeca ne necesară?

Ii era vr'o teamă de ceva... poate de neconsimţimântul ei?

Delicateţea lui prea mare, nu era oare un exces?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Să decidă ea... o explicaţiune?... O! nu.., îi era ruşine; i s'ar fi părut... ciudat indemnul acesta.

Şi cu toate acestea n'ar fi fost ceva nefiresc. Iubirea ei de Adriana nu s'ar fi schimbat apoi... Ar fi fost doi, — uniţi legal, — tată şi mamă, — s'o iubească îndoit.

Adriana, pe tăcute, lua seama, stării neobişinuite a mume-si şi se îngrija.

Era bolnavă? O supăra ceva? Se temea s'o întrebe şi aştepta pe Dorneanu să'l roage a cerceta şi a îngriji pe mumă-sa.

Dorneanu veni, în acea zi, după amiază, voios, ca omul ce se simte iarăş liber...

— Lambrin s'a întors şi vă aduc salutările lui, până la revedere, zise Dorneanu doamnei Prônier, care'l întâmpină.

— S'a întors? Ce bine!

— Aşa că am redevenit liber...

— Cum? nu te vei mai ocupa de clienţi?

— De nici unul... absolutamente de niciunul...

— Va să zică... nici de noi... zise Berta, c'un zâmbet, înaintându-i un scaun.

El şezu, îi luă o mână şi privind-o în ochi cu o respectuoasă iubire, îi răspunse:

— Lângă d-ta şi lângă Adriana voiu urma să trăesc, iubind... ca prieten, iubit ca prieten.

Altă dată ar fi primit cu linişte asemenea declaraţiune, şi nu 'i-ar fi dat alt înţeles de cât al prieteniei...

Acum se turbură şi i se păru că în cuvântul de prieten iubit şi iubitor, era altă intenţiune.

Dorneanu fu surprins. Se deprinsese a observa repede efectele şi a alerga la cauze. Cunoştea apoi prea bine pe Berta, spre a nu avea de gândit asupra schimbării subite a fisionomiei sale.

Par'că-i fu frică Bertei să nu audă cumva cuvântul pe care îl doria totuşi, şi alergă la alt subiect.

— De sigur că Lambrin a venit încărcat de ştiri?...

Această întrebare, nu în legătură imediată cu declaraţiunea lui şi mai ales cu tonul lui sentimental, îi mări surprinderea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ce are Berta? se întrebă în gându-i. Iar tare, răspunse: ştirea cea mai de seamă, dragă amică, este că nu se mai însoară...

— Cum se poate? esclamă, cu mirare. Nu 'i-a plăcut viitoarea?

— Ba da...

Şi, îi povesti cele ce cunoaştem.

— Trebue să fie întru câtva trist de întâmplarea aceasta.

— Nu, fiindc'a făcut o faptă bună. Şi apoi, dragă amică, el nu iubia. E dureros atunci când în iubire 'ţi-ai pus toată viaţa şi vin împrejurări care'ţi sfărâmă şi inima, şi scopul.

Cu atâta amărăciune rosti cuvintele acestea, că Berta se înfioră, şi răspunse pe şoptite:

— O! da, în adevăr... Cunosc un caz, nu mai departe de cât aci... în Menton...

— Vr'un bărbat care iubeşte, fără să cuteze a spune aceasta adoratei lui?

— Nu; o femee care iubeşte pe un bărbat, fără ca acesta să voiască a o înţelege.

— S'ar putea găsi asemenea bărbat?...

— Da... amice... odată ce'ţi spun că cunosc cazul...

Dorneanu plecă pentru o clipă ochii, în prada unei sensaţiuni ciudate... De sigur că de el era vorba. Atunci dar... femeia era dânsa şi voia ca el să-i înţeleagă iubirea... Prin urmare în cugetul ei exista ca posibilă unirea între dânşii.

— La ce te gândeşti? îl întrebă ea.

Dorneanu ridică ochii şi-i ţinti la Berta cu o expresiune adâncă de iubire înduioşată, eă se roşi şi avu sensaţiunea unei mulţumiri de negrăit.

Atunci însă se ivi Adriana, în întredeschizătura uşei, în chip misterios.

— Cine-i aci? întrebă cu glas copilăros de răsfăţată.

Momentul care i-ar fi legat fără întoarcere se pierdu.

Dorneanu se ridică; Adriana alergă şi i se anină de gât...

— Bine-ai venit, scumpe doctore

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Da, zi-i «bine a venit», mai cu însufleţire Adriano, fiindcă Lambrin s'a întors şi amicul nostru nu ne va mai lipsi...

— Da? adevărat? O! ce bine îmi pare... Ştii că mi-e dor de-o partidă de croket?

— Te cred. Mâine, de va fi frumos, vom face-o.

— Ca să începem de azi însă, bunele noastre petreceri intime, vrei doctore să citim?

— Vreau, Adriano...

— Dragă mamă, alege d-ta ce să citim...

D-na Prônier se înclină şi eşi, încă emoţionată de întorsătura ce luase situaţiunea prieteşugului ei cu Dorneanu.

— I-ai spus mamei că vei veni cu noi,—ştii vorba noastră? îl întrebă copila cu voiuciune.

— Eram să-i spun când ai intrat dumneata, neastâmpărato!

— Ah! ce-am făcut... Dar nu-i nimic, aşa-i? Poţi să-i spui mai pe seară, mâine.

— Fireşte.

— Când ai şti ce mult m'am gândit la asemenea mulţumire! Dar ce ai? Pari preocupat?

— A! nu Adriano.

— Ba nu, ba nu.. văd eu...

Doamna Prônier se întoarse cu un volum din operile lui Victor Hugo... şi, după câteva momente Adriana începu să citească.

XIX

A doua zi timpul se mai îmbunătăţise, dar nu îndeajuns ca Adriana să poată eşi la plimbare.

D-na Prônier, pradă unei nervosităţi ciudate, porni singură, pe la orele nouă de dimineaţă.

Pe când Dorneanu se îndrepta către vila Prônier, văzu o doamnă înaintea lui... şi cu mirare recunoscu pe spaniola.

La ora aceasta să se ducă ea la d-na Prônier? Se împrieteniseră, se vede, cu mult mai mult decât ştia el.

Se opri până ce se încredinţă că în adevăr acolo

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

se ducea, şi se întoarse, luând drumul casei lui Lambrin.

Nu voia s'o întâlnească.

D-na del Pinta găsi pe Adriana în camera de sus, ocupată cu exerciţii de gimnastică.

— Mă iartă că ţi-am întrerupt exerciţiul folositor, domnişoară Adriano.

— A! Nu-i nimic, doamnă. Eram pe isprăvite. Iartă-mi d-ta găteala nepotrivită pentru primire.

— Între prietene bune nu încape scuze... d-şoară, căci suntem prietene bune, nu-i aşa?

O sărută cu drag.

Exerciţiul îi înbujorase chipul, dăduse privirilor o strălucire plăcută şi înfăţişării întregi lumina sănătăţii.

— Cât eşti de drăgălaşă aşa,—urmă, dacă văzu că Adriana nu-i răspunde în de-ajuns de repede.

— Iţi mulţumesc de bună-voinţă, doamnă...

Vorbiră de timp, apoi de întoarcerea lui Lambrin.

— Mie mi-a părut curios că Lambrin s'a dus în altă parte ca pretendent... zise Elvira... Afară numai dacă nu se va fi înţeles anume cu domnul Dorneanu.

— In ce chip şi pentru ce? întrebă Adriana cu nedumerire...

— Cum? dumneata nu ai auzit de fel ceea ce se şopteşte în oraş?

— N'a fost cine să ne aducă şoaptele oraşului, d-nă, şi nu-mi pot închipui apoi ce ar avea de vorbit, cu privire la amicii noştri?

— Tocmai fiindcă sunt amicii dumneavoastră d-ră, lumea îi socotea pe amândoi ca pretendenţi ai d-nei Prônier... prin urmare un fel de rivali, cu toată prietenia dintre ei.

Adriana se îngălbeni.

— Pretedenţi ai mamei, doamnă, zise copila cu glas înnecat...

Dar mama nu a avut nici odată intenţiunea remăritării... căci eu cea întâiu, ar fi trebuit să ştiu...

Dragă amică, nu cunosc regulele de pe la d-voastră' dacă părinţii trebue să spună copiilor intenţiunile lor... cum să zic... matrimoniale, dar lumea pretinde cu si-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

guranță că domnii în cestiune ar aspira la mâna d-nei Prônier, amica mea. De altmintrelea, nimica nu poate fi mai firesc. Amica mea e foarte tânără, frumoasă, are însușiri ce le admir și eu ca femeie... De ce să nu se gândească și la fericirea ei, dacă a putut distinge cu alegerea ei pe vre unul din acești doi...

— A! doamnă... doamnă... zise Adriana, ridicându-se.

Elvira urmă cu emoțiune însă.

— Și dacă Lambrin a plecat să-și cerce norocul în altă parte, desigur că doctorul Dorneanu este fericitul ales... care...

— Nu-i adevărat, doamnă,—nu poate fi adevărat! strigă biata copilă, cu disperare, și cu lacrimi în ochi.

— Ah! dar ce ai, scumpă amică? prefăcu spaniola cea mai adevărată mirare și îngrijare.

Și vru să-i apuce mâinele. Copila o respinse însă, își acoperi fața și se lăsă într'un fotoliu sdrobită.

Elvira o privi câteva clipe cu compătimire, părându-i rău că, smulgându-i taina, îi dăduse și o lovitură morală mare.

Nimic n'o îndreptățea să facă aceasta, dar într'un moment de pornire răutăcioasă, nu se putuse domina și o făcuse.

Ii fu ciudă pe ea și se apropiă de biata ei victimă lângă care îngenunchiă...

— Scumpă Adriano, începu ai vorbi cu glas duios și dulce, iartă-mă că am adus în casa voastră liniștită vorbele unor oameni deprinși să observe numai ce fac alții... Eu am crezut însă, ca o neroadă ce sunt, că vor fi primite cu dispreț și aruncate la spate, ca neprezintând nici o însemnătate. De unde să-mi închipuesc, că dumneata, scumpă copilă iubeai pe Dorneanu...

— Te înșeli doamnă, răspunse Adriana, ridicându-se, palidă, cu ochii înroșiți de plâns... Nu-l iubesc pe domnul doctor ,Dorneanu și nici nu știu ce înseamnă a iubi, la etatea mea.

Se silea să pară liniștită, dar pieptul i se ridica repede și ceva par'că se punea s'o sugrume.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Doamne, cu atât mai bine atunci... şi dacă-i aşa, nu înţeleg de ce...

— Doamnă vă rog, lăsaţi vorba aceasta, dacă în adevăr vă pare rău de ceea ce-aţi făcut.

— Nici vorbă, scumpă Adriano... oare nu-ţi sunt prietenă.

— Imi place să cred că este aşa şi vă cer o dovadă de acest prieteşug.

— Dar care... jur că-ţi voiu da-o...

— Te rog să nu spui nici odată mamei că mi ai adus asemenea cuvinte la cunoştiinţă. Poţi să-i spui însă ce zice lumea de... pretendenţii săi.

— Iţi jur că-ţi voiu împlini dorinţa, răspunse ea, spre a o împăca întru câtva pe copilă.

— Vă mulţumesc doamnă. Vă rog acuma să vă coborâţi la mama şi s'o mai ţineţi de vorbă, căci am simţit că s'a întors, Voiu să nu mă vadă aşa de schimbată cum desigur sunt.

— O! drăgălaşa mea surioară.

Adriana se lăsă să fie sărutată, îi strânse abia mâna şi o petrecu până la uşă,—apoi rămase ca de piatră, în acel loc, rezemată de un uşor al uşei.

Elvira coborâ foarte agitată. Ce se petrecuse oare în sufletul fetei, de-i ceruse asemenea lucru? Şi de o camdată, poate unde era şi ea emoţionată încă, nu putu să-şi răspundă.

Stătu mult timp Adriana în acea atitudine. Mintea-i însă lucra, dacă corpul era încremenit.

In această organizaţiune fragedă, se petrecea de o jumătate oră o acţiune puternică. Inchipuirea copilei era vie, în adevăr, dar şi judecata părea tot atât de vie, iar energia, ca născută de odată, umbla să se ridice şi să se menţină în rândul amândurora.

Când auzi pe Elvira dând pe Dorneanu ca pretendent al mume-si, Adriana nu putu să creadă în putinţa acestui lucru.

Când spaniola căută să-i afirme aceasta ca fapt real, strigătul ei dovedi revolta simţimântului adânc ce păstra lui Dorneanu. Isbucnise în plâns apoi: era plânsul primului moment de slăbiciune.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

In timp ce spaniola încerca să-şi scuze purtarea, tânăra fată se deştepta pentru o existenţă nouă: a durerei şi a sacrificiului.

Din ce isvor tainic trăgea aşa de timpuriu şi tocmai în momentul critic, curajul, energia şi judecata?

Cine ar fi putut-o spune.

Indeajuns este, că'şi zisese înainte de plecarea spaniolei: mama îl iubeşte,—era în drept să'l iubească; el o iubeşte, era mai firesc să o iubească pe dânsa de cât pe mine... un copil încă... Mi-este dragă mama, 'mi-este drag şi el... De ce n'ar fi o fericire să poţi vedea pe alţii fericiţi, chiar când nu poţi fi şi tu? Amândoi dar nu trebue să ştie nimic... şi eu chiar să pregătesc unirea lor..

De aceea o rugase pe Elvira să nu spună nimic mume-si.

Acum, că era singură, curagioasa şi buna copilă, nu simţea nimicirea fiinţei sale, ca într'o disperare de egoist,—ci cugeta adânc în ce chip să facă pe mumă-sa a'şi grăbi fericirea spre îndeplinire.

Printr'o minunată intuiţiune îşi dădu seama că mumă-sa nu făcuse încă pasul, numai din cauza ei, pe deoparte dintr'un fel de stânjinire, pe dealtă parte din grija ce avea de sănătatea ei.

O! nici măcar ca o licărire de-o clipă nu-i trecea prin gând că scumpa ei mamă nu ar fi iubit-o în deajuns..

Şi tot atât de sigură era că, dacă mumă-sa ar fi ghicit iubirea copilei sale, s'ar fi sacrificat tot cu aceiaşi grabă şi mulţumire...

Lasă, mai bine că se întâmplase aşa...

Mumă-sa era sănătoasă şi foarte tânără încă; ea, bolnavă din copilărie, şi, cine ştie... fără viaţă îndelungată...

Da, în momentele acestea, par'că văzu limpede în destinul ei: ea trebuia să se ducă curând din lume, ca o floare ce nu trebuia să fie culeasă...

Că părea întremată, era numai o iluziune...

Fericirea că iubia pe Dorneano îi adusese asemenea înflorire amăgitoare...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Lăcrimile începură a-i curge cu bielşug la ideea de moarte, şi nu fiind-că pierea, dar fiind-că durerea mame-si era să fie adâncă şi fără capăt.

Deodată tresări... I se păru că trosnesc treptele scării sub apăsarea unor paşi...

O! să nu o surprindă mumăsa mai ales că plânge...

Şi, repede se piti, ca să nu o găsească... Se va coborî ea apoi, după ce se va fi dominat îndeajuns...

— Adriano, eşti aci? auzi glasul Bertei.

Ea nu răspunse. Inima îi bătea cu putere.

— Nu e aci... auzi iar acel glas scump al mamei.

— Unde să fie?.. auzi şi glasul lui Nerva...

Acest glas o înfioră...

Paşii se depărtară. Ea se ridică, dădu fuga la micul spălător ce avea aci la îndemână, îşi dădu pe faţă cu apă, se şterse bine, încercă să zâmbească, spre a'şi desmorţi muşchii obrajilor, şi, după câteva clipe coborî încet, încet de tot...

Se întâlni cu Susana, în sală.

— Dar bine, domnişoară, unde ai fost?

De când te căutăm, cu toţii, pentru masă?..

— Eată viu... Ce atâta căutare, răspunse curagioasa copilă, râzând... şi, închipuind sburdălnicia obicinuită, dădu fuga în sala de mâncare, scutură cu vioiuciune mâna lui Nerva şi apoi sărută pe mumă-sa.

Ce mult ai stat în oraş mămico, îi zise, privind-o cu drag...

— Nu, drăguţă, m'am întors de vr'o oră, dar m'a ţinut de vorbă d-na del Pinta...

— Da? a fost pe-aci?

Şi nici muma, nici doctorul nu putură ghici veselia de porunceală a bietei Adriana.

XX.

Era de uimit cu câtă putere de dominaţiune asupra-i Adriana înşiră zilele de apoi...

Timpul redevenise frumos, plimbările şi exerciţiile urmau la ore regulate.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Uneori se pierdea câte o clipă două în câte-o scurtă uitare de sine şi rămânea pe gânduri...

Doctorul glumia asupra unor asemenea absenţe, ea râdea, răspundea câte-o drăgălaşă copilărie şi-şi scăpa situaţiunea cu îndemânare.

Cum rămânea singură însă, se întindea pe scaunul lung din camera de jos, cuprinsă de slăbiciune şi rămânea nemişcată, dusă pe gânduri învălmăşite, plutind par'că în spaţiu, aşa nu'şi simţia greutatea corpului...

In partea de sus a pieptului i se punea ca o durere ce-ar fi provenit din vr'o apăsare ; în spate simţea alte ori o răceală de ghiaţă, după care urma o fierbinţeală cu care nu se mai putea răbda locului.

Eşia atunci pe teraţa înconjurată cu plante şi cu flori şi de aci se pierdea cu privirile în depărtarea cerului senin, în timp ce uşoarele aburiri de vânt îi făceau bine par'că...

Intr'o după amiază, văzu, de aci de sus, pe Dorneanu la braţ cu mumă-sa, vorbind şi plimbându-se prin curte...

Ii făcu plăcere chipurile lor liniştite, înfăţişarea lor de sănătate şi de mulţămire...

Pentru întâia oară îşi dădu seama cât erau de potriviţi amândoi şi cât de mult se iubeau...

Închise ochii, subt o involuntară cutremurare de gelozie şi de amărăciune că nu putea fi dânsa ursită unei asemenea vieţi,—şi dacă se simţi gata să plângă, fugi în cameră...

Către seară, pe când era cu mumă-sa în aşteptarea lui Dorneanu, i se adresă deodată:

— Dragă mamă, ce-a zis amicul nostru, doctorul? Va veni cu noi la Bruxella?

— Tot gândul acesta te preocupă, drăguţă?...

— Da mamă, răspunse ea cu simplicitate. Apoi, adaose: mamă cum mă crezi, dumneata, ca fiind prea copil încă?

— Dar dece aşa întrebare?

— Uite de ce. Să nu ţi se pară curios. Mi-a venit în gând că poate să fie vr'o cauză care să facă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pe amicul nostru de-a nu ne însoţi, odată ce s'ar părea că pregetă...

Berta o privi ciudat.

— De ce te uiţi aşa, la mine, mămico? zise ea râzând. In micul meu creer s'a copt puţin mintea...

— Ce spui?

— Zău aşa, mămico.

— Şi dacă s'a copt mintea, drăguţă, ce a putut plămădi, — i-a să vedem?

— Să nu mă certi, mămico... Mi-am zis că nu-i ertat poate să însoţească un bărbat tânăr, până în mijlocul familiei, pe o femee tânără... ştiu eu?

Berta simţi o roşeaţă arzdându-i obrajii. Ce cuget oare se născuse din puterea de judecată timpurie a acestei copile?

— Mărturisesc că mă surprinzi, Adriano, cu vorbele tale...

— Te rog nu te supăra, dragă mamă, Şi mi-am mai zis pe urmă: adică nu-i nici un mijloc ca amicul nostru să ne însoţească pretutindeni şi să rămână cu noi, fără nici o stânjenire?

— Adriano, la ce te gândeşti tu?

— O! Doamne mamă, la un lucru foarte firesc, care ar fi fericirea mea şi a dumitale...

— Adriano! şopti Berta, emoţionată, apucându-i mâinele.

Ea, îşi lipi capul de pieptul mume-si şi rosti cu glas uşor tremurând, dar plin de mlădierea duioşiei.

— De ce nu vă luaţi, mamă dragă, — de ce? Aş avea un tată, iar dumneata un bărbat bun...

— Adriano, Adriano, de unde-ţi veni ţie asemenea gând care n'a încolţit în sufletul meu?

Copila se ridică, şi cu mâinile în mâinile ei, zise:

— Nu, mamă, nu te apăra faţă cu mine, căci nu e greşeală simpatia ce porţi doctorului...

Asemenea gând ţi-a venit, dar, te-a oprit ideea că mie poate îmi va părea rău că vei avea să te împărţeşti înte copila d-tale şi bărbat...

Berta nu se mai putu stăpâni şi o cuprinse pe A-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

driana în braţe sărutând-o cu o pornire vie, în timp ce lacrimile îi brăzdau obrajii.

— Dragă copilă, cât mă iubeşti tu de mult!

— O! mamă, cât nu cred că-ţi închipueşti...

Berta îşi aceperi faţa...

— Şi cu toate astea îmi e o ruşine de nespus... în loc să-mi fie grije de viitorul tău...

— Dar până la viitorul meu, mamă, este mult încă... Am crescut, nu-i vorbă, dar câţi ani am? Abia treisprezece... neîmpliniţi şi ei...

Nu te trudi cu gânduri grele, căci sunt copil încă copil după etate... După ce te voi vedea mulţumită lângă tovarăşul d-tale, căruia cu drag îi voi zice: «tată», — voi căuta să fiu şi mai copil, chiar cu judecata, — ca să aveţi timp mai mult până să mă pregătiţi pentru viitor...

— Ce cuvinte la tine, ce spirit de orânduire a lucrurilor... O! draga mea copilă, cum îmi apari tu mie astăzi...

— Şi va să zică... doctorul... adică «tăticu»... va putea să vie cu noi?

— Să vedem ce va zice şi el... răspunse d-na Prônier c'un zâmbet...

— O! el... va zice ca şi d-ta... Dar te rog, nu-i spune ce-am vorbit amândouă... îmi promiţi?

— Da, îţi promit!

Copila o sărută, şi fugi în cameră cântând chip,— pentru ca să plângă însă în singurătatea ei.

D-na Prônier rămase într'o ciudată situaţiune de spirit: la scena dintre ea şi Adriana, nu s'ar fi aşteptat nici odată.

Dorneanu sosi foarte preocupat. Ori cât se silea să se arate acelaş, pe fruntea lui largă se săpau două încreţituri până între sprâncene.

Din ziua când vestise Bertei întoarcerea lui Lambrin, cu care ocasiune i se făcuse îndeajuns de strevăzător dorinţa ei ca legătura lor să ia harul consfinţirii, — cel puţin aşa înţelesese el, — din acea zi i se făcuse în suflet o revoluţiune puternică.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Omul e egoist; egoismul e fondul fiinţei lui pieritoare. Cât să fie de generos, de altruist,—cât să se împotrivească de tare naturii lui şi cât să cumpănească de înţelepţeşte împrejurări anume, vine un moment când o reacţiune se determină.

Aceleaşi împrejurări de mai înainte se modifică prin altă împrejurare neprevăzută, şi reacţiunea vine pe nesimţite. Ea se pare numai, la un moment, ca fiind neaşteptată, însă a trebuit o cauză care a mijlocit pregătirea ei, cu încetul.

Când i s'a părut lui Dorneanu că şi Berta luptă cu ea însăşi pentru scopul, către care ţintea şi el fără să cuteze a se afirma, când mai ales a întrevăzut din convorbirea din acea zi că lupta era la capăt, — reacţiunea în el isbucni.

Trebia dar să i se înfăţişeze Bertei ca viitor soţ.

Că Adriana putea să moară de pe urma unui asemenea act, nu se mai întreba în clipa isbucnirii, în văpaea dorului arzător.

Abia după mai multă gândire cugetă şi la biata copilă.

Dar egoismul se pornise. Prin prisma lui ajunse să socoată ca exagerat, pericolul, şi să'şi zică în linişte întru câtva, că Adriana va trece numai prin o criză, de pe urma căreea va rămânea vindecată de amorul ei.

Intru cât privea sănătatea, el şi soţia vor fi tot atât de aproape şi în permanenţă ocupaţi s'o îngrijească.

Eată de ce venea acum preocupat. Momentul avea să fie solemn şi critic. Ori cât de sigur, de sine, era îngrijat şi emoţionat, — era încă nesigur parcă dacă înţelesese pe Berta, dacă Berta avea să-i primească propunerea fără nici o obiecţiune.

Doamna Prônier, cu inima încă înfierbântată din scena ce o avuse cu fiicăsa, când auzi paşii lui Dorneanu avu îndemnul de-a se repezi înaintea lui şi de a-i lua mâinile într'ale ei, spre a-i şi spune dintr'o dată bucuria ei.

O opri însă presimţimântul unei nenorociri, o teamă din instinct, şi inima parcă i se strânse.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ciudată potrivire de stare sufletească, la amândoi. în acelaş moment premergător legăturii ce doreau să hotărască!

Dorneanu se ivi şi, ca ne altă dată se opri în prag, aţintindu-i o privire cercetătoare.

Berta îl întâmpină c'o privire la fel...

Aceiaşi seriozitate era în înfăţişarea amândurora...

Ştiau parcă de mai nainte ce avea să fie şi totuşi nici el, nici ea nu înainta încă...

In clipa cât ţinu asemenea situaţiune, timp ce li se păru foarte îndelungat, — ursita le acorda parcă cel din urmă termen, la care s'ar fi putut opri nenorocirea.

Dorneanu nu putu să simtă însemnătatea momentului şi înaintă către Berta.

Linia ursitei se urmă.,.

— Scumpă amică, rosti el cu emoţiune, poate mă înşel, poate citesc limpede în sufletul d-tale... Adevărat este că acelaş gând şi-a făcut vad în noi şi ne îndrumează inimile către o fericire supremă?

Berta nu avu puterea să mai întârzieze răspunsul hotărâtor, să prefacă nepricepere ori mirare.

Turburată, roşie la faţă, cu glas tremurător, răspunse:

— Adevărat, Nerva...

Mâinile se întâlniră şi se strânseră, privirile se înnecară una în alta sclipind de una şi aceeaşi mulţumire şi pentru întâia oară, se îmbrăţişară unindu-şi inimile prin o sărutare pasionată...

Şezură apoi unul lângă altul şi pentru întâia oară iarăşi nu putură afla cuvinte spre a-şi exprima fericirea, ci mai mult privindu-se, zâmbindu-şi; mai mult parcă simţindu-se predispuşi pentru visare şi pentru o tăcută alipire unul de altul...

Ce să-şi spună?

Are nevoie sufletul de cuvinte în primul extraz care sintetisează toate emoţiunile ce le dă fericirea?

Iar în timpul acesta, din camera de sus, Adriana, care pândise venirea lui Dorneanu, vedea par'că ce se petrece jos şi simţea o sfâşiere a tinerii sale inimi.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Intr'un moment, cuprinsă de necaz, avu o mişcare nervoasă la ideia că nici mumă-sa, nici el nu putuseră observa simţimântul ei..

Dar atunci, ce-ar fi fost de sacrificiul ce-şi impusese?

Ar fi voit iubirea lui Dorneanu, nesilită, — iar nu mila şi sacrificiul inimei lui.

Când veni Susana s'o cheme la masă, îşi încordă nespus voinţa ca să înfrunte cu curaj şi acel moment dintâiu critic în care avea să audă... că i se da un tată...

Păli, când îi văzu unul lângă altul, — în timp ce până atunci stăteau faţă in faţă; — simţi ca o întunecime pe suflet când îi văzu plini de-o bucurie dulce ce le înfrumuseţea chipurile,—dar avu puterea să zâmbească, să strângă mâna lui şi apoi să sărute pe mumă-sa ca pentru a-i consfinţi legătura.

Berta o cuprinse în braţe, o sărută pe amândoi obraji cu căldură şi-i zise:

— Scumpă copilă, am a-ţi da o veste... neaşteptată poate, dar care nu-ţi poate aduce decât bucurie... Iubitul nostru amic consimte să ne însoţească la Bruxela...

— Şi să nu ne mai despărţim, unii de alţii, scumpă Adriano, adaose Dorneanu cu însufleţire.

— Ce bine'mi pare, exclamă curagioasa copilă şi îşi lipi capul de sânul mume-si.

Berta îl îndemnă din ochi să complecteze vestea.

— Dragă Adriano, ce-ai zice *tu*,—pentru întâia oară îi zicea tu, — dacă ţi-ar spune cineva că eu, amicul tău, ar ambiţiona din parte-ţi numele *de tată?*,

— De tată ? întrebă ea... Eată ce-aş zice!..

Şi cu o ponire adorabilă de copil înduioşat, îi înlănţui gâtul şi, precum mai făcuse odată, îl sărută...

Puterile însă nu o mai putură ajuta şi, în braţele lui, îşi perdu cunoştinţa.

XXI

In camera ei de culcare Adriana sta culcată.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

La căpătâiu, Lambrin şi Dorneanu; rezemată de un uşor al uşei, d-na Prônier privea cu mâhnire la odorul ei de copilă.

Era întocmai scena când pentru întâia oară Dorneanu trecuse pragul vilei Prônier.

Din seara când Berta şi Nerva îşi hotărâseră căsătoria, Adriana căzuse bolnavă, şi erau trei săptămâni de-atunci.

Trei săptămâni din cale afară de lungi, în care timp Adriana slăbise, de oare-ce nu mai putuse să mănânce şi mai nu dormise.

Nu se plângea de nici o durere; sta cu ochii ţintă, perduţi într'o neisprăvită visare, sau închidea pleoapele şi părea că doarme.

Biata mumă nu putea înţelege cauza şi greşit o atribuia vre-unei răceli; Dorneanu îndurerat, îi da explicaţiuni vagi şi nu cuteza să-i spună adevărul.

Egoismul urma să'l facă a se gândi mai mult la el, Adriana se sacrificase, — era perdută; de ce ar fi perdut şi el o fericire după care dorise de-atâta timp?

Oare ar fi îndreptat lucrurile dacă ar fi destăinuit mumei adevărul nenorocitei situaţiuni?

Cel mult ar fi sădit în inima bietei femei semânţa unei remuşcări nefolositoare.

Poate că Berta avea să se mângâe mai târziu în tovărăşia vleţei cu el; poate că avea să-i mai fie dăruită bucuria maternităţei şi compensarea pierderei Adrianei.

Acasă, la Lambrin, era într'o necurmată consfătuire cu el în anume ore libere, asupra durerosului caz.

Cestiunea era să hotărască pe biata copilă a primi îngrijirile medicale, căci în aceasta mai sta oarecare speranţă de scăpare.

In credinţa lor era bine stabilit să starea ei aproape letargică era mai mult voită de copilă. Ea nu mai dorea să lupte ci se lăsa să ajungă mai repede la desnodământul fatal.

Dorneanu se hotărâ să-i vorbească şi convinse pe Lambrin a-i primi încercarea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

In acea zi chiar, se duseră împreună la vila Prônier.

Găsiră pe d-na Prônier foarte mâhnită şi plângând.

— O! când aţi şti ce mi-a spus azi Adriana, le rosti biata mumă printre lacrimi.

Dorneanu se îngălbeni.

Ea nu observă şi urmă:

— Mamă dragă, am să mor. Dar te rog din suflet nu mă plânge; nu îţi zic să mă uiţi, îţi zic numai să te mângâi şi te rog să fi fericită... Ah! Nerva, ah! amice Lambrin, cum mi s'a sfâşiat inima. Mi-am înghiţit lacrimile şi am certat-o cu drăgălăşie, imputându-i nenorocita ideie... Ea însă cu o linişte care m'a îngheţat, mi-a spus că nu mai era scăpăre pentru ea, că a suferit totdeauna la ideea că era cauza durerei mele, că mai nemerit era să moară ca să scape de suferinţi şi o mulţime de asemenea motive care má răneau cumplit.

Se arunca de gâtul lui Nerva, isbucnind într'un plâns amar şi-i strigă:

— Scap-o dragă Nerva. Scăpaţi-o scumpii mei amici. Altfel... nu ştiu dacă voiu mai trăi şi eu după ea...

— Nu vorbi aşa, Berto, îi impută c'un glas de înduioşată iubire.

—Ah! Nerva, Nerva, răspunse ea, înţelegându-l. Ea este o mare parte din existenţa mea. Sunt ani de când o cresc, sunt ani de când o caut şi am iubit-o poate nespus de mult, unde-a fost totdeauna suferindă...

— Scumpă Berto, dă'mi voe să mă duc să văd pe Adriana... Lambrin, fii bun şi rămâi de vorbă cu Berta.

Când Nerva intră în camera bolnavei ea sta ridicată între perini, albă şi suptă la faţă, pe subt pleoape cu cearcăne albăstrii care păreau mai de grabă umbra genelor.

Dela recăderea în boală, nu mai intrase la ea singur.

Adriana nu tresări, nu făcu vre-o mişcare dacă'l văzu. Par'că 'i-ar fi fost indiferentă prezenţa lui sau a altcuiva.

In privirea ochilor ei ce se făcuseră mai mari, aţin-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tită asupra lui, nu era nici o expresiune; pe buzele ei decolorate nici măcar închipuirea unui zâmbet.

Nerva se aşează lângă pat, îi luă mânile, îi pipăi pulsul, fără să simtă vr'o mişcare din parte-i. I se păru ciudată inerţia aceasta.

Numai când se aplecă şi începu s'o asculte la pept, în spate, şi să-i recomande a răsufla mai tare ori în mod firesc,—îşi dădu seama de-o palpitaţie momentană, de-o colorare a obrăjilor şi de un uşor tremur al mâinelor.

Nu plămânilor li se înrăia starea pe cât inima se arăta atinsă în regulata ei funcţionare, pe cât nervii de asemenea erau deprimaţi, pe cât corpul slăbia neîncetat din cauza unei hrăniri neîndestulătoare.

Nerva se aşează iarăşi, apoi, păstrându-i mâinele înta'ale lui, o ţinti cu priviri pline de iubire dar şi de imputare.

— De ce voeşti să ne laşi, Adriano? îi zise cu aşa accent duios că ea se înfioră şi plecă ochii înroşindu-se subt biciuirea ruşinei.

— Scump copil,—urmă el, nenorocirea a fost că nu 'ţi-am înţeles la timp simţimântul pentru mine... Imi vei zice însă, şi cu drept cuvânt, de ce n'am avut generositatea sacrificiului de care, tu, un copil încă, ai dat cea mai puternică dovadă? De ce, dragă Adriano? Tocmai fiindcă te-am considerat prea copilă, şi aci a fost greşeala mea cea mai mare, pe care 'mi-o mărturisesc cu umilire... Eu, medicul vindecător de corpuri, n'am putut judeca bine timpuria ta putere de-a iubi şi mi-am zis că, în faţa simţimântului matur ce ne unia pe mine şi pe mama ta, fragedul tău simţimânt se va pleca fără să'ţi sdruncine sănătatea, fără să'ţi întunece orizontul viitorului... Tu ai suferit însă supraomeneşte, dragă copilă, şi'n clipa primului moment al disperării, nu ai mai văzut nimica bun pentru tine în viitor... Iar vinovatul sunt numai eu...

— Nu, nu eşti vinovat, amice... şopti ea, uşor ca o suflare...

— Sunt, aceasta rămâne bine statornicit. Intru cât

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

te privește însă, Adriano, dacă ai voit pe mama ta fericită...

— O! și o voesc din tot sufletul meu...

— Imi dai voe atunci să te întreb: de ce te lași dorinții de-a nu mai fi? Crezi că mama ta va mai putea gusta fericirea? Nu, scump copil, deja 'i-ai dat o lovitură de îngrozit... Deja plânge de î se sfâșie inima, fără să o vezi tu și se teme să nu te piardă. Mi-a spus adineauri chiar că nu va putea să mai trăiască după tine...

— A zis mama?

— Da... Lambrin era de față și va mărturisi...

— O! te cred pe dumneata, fără mărturia altuia...

— Vezi dar că fericirea ce 'i-o voiai depinde de sănătatea ta, de reacțiunea ce trebue să impui voinței tale...

Ea închise ochii și rămase câteva clipe nemișcată apoi cătă lung la Nerva...

— S'ar mai putea oare să voesc altfel, doctore dragă?

— Da, s'ar putea. Din examenul meu medical ese curat și lămurit că nimica nu ai atins serios în organism. Voința ce ți-ai impus de-a muri, 'ți-a slăbit corpul, dar nu ți l'a periclitat încă. Ca să zic așa, mai mult sufletul, rănit, comandă corpului o sleire înceată și dureroasă...

— Nu mă doare nimic...

— Dureroasă pentru noi, care asistăm la asemenea proces...

— Și... ce va trebui să fac? întrebă curagioasa copilă cu glas ce vibră.

— Să mă asculți și să speri în viitor, scumpă copilă, să te încrezi în iubirea noastră plină de devotament... Vei vedea, nu peste mult timp ce schimbare vei lua; vei înțelege că viața are pentru tine comori de mulțămire ce nu le bănuești, — și ne vei mulțămi, mumei tale și mie că am stăruit să te scăpăm...

— Ah! dacă ar fi așa..

Va fi... 'ți-o jur!... In numele iubirii pentru scumpa ta mumă, crede-mă și trăește! Te rog,—pentru ea...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Adriana îl privi şi lacrimile ce văzu în ochii lui o făcu să simtă o alinare curioasă; par'că voinţa de a trăi i se înviorâ în suflet... par'că ideea de sacrificiu deplin i se înfăţişă cu totul altfel acum, când auzia că mama ei scumpă putea să moară din cauza ei...

Îi întinse dar mâna şi-i răspunse...

— Bine, doctore... voi trăi... Fă cum vei voi, cum vei crede mai bine...

— Adriano !.. ce suflet nobil eşti ! Dacă ar şti mama ta aceasta, ar simţi pentru tine adoraţiunea cea mai mare...

— Nu, să nu ştie, amice. Să nu ştie niciodată că... te-am iubit...

— Cine 'i-ar spune-o ? — Aşa dar, scumpă copilă de mâine vom reîncepe viaţa noastră din trecut şi sănătatea ta va fi fericirea noastră, după cum fericirea ta va fi sănătatea sufletului nostru...

— Da, da... aşa va fi... răspunse ea pe gânduri... Sunt ostenită... Ajută-mă să mă culc...

Şi, pentru întâia oară, după atâta timp, Adriana putu să doarmă un somn liniştit.

Când se iviră, încet, ca două umbre, Berta şi Lambrin, Nerva le impuse tăcere cu degetul pe buze, apoi se apropiă, le şopti că copila trecuse criza şi-i duse în altă cameră unde le dădu o lămurire oarecare, ce muma mai ales o crezu, plină de bucurie.

In acea seară Adriana putu să mănânce şi să râdă puţin cu viitorii soţi...

Noaptea aceea fu o noapte liniştită.

XXII.

In timpul boalei Adrianei, d-na del Pinta venise de câteva ori şi se întâlnise cu Dorneanu şi cu Lambrin...

Vederea omului iubit o chinuia; dar durerea mumei Adrianei şi îngrijorarea lui Nerva ca medic, îi impunea şi opria geloziei ei mersul spre ţinta de răsbunare...

Tot odată, ca o contra-cumpănire, atenţiunile deo-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

sebite ale lui Lambrin pentru dânsa o măguliau. Amorul ei propriu, rănit de Nerva, îşi mai îmbuna par'că starea. Vanitatea ei de cochetă găsia o hrană priincioasă în curtenia lui Lambrin.

Trecuseră vre-o zece zile dela noua întorsătură a lucrurilor.

Nerva se afla la Lambrin şi discuta cu el asupra stărei Adrianei ce se îmbunătăţia...

— Eşti sigur, Dorneano, că nu e numai o stare factice? Nu e cumva o chieltuire de forţă nervoasă, la biata copilă, aşa ca echilibrul între voinţă şi starea ei patologică să nu se poată menţine mult timp?

— M'am gândit la aceasta. Echilibrul însă eu cred că'l va menţine exerciţiile fizice, ca şi în trecut...

— Poate. Nu uita însă că în trecut lucra simţimântul, în timp ce acum lucrează datoria... Mi se pare că nu-i tot una...

— Adevăr aşa este.., răspunse el întunecat la chip.

— Plămânii cum merg?

— Mai puţin bine ca altă dată... dar nici vădit progres în rău nu simt. Ce să'ţi spun, dragă Lambrin, mă mai sprijin şi pe acel concurs de împrejurări, al căruia înţeles tainic ne scapă chiar nouă, medicilor.

— Da, minunea... răspunse el, zâmbind, Ah! ce medici mai suntem... faţă cu această taină a naturii lucrurilor.

După o tăcere de câteva clipe, Lambrin urmă de odată:

— Ia ascultă, Nerva. De ce nu grăbeşti căsătoria? Cel puţin să'ţi asiguri viaţa în felul acesta, — şi, în cazul catastrofei, să poţi avea mai mult drept de mângâere şi mai ales putinţa de-a fi nelipsit de lângă Berta?

— M'am gândit şi la aceasta. E cu putinţă însă, ca cestlunea de delicateţe, să grăbesc unirea noastră, pe cât timp starea Adrianei este încă nesigură în ochii ei de mamă?

— Aşa-i... Trecusem peste o regulă simplă de bun simţ... Dar, până una alta, ştii tu Nerva, că vorba asta de căsătorie, mi-a cam aţâţat şi mie nervii?...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ce-ai zice, dacă ţi-aş spune că frumoasa spaniolă din America, mi-a cam aprins închipuirea, dacă nu mi-a prins încă inima?

— Ia taci, Lambrin!

— Zău aşa. Până când tot flăcău?

— Dar bine, amice, ai uitat că frumoasa spaniolă are încă slăbiciune de subsemnatul doctor în medicină?

— N'am uitat. Şi fiindcă *«auche i o son pittore...»* voiu să încerc vindecarea ei de dragoste..

— Şi de piept?...

— O crezi ftisică?

— O cred bolnavă serios.. Fă-te medicul ei şi convinge-te înainte de a lua vânt cu dragostea pentru ea..

— Iţi spun drept că mă interesează femeea aceasta.

— Am observat că o curteneşti... că ţi-ai mai schimbat seriozitatea de om prea... aşezat...

— Ei, ce vrei,—toate până la un timp.

— Dute şi o vizitează..

— Bine zici... mai ales că am un client chiar în vila în care locuieşte..

— Mai nemerită ocaziune... Şi acum, te las. S'a făcut ora să mă duc la Adriana...

D-na Prônier îl primi cu voe bună şi-i spuse că Adriana s'a plimbat cu dânsa prin curte o jumătate de oră, în o priincioasă dispoziţiune de spirit.

— Dar cum ai determinat reacţiunea aceasta? îl întrebă ea, cu o privire adânc recunoscătoare.

— A! e taina mea... Berta..

— Şi mai am o veste bună pentru d-ta... adică pentru noi amândoi, mai drept vorbind.

— Care? De veşti bune sunt însetat.

— Vine tata şi mama.

— Venire providenţială pentru...

— Şi... nu te grăbi... şi-i închise gura cu un sărutat...

— O! dragă soţie...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Nu încă, nu...

— Dragă logodnică atunci...

— Taci... Uite Adriana...

— Bună ziua, doctore... Ce zici de mingea asta? Nu-i aşa că e frumoasă? Şi sare... sare.... Prinde-o... exclamă copila cu voioşie...

Nerva o prinse...

— Hai să ne jucăm dar...

— Nu-i aşa doctore că e mai bine să fii copil... să nu trec aşa de repede peste stadiul comun tuturor copiilor de etatea mea?

— Da, să ne jucăm, răspunse el.

E sfânt lucru copilăria la timpul ei...

Pe când se jucau de vr'un pătrar de oră, se ivi d-na del Pinta însoţită de un domn nalt şi subţiratec în etate, cu înfăţişare englezită după figură şi după port.

— Bravo! Frumos! Trei copii mari la joc de minge... Bucuros, m'aş prinde şi eu la joc dar uite, tata.... Daţi-mi voe să vi'l prezint...

Dupe ce se făcură prezintările, intrară în casă.

— Frumos oraş, plin de-o viaţă caldă şi priincioasă... rosti d-nul Toredad, c'un accent străin... Imprejurimile apoi mă încântă...

— Aţi venit de mult, căci d-na del Pinta nu ne-a spus nimic...

— Acum numai, de patru zile...

— Tocmai timpul de când n'am mai venit pe la dvs... zise Elvira.

Apoi, întorcându-se spre Adriana.

— Ce veselă sunt că te-ai însănătoşit... Tocmai spusesem tatălui meu cât de mare mâhnire simţiam pentru boala d-tale.

— Sânteţi prea bună, doamnă, răspunse Adriana cu o politeţe rece.

— Fiica mea vă iubeşte mult, doamnă şi domnişoară... Cu prietenia dvs. iaţi mai îndulcit înstrăinarea, zise domnul Miquel Toredad... Imi veţi permite dar să vă trimit nişte lucruri de pe la noi, ca amintire...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— A, vă rog... nu merităm atâta atenţiune binevoitoare din parte-vă, răspunse d-na Prônier.

— De ce vorbeşti aşa, doamnă? Un papagal, mai ales, sper să vă facă o plăcere deosebită... E o specie care nu se găseşte în Europa.

— Un papagal? Şi vorbeşte mult, doamnă? întrebă Adriana.

— L'au învăţat Marinarii, pe de o parte, ceilalţi călători pe de altă parte, o mulţime de expresiuni, în diferite limbi... zise Toredad.

— Un papagal poliglot! ce plăcere strigă, Adriana...

— Sunt fericită, dragă domnişoară, că-ţi pot procura asemenea plăcere.

Şi un zâmbet răutăcios trecu parcă uşor pe buzele ei foarte rumene.

Pe când Miguel Toredad, în urma dorinţii exprimată de Adriana, povestea îndelungata-i călătorie nu lipsită de accidente, se arătă şi doctorul Lambrin..

Elvira îl primi cu o prea mare bucurie, ca să nu fi fost într'adins voită, ca şi cum ar fi ţinut să arate lui Dorneanu că n'o mai supăra amintirea purtării lui faţă de dânsa.

Lambrin fu încântat şi intră în vorbă cu Miguel în aşa chip, că spaniolul îl lua de prieten numai de cât.

Asupra plecării, Miguel se adresă lui Lambrin:

— Domnule doctor, aş vrea să te consult atât în privinţa sănătăţii mele, cât şi relativ la copila mea... Faceţi-ne plăcerea şi poftiţi la prânz, la noi, mâine...

Cu plăcere, domnule Toredat.

Intâlni atunci o privire mult zicătoare a lui Dorneanu şi el îi răspunse c-un zâmbet.

Elvira privise acel schimb care avea desigur, o însemnătate şi simţi boldul unei curiosităţi aprinse.

După plecarea spaniolilor, însoţiţi de Lambrin, Adriana îşi ceru voe să odihnească puţin...

In realitate era tactica ei obicinuită, în acest din urmă timp să lase şi singuri pe iubiţii săi *părinţi*.

— Ai luat seama la ceva... aş putea zice... nou,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

în atitudinea lui Lambrin, scumpă Berta? i se adresă Nerva...

Nu... răspuuse ea, însă în priviri i se ivi dorința de a afla.

— Nu ți se părea că se uita prea cu interes la d-na del Pinta?

— Nu mi-ar părea ca lucru peste putință. Elvira e foarte frumoasă și numai un om ca d-ta, scumpe Nerva, nu ar fi atras de ea.

El tresări...

— De ce zici așa Berta?

— O zic cu mulțumire, Nerva al meu iubit, fiindcă cunosc lațul ce ți întinsese Elvira. Atunci mi-am dat seama cât mă iubești de mult.

— Dragă Berta!

— Ea singură mi-a spus aceasta.

Și-i povesti întâmplarea dintre ea și Elvira, apoi împlini:

— Biata femee voia cu orice preț să știe dacă și eu te iubesc.

— Și ți-a-i lăsat priceperei ei taina, scumpă Berta?

— Intr'un moment de surprindere, aproape s'o las. O rivală ghicește însă repede. Dar ce ne interesează, la urma urmei...

— In adevăr așa-i... răspunse el, însă un nor îi trecu pe frunte.

Convorbirea le-o întrerupse Susana, poftindu-i la masă, și Berta nu putu surprinde aerul lui de îngrijorare.

Nerva apropria însă, cu pătrundere, de faptul acesta, faptul că Adriana putuse ghici iubirea lui și a mumă-si.

De sigur că spaniola se amestecase... De sigur că'l ura, că ura prin urmare și pe Berta... Ea deschisese ochii Adrianei și adusese criza...

Rămânea să se convingă, și, de va dovedi că așa era, să ia măsuri spre a-i întâmpina cine știe ce altă încercare de a le face rău.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

XXIII

In timpul săptămânii vila Prônier se poporâ cu oaspeţi noi. D-na şi D-l Dufour, părinţii Bertei sosiră şi vila se umplu de bucurie.

D-nul Dufour înfăţişă ficei o situaţiune frumoasă a mersului uzinei.

— Dragă Berto, să nu crezi că eu sunt factorul principal al acestui progres... Şeful uzinei, băiat admirabil precum îl ştii, conduce totul cu o pricepere şi c'o activitate care, trebuesc răsplătite... nu-i aşa?

— Fireşte că da, scumpe tată, să-i îndoim leafa şi să-l facem părtaş mai mare la beneficiu.

D-nul Dufour se şterse la nas, — deprindere veche care arăta că nu fusese înţeles.

Berta începu să râdă.

— Atunci d-ta ai în vedere, tată, o răsplată mai de preţ? vrei poate să-i cedăm uzina?

— Nu, nu asemenea lucru... Cum să ne desfacem noi de-o uzină care, la urma urmei, este bunul Adrianei?

— Ai dreptate, tată.

— D-nul Cornevin, fata mea, face ceia ce face, dintr'un alt simţimânt, cred, faţă cu casa noastră...

— Bine, îmi închipuesc, tată... Cornevin iubia foarte mult pe bietul Prônier...

— Da de ce nu-i spui, frate mai pe înţeles? luă cuvânt d-na Dufour... Uite ce este, Berta. Cornevin. înaintea plecărei noastre aici, ne-a spus că te-a îndrăgit şi că aspiră la onoarea şi fericirea de a-i fi soţie. Eaca toată istoria... Dar tatătău lungeşte vorba şi treaba stă pe loc.

Berta se înroşi şi luă o înfăţişare serioasă.

Dragă mamă, Cornevin este om onest şi activ, dar nu toţi oamenii oneşti şi activi, ori cât de buni ar fi ei, pot plăcea unei femei.

Se auzi glasul Adrianei care întâmpina pe Dorneanu.

— Vom mai vorbi însă de aceasta, se grăbi ea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

să termine. Aud că vine doctorul. Daţi-mi voe să vă las.

Si eşi repede inciudată oare-cum de propunerea părinţilor ei, aceiaşi totdeauna: buni dar mărginiţi numai la un cerc strimt de interese şi de vederi.

Salonul se prefăcuse în cameră de culcare pentru bătrâni.

Dufour se uită lung la nevastă-sa, ştergându-se repede la nas.

— Ei, ce zici Melanio?

— Ce să zic, Petre? Ea, tot cum o ştim. Mă prind că-i prinsă iar de inimă, cum a fost şi cu Prônier.

— La urma urmei, nevastă, dacă atunci ca fată, şi nu ne-am putut împotrivi, — azi am mai avea pas de a-i cârmui voinţa?

— Las'că o descos eu, Petre. Mie mi-i drag, Cornevin şi nu uit că aproape 'i-am promis...

— Tu te cam grăbeşti, uneori, Melanio, nu de azi o ştiu...

— Şi tu, Petre, cam lungeşti treburile.. tot nu numai de azi n'o ştiu...

— Ei, lasă, Melanio.. să nu ne certăm... Berta e cuminte...

— Firește, Petre, că nu eu ca mamă, voiu zice că nu-i cuminte.

E mândria noastră, fata... Dar, ia ascultă, un lucru?.. Nu cumva doctorul acesta să fie în cauză?

— Cu putinţă. De unde însă gândul?..

— E frumos, blestematul! Şi nu vezi cum vorbeşte? Şi nu te uiţi cum îl întâmpină Berta şi Adriana?

— Melanie, Berta e cuminte, o mai zic odată. A suferit cu Prônier, se va fi învăţat să cunoască mai bine oamenii...

Adriana le tăiă discuţiunea. Venea spre a-şi face de vorbă cu bătrânii, ca să lase împreună pe *părinţi*.

— Când a-i şti, Nerva dragă, cu ce veste 'mi-au venit părinţii din Charleroi?.. îi zise, strângându-i mâinele...

— Cu veste de a te mărita, de sigur.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ești de uimit cu pătrunderea ta...

— Nu e greu, Berto, de-a ghici, fiindcă aceasta este grija părinților. Pretendenții apoi, ai unei femei frumoase, răsar pe toate potecile... chiar pe cele mai retrase. De-aceea, scumpă amică, eu cred cel mai nemerit momentul de a mă prezinta lor ca alesul tău și să nu mai așteptăm vara.

Berta se înroși, plecă ochii și-și duse mâna la pept, atât de puternic ce i se bătu inima.

— Da, scumpă Berto, îi șopti el, apropiind-o într'o strânsă îmbrățișare. Să gustăm în fine fericirea după care dorim de atâta timp... Venirea părinților tăi este providențială... Unde pui apoi că Adriana va avea cu cine să mai petreacă în orele când vom simți nevoea singurătății?

— O! Nerva! Palpit de emoțiunea bucurei și mă și înfior par'că de nuștiu ce teamă tainică...

— De nimic să nu te mai temi, scumpă Berto... Tu nu'ți dai seama cât de mult ne favorizează împrejurările? Te rog, să nu mai întârziem... mai ales că trebue să le dai un răspuns în privința pretendentului dela Bruxela...

— Bine, Nerva... fă pasul... răspunse ea cu o neînțeleasă sfioșie.

— Mulțumesc, Berto... pentru fericirea ce'mi permiți să am...

Adriana promisese doctorului că „va voi" să trăiască și voința, ce e drept, părea să fi adus în starea ei o îmbunătățire bucurătoare.

După cum își exprimase însă Lambrin temerea, voința aceasta putea fi o ațâțare mai mult impusă sistemului nervos, o cheltuire în dauna întregului organism.

După fiece plimbare, după fiece exercițiu simția acum o oboseală sleitoare, urmată de o tristețe adâncă. Dacă nu se putea retrage îndată în camera ei spre a fi singură, lupta să nu i se vadă slăbiciunea și această luptă îi înrăia starea generală.

Într'una din zile, ca să se arate copilăroasă ca altă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dată, alergă puţin cu câinele bunicilor ei, şi deodată fu apucată de o palpitaţiune violentă a inimei încât abia putea să respire.

Ingălbenită şi ducând repede mâna la inimă, se lăsă ghem jos,... cu o senzaţiune dureroasă... Ideea de moarte îi veni la moment... şi se îngrozi... Să nu mai vadă pe mumă-sa?

Făcu o silinţă asupră-i şi se ridică. Şovăi însă... şi atunci începu să strige ajutor.

Era în spre poartă, în dreptul unui tufiş de mimose.

Doctorul Dorneanu, urmat de aproape de Lambrin cu d-na Prônier, intra tocmai atunci.

La acel strigăt se repezi şi putu s'o prindă în braţe, aşa cum se lupta să se ţină de nişte ramuri.

— Ce ai, scumpă copilă? o întrebă cu îngrijare.

— O palpitaţie violentă şi înnec...

— Dar cum ţi-au venit? Ce-ai făcut?

— Am alergat cu Ralf...

— O! copil ce eşti...

— Unde-i mama?

— Uite-o... vine cu Lambrin...

— Mai stai puţin aci cu mine, căci nu voi să mă vadă schimbată.

Dorneanu o ascultă puţin şi cercetarea nu'l mulţămi.

— Adriano, îi zise, privind-o adânc în ochi. Tu ne ascunzi,—şi mie în deosebi după cât îmi pare,— adevărata stare în care te afli... In timpul zilei, după câte-o mişcare, nu-i aşa că te simţi prea obosită şi abia în putinţa de a rezista?

— E adevărat doctore.

— Pentru ce nu m'ai făcut atent? O! dragă Adriano, tu nu ţii la mumă-ta.

— Taci, nu mai zice aşa... Aş fi murit deja poate până azi, dacă n'aş fi iubit'o... Haidem... M'am liniştit...

— De mâine, medicamente, scumpă copilă şi cât mai puţină mişcare...

— Bine, doctore.. Am promis odată că fac ce vei voi...

— Imi dai voe să-ţi mai fac o întrebare?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Poftim.

— Fisiceşte, văd cu plăcere că vrei să faci; dar sufleteşte?

— Şi... răspunse ea pe scurt.

Fiind-că apucase înaintea lui, în apropierea casei, îi observă forma corpului. Umerii îi părură mai aduşi; nu mai avea mlădiere în umblet... Braţele îi slăbiră, pulpele de asemenea. Corpul nu căştiga nimic, fiind-că sufletul se depărta din ce în ce de el...

Dorneanu nu se mai îndoi de un finit apropiat.

Cine ştie dacă ziua hotărârei nu avea să provoace criza hotărâtoare:..

Totuşi recunoscu că situaţiunea în care se pusese acum nu mai era de prelungit.

Ori cum s'ar întâmpla lucrul, trebuia să vorbească bătrânilor...

Lăsă pe Adriana să intre în casă şi el se opri şi se aşeză pe banca din laturea intrării.

Aci, scrise o reţetă, apoi trecu de chiemă pe Susana.

— Ascultă, trimite la farmacie pe omul de curte să aducă ce-i scris aci şi să'mi dai d-ta medicamentul fără să simtă cineva din casă... Ai înţeles, Susano?

— Da, domnule doctor. Îi e rău iarăşi domnişoarei noastre?

— Puţin... Dar ştii cât de degrabă se neliniştеşte Berta...

— Biata doamna.. ştiu...

Când intră şi el, bătrânii vorbiau cu Lambrin...

După puţin acesta se ridică:

— Îmi daţi voe să vă las cu amicul meu, doamnă şi domnule Dufour, ca să văd ce mai face Adriana noastră...

— Mă rog, poftim...

— Nerva dragă, vom pleca astă-seară odată, fiindcă am ceva de vorbit cu tine.

— Bine, Lambrin.

— Ei, domnule Dorneano, luă cuvânt Dufour, cum ne merge nepoata? Va mai avea nevoe şi iarna viitoare de climatul de sud?

— Nu va strica, domnule Dufour, să petreacă aci

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

încă doi, trei ani, până ce va ajunge la etatea de şeasesprezece ani cel puţin.

— Vedeţi că e cam greu, domnule, pentru fiica noastră, văduvă, să stea atâtea luni pe an singură cu copila, în loc străin? zise d-na Dufour.

— Scumpă doamnă grija aceasta a dumneavoastră, foarte firească, poate că este pe cale de a înceta, numai dacă veţi avea bună-voinţă să mă ascultaţi...

— Cum să nu ascultăm un doctor, zise Dufour...

— Acum însă veţi bine-voi să ascultaţi pe omul, pe Nerva Dorneanu, amicul acestei case.

— Amiciţia este preţios lucru, domnule, răspunse bătrâna.

— Doamnă şi domnule Dufour, pot fi un strein pentru dumneavoastră, după cum cu câteva luni în urmă eram şi pentru doamna Prônier. Viaţa are însă împrejurări care stabilesc între străinii de până eri, prietenia; aceasta înlesneşte cunoaşterea calităţilor intime ale fiecăruia şi porneşte între două fiinţi un simţimânt mai puternic: iubirea... Aşa s'a făcut că între d-na Prônier şi mine s'a aşezat, curat şi statornic, simţimântul care aşteaptă numai consfinţirea familiei şi apoi pe cea socială. In bună înţelegere dar cu d-na Prônier, am onoare a vă cere mâna sa şi a vă ruga să 'mi-o acordaţi...

Cuvintele din urmă le rosti cu emoţiune, dar şi cu o curtenie perfectă.

— Domnule Dorneano, dacă fiica noastră v'a acordat-o, noi nu avem de ce să ne împotrivim. Putem adăoga numai că împresiunea ce ne-aţi făcut, mie şi nevestei, e din cele mai bune şi că suntem mulţumiţi de alegerea fiicei noastre...

— Vă mulţumesc şi eu la rându'mi...

— Dar atunci fiica noastră se va muta aci, unde profesaţi? întrebă muma.

— Eu cred că vom locui la Paris, unde'mi am casa, aşa ca să nu fim prea departe de Bruxela şi de Charleroi...

— Atunci toate vor fi bune...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

In timpul mesei, la care sta şi Lambrin, bătrânul deschise vorba asupra căsătoriei şi bău un pahar pentru fericirea viitorilor soţi...

Adriana se aştepta la această veste într'o zi, şi totuşi îngălbeni. Inima începu să'i bată mai tare, mâna-i tremură, când să ciocnească şi scăpă paharul...

— Ah! ce-am făcut!... strigă copila şi vru să i-a paharul, dar de odată se dădu înapoi, căzu pe scaun, duse mâna la inimă şi se răsturnă pe spătarul scaunului.

Amândoi medicii săriră, d-na Prônier dădu un ţipăt şi alergă de înghenuchiă lângă copilă... cuprinzând-o în braţe...

Capul copilei se rostogoli pe umărul ei.

— Dar e moartă, doctore! strigă c'un ţipăt sfâşietor biata mumă...

Dorneanu o luă în puternicele lui braţe si alergă în camera de culcare unde o întinse pe pat.

Cu ajutorul lui Lambrin o dezbrăcă repede... ca să constate.. că în adevăr copila nu mai trăia...

Se privi înmărmurit cu Lambrin,— în timp ce d-na Prônier, nemişcată, aştepta cuvântul lor... teribilul cuvânt al disperărei întregei sale vieţi.

Dorneanu, palid, înaintă către dânsa şi-i întinse o mână, şoptindu-i cu glas înăbuşit:

— Curagiu, scumpă Berto...

Atunci ea p'arcă se deşteptă dintr'un vis, ochii i se măriră şi dându-l de-oparte se repezi nebună de durere şi aproape căzu peste corpul neînsufleţit, isbucnind într'un plâns amar.

— Adriano! copilă scumpă! De ce m'ai părăsit... Adriano...

Şi cu acest cuvânt, ce i se înăbuşi în gât, căzu alăturea, fără cunoştinţă,—în timp ce, în pervazul uşii, bătrânii părinţi şi Susana stăteau ca de piatră.

XXIV

A doua zi,— frumoasă zi de Februarie, început de primăvară pentru partea de plante şi copaci care'şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pierduseră frunzişul,— doliul dela poarta vilei Prônier arăta trecătorilor că un suflet părăsise lumea.

In salonul vilei transformat în capelă ardentă, Adriana, îmbrăcată cu alb, dormia între plante înflorite pe catafalc.

Era liniştită, albă la faţă, de-o frumuseţe plină de nevinovăţie, sfinţită de majestatea morţii.

Soarele străbătea prin ferestrele deschise şi lumina lui de aur trecea prin luminile pălite şi tremurătoare ale făcliilor de ceară.

Şi ce tăcere care da fiori în casa aceasta până aci voioasă, dacă nu sgomotoasă!..

Ce iluziune mâhnitoare de pustietate adâncă, în care ţi-e teamă să rosteşti vre-un cuvânt care să răsune lugubru şi care să turbure amorţeala durerii!.

Două surori ale unui ordin călugăresc, cu îmbrăcămintea lor neagră cu gulere albe, păreau la cele două căpătâie ale catafalcului, ca nişte trimise ale morţii, care să răpească orice iluziune amăgitoare...

Moartea trebuia să rămână în realitatea sa spăimântătoare.

Nenorocita mumă,— umbră dureroasă a fericitei de eri,— trece din o cameră în alta fără să pară că vede pe cineva, mută, cu ochii pierduţi in depărtările adânci din fiinţa ei aproape nimicită... se opria, în neştire, la pragul salonului devenit templu al unei nemărginite dureri, privia rătăcit, cu ochii fără lacrimă uşurătoare, şi apoi se întorcea spre a cutreera cuprinsul întunecos pentru ea, al locuinţei deşarte.

Doctorul o urmărea, întunecat la chip, cu priviri îngrijate, palid, adânc turburat... Paşii femeei iubite răsunau în el apăsându-i inima şi trezindu-i fiori reci.

O! ce noapte trecuse!.. Ingrozitoare, de nespus!

Bătrânii Dufour singuri puteau să plângă... Singuri cutezau să arunce Bertei jalnice cuvinte de mângâiere pe care ea nu le auzia.

Şi Ralph, care îndrăgise pe prietena de puţin timp, scotea din când în când câte un urlet care cutremura casa şi împrejurimile...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Servitorii trebuiră să-l alunge cu pietre şi câinele plecase fără să se mai întoarcă a doua zi.

Lambrin îngrijia de cele trebuincioase pentru înmormântare... mai dominat în durerea lui, dar tot atât de dureros atins.

Dorinţa bătrânilor fusese să se transporte copila în Belgia, dar d-na Prônier, întrebată, rămăsese indiferentă.

Atunci, Dorneanu convinse pe bătrâni să o înmormânteze aci, ca nu drumul până acolo, să cauzeze Bertei vre-o vătămare, în starea de prostraţiune în care se afla...

Şi apoi, ori unde ar fi corpul, amintirea rămâne aceiaşi, regretul ca şi pierderea sunt tot pe viaţă.

După amiază veni Elvira cu tatăl ei, vestiţi de Lambrin. Aduceau lacrimi şi flori...

Numai când o văzu Berta pe tânăra ei prietenă, par'că se mai desmetici şi i se aruncă în braţe isbucnind într'un plâns care umplu de lacrimi pe toţi ai casei...

Dorneanu şi Lambrin, ori cât de îndureraţi, ascultară timp de un pătrar de oră şi mai bine, potopul de cuvinte duioase ale spaniolei...

Dorneanu, surprins şi amărât tot odată de rolul ce jucase femeea aceasta şi întrebându-se dacă din sinceritate vorbea atât de uşor ori dacă şi acum juca un rol; Lambrin, atins de duioşia şi de frumuseţea ei în asemenea pornire de prietenie mângâetoare.

Iar când spaniola se află în faţa catafalcului, făcu semnul crucei şi sărută pe Adriana cu o pietate adâncă, apoi rămase câteva momente în o contemplare plină de mâhnire, care impresionă pe toţi..

Adriana, urma să doarmă, şi să nu mai simtă nimic şi pe nimeni.

Pentru tânăra ei fiinţă care mai mult suferise în viaţă, se terminase acuma totul,— şi peste câteva ore un mormânt avea să arate indiferenţilor vizitatori ai cimitirului... că încă un locuitor mai venise pentru eterna odihnă în înalta cetate eternă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

In Menton înmormântările se fac la ore când locuitorii de anotimp ai oraşului s'au strâns pe acasă, în mersul zilei sau seara, şi cât se poate pe uliţele cele de mai pe delături.

Mor mulţi acolo dintre ftisicii ce au venit să'şi afle o mângâiere în clima dulce a sudului, dar nu se simte când sunt duşi la locul de eternă odihnă.

Pe un şes îngust al unei rîdicături de munte, la răspântia de unde un drum apucă spre Castelor şi altul spre Menton-Garavau, cimitirul se înalţă caturi-caturi până la micul şes aproape rotund al vârfului.

Este un loc singuratic şi tot odată aproape romantic din punctul de vedere al priveliştilor frumoase ce se desfăşoară în josu-i...

Par'că şi-ar fi ales moartea într'adins asemenea loc înalt, ca un fel de semafor de unde să poată observa fiinţele ce trec pe oceanul vieţii, precum funcţionarul semaforului de pe coasta lui Cap-Martin observă vasele ce trec pe luciul mării în raza ţărmului Mentonez.

Fiecare cat îşi are oaspeţii şi umbra chiparoşilor săi; fie care cat, monumente de artă ori simple cruci.

Viii ce se urcă pe această culme, uită în curând impresiunea de tristeţe ce se împrăştie de obiceiu din cuprinsul unui cimitir, căci îi răpeşte tabloul vieţei văzut de sus, de departe, în admirabil decor de verdeaţă, de flori, de munţi, mărginit de luciul mării care se pierde în zări nepătrunse de ochi.

Cunoştinţa de locul melancoliei, dispare din ei; morţii rămân în adevăr cu morţii.

Oraşul, trăeşte şi se mişcă în varietatea culorilor acoperemântelor de case, a uliţelor întortochiate, a pitorescului „cartier" vechiu ce se oglindeşte în apele portului; trăesc şi privitorii, din asemenea viaţă, din asemenea tot ce li se înfăţişează plin de un farmec nou.

De câte ori trecuse Adriana pe drumul ce duce până aci; de câte ori se înfiorase de pietate în faţa morţei şi rămăsese în extaz în faţa priveliştei care-i făcea şi mai plăcută viaţa!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Acum făcea ultimul drum pe şoseaua frumoasă, fără să simtă sdruncinul dricului acoperit de coroane; înainta subt baterea luminei unui crepuscul minunat care înfrumuseţa natura locurilor, şi nu simţia nici duioasele oftări care o însoţeau, nici pe aceia cari o petreceau la locuinţa de pe culmea înaltă.

Urcă şi acum, închisă însă în sicriul de lemn de stejar, drumul spiralic pe care de atâtea ori îl urcase în libertate...

Şi în loc să se oprească pe şesul de sus ca să admire, se opri pe şesul al doilea, la capătul din spre zid al unei cărări în deajuns de strimte:

Aci, se coborî pentru totdeauna într'o îngustime de pământ, adâncă de-o jumătate stânjen şi rămase subt stratul de ţărână aruncat de lopeţi, în timp ce spre cer se înălţau sfâşietoare plânsete, ca un etern rămas bun pentru ea, ca o dureroasă imputare aruncată soartei...

Şi astfel, Adriana nu mai fu... iar pe calea către vila Prônier se îndreptau fiinţi sdrobite de durere, cufundate în noaptea unui etern regret.

In acea seară şi până noaptea târziu, doctorii Dorneanu şi Lambrin trebuiră să vegheze neîntrerupt la căpătâiul sărmanei mume, care, se sbuciuma între viaţă şi moarte, părând că avea să purceadă pe urma scumpei copile.

Ingrijirile medicale îşi avură pentru corp isbânda, sufletul însă rămânea subt greutatea ca de piatră a disperării.

XXV.

Intr'o după amiază caldă dela finitul lui Februarie Berta prônier şedea pe o bancă, în curtea vilei.

Cu vestmântul ei de doliu, pe chip cu liniştea durerei resemnate, privia după tatăl şi muma ei care se îndreptau spre poartă.

Se duceau, bieţii bătrâni să se mai mişte pe ţărmul [illegible]

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ea nu mai trecuse de poartă dela înmormântarea Andrianei.

Privea pe urma lor şi se gândea mai mult la durerea lor de cât la a ei... Cât îmbătrâniseră de mult în aceste două săptămâni! Mai cu seamă tatăl ei... El părea mai simţitor, mai atins de pierderea nepoatei de cât bătrâna.

Şi nu'şi lua sie seama că şi dânsa devenise aproape de nerecunoscut.

De subt boneta neagră, şuviţele de păr aduse la tâmple, eşiau învrâstate cu fire de argint, iar faţa ei nu mai avea frăgezimea şi drăgălăşia acelei tinereţi mai presus de etatea ei.

Când vedea pe Dorneanu venind, trist, uşor adus de umeri subt povara mâhnirii, ea nu mai putea să zâmbească.

Ochii i se aburiau de rouă de lacrimi, căci nu se mai ivea aceea care întregia fiinţa lor, bucuria lor, viaţa lor.

Işi strângeau amândoi mâinele în tăcere, îşi furau din priviri triste acelaş simţimânt de adânc regret şi rămâneau unul lângă altul fără să rostiască vr'un cuvânt, adese ori ore întregi până ce Lambrin sau bătrânii veniau să întrerupă întunecoasa lor visare.

Nici un cuvânt de mângâere între ei: ar fi fost de prisos.

Cu atât mai mult nici o privire în viitor: Zarea acestuia li se închisese par'că cu mormântul Adrianei, pe culmea cimitirului.

Privindu-i cum se depărtau, se gândi apoi la intenţiunea lor de a se întoarce la Charleroi...

Da, bătrânii, nu mai puteau suporta Mentonul către care îi mânase bucuria şi de unde îi alunga durerea. Voiau să plece şi o sfătuiau să-i însoţească: în schimbarea aceasta de loc dânşii puneau speranţa unei mai repede îmbunări sufleteşti a ei.

Şi ei nu-i venia să lase Mentonul aşa de curând. De oraşul acesta o lega un mormânt..

La Dorneanu nu se gândia, nu se putea gândi: mai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

presus de iubirea pentru el, era şi-i părea c'avea să rămână pentru totdeauna amintirea Adrianei şi nespusa durere că o pierduse.

Pe când cugeta acestea iarăşi şi iarăşi, iată se ivi Elvira del Pinta, singură.

Purta un vestmânt cochet, avea chipul radios, era ca timpul din acea zi, primăvară şi dor de viaţă; respira par'că amorul şi mulţumirea din aerul cald şi din mirosul îmbătător al florilor...

Ce contrast cu Berta, icoană a uitării de sine şi a mâhnirii împovărătoare.

Ea păţea trecutul şi ceastă-l-altă viitorul.

Spaniola o sărută:

— O! dar mai lasă, scumpă amică, durerea... îi zise cu glas mângâios dar înclinat către voioşie, gândeşte-te şi la d-ta...

— La mine să mă gândesc ?... De ce ? Ce mai pot fi eu fără... *dânsa* ?

— Negreşit, scumpă amică, negreşit că biata copilă ţinea în viaţa dumitale un loc ce nu poate fi ocupat, dar aceasta nu înseamnă că pierderea ei trebue să te doboare, că terbue să renunţi la ori ce mulţumire... Nici scumpa copilă nu a voit aceasta, şi dacă te-ar vedea acum, ar regreta poate că sacrificiul ei a rămas nefolositor...

Berta ridică la amica sa ochii plini de nedumerire.

— Sacrificiul ei, zici ?... Ce sacrificiu ? Nu înţeleg de fel, crede-mă.

— In adevăr că nu ai ştiut ?.. Ah! ce imprudentă sunt! rosti vicleana femee... Să nu mai vorbim atunci... Ştii dragă amică vestea, că peste trei zile plecăm de aci ?.. Tata voeşte să vadă Italia şi...

— Dragă doamnă del Pinta, te rog, nu mă lăsa într'o nedumerire care mă va nelinişti mai rău de cât dacă aş afla ceva trist...

De care sacrificiu al copilei mele ai vorbit adineauri ?

O! doamne — să fiu silită să vorbesc de un lucru dureros... Vezi, dragă d-nă Prônier ? aceasta e nenorocirea vieţii mele, de a nu cugeta mai temeinic, în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nainte de-a face un pas... Ştiai, sau nu ştiai, la ce mai aduceam vorba despre ceva care putea sângera o rană neînchisă încă bine... Ah! lasă că mi-e necaz pe mine de-mi vine nuştiu ce să'mi fac!

— Cu cât te scuzezi mai mult, doamnă, cu atât îmi îndârjeşti mai mult curiositatea şi neodihna.

Scumpă amică, din indiscreţiunea unei... persoane oarecare, — nu pentru că a voit să fie indiscretă, ci din o aruncătură de vorbă... ca a mea bunăoară mai adineauri, am putut să adun în anume împrejurări şi să reconstituesc taina, ca să zic aşa... O! crede-mă, doamnă, că dacă mia-şi fi dat seama la timp şi aşi fi deschis ochii şi poate că biata Adriana nu se pierdea...

— Pentru Dumnezeu, doamnă, spune mai degrabă strigă Berta, îngălbenindu-se, căci parcă îi fulgerase prin minte o teribilă idee..

Nu cumva scumpa şi nenorocita mea copilă a putut să iubească pe... cineva?

— O! da, scumpă amică... Ai pătruns acum şi mă mir cum de n'ai putut pătrunde... atunci... zise vicleana cu'n ton răutăcios pe care deabia îl acoperea compătimirea.

Nenorocita mamă, cu braţele întinse pe genunchi rămase o clipă ca trăsnită. Un scurt cutremur o clătină apoi şi ridică privirea paianjenită de ceaţa lacrămilor, prin care străbătea cea mai durerosă expresiune a disperării imprimate.

— Da... aşa a trebuit să fie... murmură ea... Fatală precocitate!...

Lacrimile începură a-i curge liniştite, din izvor adânc, în tăcerea de îngrozit a unui pustiu şi mai larg ce se deschidea acum în jurul existenţei sale.

Elvira se speriă în faţa unei asemenea stări de nimicire şi parcă-i fu cu adevărat milă de sărmana femee pe care o zdrobise ea...

Îşi ajunsese scopul, îşi împlinise răzbunarea.

— Şi Dorneanu să nu vadă... îşi zise Berta mai mult sie-şi...

— Dragă amică, Dorneanu a văzut, a ştiut ba el

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

chiar a impus copilei sacrificiul, şi prea meşteşugită n'a trebuit să-i fie impunerea, odată ce biata Adriana îl iubia. L'a ascultat şi s'a dus...

— O! nu cred, doamnă, nu cred ca el să fi ştiut şi să-i fi impus, strîgă deodată, şi se ridică, cuprinsă de o bănuială.

— Egoismul bărbaţilor e teribil, doamnă... şi apoi nu uita că era înamorat de d-ta... răspunse ea cu o. ură ce nu şi-o putea domina...

De astă dată Berta, cu toată durerea sufletului ei însângerat, văzu limpede, înţelese pe deplin că o vrăşmaşe îi vorbea.

Işi aminti de convorbirea dintre amândouă când spaniola căutase să facă a-şi da pe faţă taina, când îi mărturisise că iubea şi ea pe Dorneanu,— şi o fulgeră cu o căutătură aspră:

— Egoismul bărbaţilor doamnă? îi zise ea cu energie,— nu atât cât nenorocitul caracter al unor femei fără demnitate şi fără inimă!. Ce ţi-am făcut eu însă?

Elvira se ridică dreaptă şi-i opuse o privire plină de ură şi de mândrie.

— Ai fost în calea iubirii mele, îi strigă ea... Fără d-ta, m'ar fi iubit.

— Mă urăşti... prin urmare ai minţit!

— Te urăsc în adevăr, — jur pe Dumnezeu însă că nu am minţit. Ţi-am spus lucrul cum este ca să te pedepseşti singură căci ai fost mai mult amantă decât mumă!..

— Destul, doamnă... Nu mă pot coborî până la insulta cu care crezi că mă poţi lovi... Du-te cu Dumnezeu, doamnă, şi când vei avea să suferi când-va, să'ţi aduci aminte că m'ai făcut să sufer fără nici o vină către dumneata...

Şi-i întoarse spatele, depărtându-se repede.

Elvira o urmări cu ochii aprinşi de mânie, furioasă că nu o putuse şi umili, îi aruncă din urmă câteva blesteme, şi eşi din curte, tremurând aproape sugrumată.

Cum ajunse în camera Adrianei, îngenuchiă înaintea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

patului în care zăcuse copila, şi-şi plecă pe marginea lui capul îngreuiat, isbucnind într'un plâns amar.

Da, i se făcea din ce în ce mai vădită putinţa ca Adriana să fi iubit pe Nerva.

Dela plâns,—după ce se ghemui într'un fotoliu,—trecu la adunarea logică a împrejurărilor din trecut, şi una câte una i se ivi limpede şi de nediscutat: cine-i atrăsese luarea aminte asupra lui Nerva? Adriana. De când starea ei se schimbase în mai bine ca prin minune? De când Nerva venise în casa lor. Acea plăcere a bietei copile pentru jocurile şi pentru exerciţiile la care lua parte şi Nerva, acea bucurie cu care îl întâmpina, acea mulţumire cu care îl însoţia în plimbări, aveau o cauză puternică: timpuria ei predispoziţiune pentru amor!

De odată tresări... îi mai veni în minte un lucru... Biata copilă nu putuse suferi nici odată pe spaniola... Eată la ea şi gelozia, pornită din o fire prea arzătoare şi dintr'un instinct de neîncredere faţă cu această femee...

Pe urmă... o! da, acea seară când o îndemnase sărmana Adriana, pe ea, pe muma să păşiască la unirea cu Nerva, i se ivea acum ca o lumină nouă spre a'şi da seama de sufletul mare al copilei, de curagiul ei generos.

Pentru ca să ajungă însă aci, a trebuit negreşit o şoaptă vicleană, a cuiva... şi dela cine şoapta, dacă nu dela spaniola răzbunătoare! Ea de sigur, după cum a căutat să smulgă mumei taina, a putut mai uşor să o smulgă neexperimentatei copile... Şi atunci... a lovit cu cruzime în sufletul ei naiv şi neştiutor... O! mizerabila străină!...

Şi se ridică, de îngrozit în mânia ce-o cuprinse, cu ochii fulgerători, ca şi cum ar fi apărat în acea clipă pe scumpa ei copilă, contra uneltirilor infame.

Şi în adevăr că i se năluci aevea fiinţa scumpei sale Adriana, dar blândă, ertătoare, cu mâinele întinse către ea par'că 'i-au cerut să se apropie ca s'o desmierde, ca s'o mângâe.

Berta căzu în genuchi plângând cu hohote:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ertare, Adriano, ertare... strigă ea.

In pragul uşei se ivi atunci Lambrin, înmărmurit în faţa acestei dureri ce luneca par'că pe clina unei remuşcări sfâşietoare.

— Doamnă... scumpă amică... îi rosti el, întinzându-i mâinele.

Ea se ridică deodată, speriată, rămase o clipă în nemişcare cu ochii rătăcitori la el, îşi trecu mâna pe frunte ca şi cum s'ar fi deşteptat dintr'un somn adânc dar turburat, şi mai mult în neştire, îşi lipi capul de pieptul lui, murmurând:

— O! cât sunt de nenorocită! Dumnezeule... cât sufer!

Lambrin o făcu să şadă, şi stătu alături...

— Doamnă Prônier, te rog, pentru ce atâta disperare...

— Ah! doctore, când ai şti... când ai şti ce otravă s'a mai turnat peste durerea mea!..

Şi într'o pornire aprinsă îi povesti scena ei cu spaniola şi cum ajunsese apoi să întărească cu dovezi ceeace socotise întâiu ca o minciună a răzbunării.

Lambrin asculta înlemnit şi caracterul lui onest se revoltă până la blestem şi ură pe femeea-viperă ce începuse a-i fura inima...

— O! nelegiuita, strigă el..

— S'o ertăm, doctore... 'Şi-a ascultat numai patima, iar noi rămânem în faţa unui teribil adevăr: Dorneanu a ştiut şi... a primit sacrificiul... rosti ea cu nespusă părere de rău...

Lambrin luă hotărîrea să mintă, spre a scăpa pe amicul său, în de-ajuns de nenorocit şi fără asta. Trebuia să rămână curat şi neatins de bănuială, în sufletul acestei mame, oricare ar fi fost rezultatul din urmă.

— Amică scumpă şi mult încercată, începu el, nu crede pe toţi oamenii capabili de josnicii, fiindcă s'a găsit o fiinţă atât de păcătoasă. Ascultă-mă, te rog, ca amic şi ca medic... Dorneanu n'a ştiut nimic, n'a văzut simţimântul bietei copile. De câte ori însă am discutat împreună asupra sănătăţii Adrianei! Şi am

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

discutat ca medici adânc pătrunşi de misiunea noastră cât şi călăuziţi de simţimântul de caldă prietenie desinteresată pentru d-voastră amândoui. Vedeam bine că sărmama noastră mititică era pierdută, cu toate îngrijirile noastre şi nu mai ştiam ce încercări de scăpare să mai întrebuinţăm... Puteam oare să 'ţi-o spunem şi dumitale? Puteam avea cruzimea să te răpim din cea mai mângâietoare dintre iluziuni? Nu. De unde însă să bănuim ce ascundea biata copilă în sufetul ei? Şi apoi, dacă ne-am gândi bine nici nu e dovedit că Adriana a putut avea simţimântul acesta. Numai viclenia spaniolei a putut născoci asemenea lucru, fiind-că Adriana nu mai putea vorbi; numai ea a căutat să te lovească astfel, ca să te depărteze de omul stimat şi iubit...

Nu l'a putut lua dânsa,— nici d-ta să nu-l iei,— iată calculul ei drăcesc... Apoi drept judecând, îi putem da noi crezământ şi câştig de cauză? O! nu, scumpă amică... Să nu ne lăsăm pe terenul probabilităţilor, care nu pot avea nimic potrivit cu adevărul aşa cum este, aşa cum nu poate fi altfel.

Berta înclină capul, într'o atitudine de convingere în cele ce inima ei îi spunea că alcătuiau adevărul... Înţelese vrednica de laudă incercare a lui Lambrin de a scăpa pe Dorneanu faţă cu dânsa şi-i întinse mâna zicându-i:

— Eşti bun, Lambrin. Iţi mulţumesc... Imi cunosc datoria şi pe măsura ei îmi voi îndrepta viaţa d'aci înainte...

In acel moment intrară bătrânii. Amurgul începea şi ferestrele din spre apus se colorau de ultimile lumini şterse ale crepusculuí.

După puţin Lambrin porni, îngrijat adânc, înţelesese şi el că nu putuse clinti pe d-na Prônier din credinţa ei.

O! cum ar fi voit să pedepsească însă pe păcătoasa de spaniolă! In ce chip însă?

Inaintând către locuinţa lui, îşi dădu seama că nu putea fi vrednică de el asemenea hotărâre şi începu să cugete cum să poată întâlni pe Dorneanu?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

De ce nu venise la d-na Prônier ca de obiceiu? Unde era? Să se ducă la el?

Un gând îi spuse că Nerva se putea să-l fi aşteptând acasă, şi grăbi pasul.

In dreptul porţei staţiona o trăsură... Intră. Miguel Toredat i se ivi, foarte turburat, — iar în urma lui, Dorneanu.

— Domnule doctor, repede te rog, căci nu ştiu ce are fiică-mea. Mă tem să nu sosim prea târziu...

Şi îşi frângea mâinile, bietul tată.

— Merg... Haidem, răspunse el pe scurt, Dornene, te rog să mă aştepţi.

In trăsură fiind, Miguel îi povesti lui Lambrin că, era acasă când se întoarse fie-sa din oraş, pradă unei crize teribile de nervi, după care căzu în leşin, în care stare o şi lăsase.

Când Lambrin intră în casa spaniolei, aceasta era întinsă pe pat, cu ochii deschişi aproape sticloşi, înţepenită şi numai mâinile îi tresăriau şi numai pieptul i se ridica repede, respiraţiunea îi era şuerătoare.

— Un atac de isterie... gândi Lambrin,— şi-i dădu îngrijirile dintâi, trimeţînd apoi la farmacie pe Miguel.

Când îşi veni puţin în fire şi recunoscu pe Lambrin, îi şopti:

Am să mor... Ce păcat... Te iubiam...

Apoi închise ochii. Printre pleoape începură a-i curge lacrimi.

Lambrin o privi ciudat...

— Mă iubia... gândi el... Eată o mărturisire care m'ar fi încântat... eri...

După câteva momente Elvira începu a-i povesti, ca în delir, ce visuri de fericire îşi alcătuise din vlaţa ce spera s'o aibă cu el... Dar presimţea acum că visul avea să rămână vis şi că mormântul o aştepta... Să n'o îngroape lângă Adriana, o! nu...

Avu o puternică oţărire şi se ridică în sus ca speriată.

— Ah! ce descărnată e!... strigă ea şi apoi căzu pe spate cuprinsă iarăşi de-o criză...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Tocmai după o oră Lambrin porni de aci lăsând o mai liniştită, aproape sigur însă că era o victimă a morţei nu peste mult timp...

Trei zile după acestea Lambrin şi Dorneanu petreceau la gară pe d-na Prônier şi pe părinţii ei..

Berta era de-o linişte surprinzătoare, în aparenţă însă numai... Dorneanu, adânc îndurerat. In momentul despărţirei ea îi întinse mâna cu prietenie şi-i zise:

— Amice dragă, nu'ţi zic adio, nu'ţi zic la revedere... Dumnezeu singur ştie ce voeşte cu noi...

El se înclină şi-i sărută mâna respectuos, fără să răspundă, căci l'ar fi înăbuşit plânsul.

Două, trei clipe încă şi trenul se puse în mişcare, apoi se depărtă din ce în ce mai repede... şi se făcu nevăzut.

Rezemându-se de braţul lui Lambrin, Dorneanu şopti:

— S'a finit!...

Era o zi foarte călduroasă de Aprilie.

Dorneanu, întors la starea din trecut, rătăcia ca o umbră a lui, pe ţărmul mării în spre Stâncile Roşii..

Sudoarea îi brobona fruntea, mersul îi era şovăitor.

Se opri în josul muntelui stâncos, în dreptul podului «Saint Louis» şi se aşeză pe o stâncă.

In stânga lui gura neagră a tunelului ce străbate enorma masă a muntelui, căta la el, înegrită de fum, părând că'l chiamă să'l înghită şi să-l mistuie împreună cu durerea lui.

Scoase din buzunar o scrisoare, de multe ori citită de sigur, şi o desfăcu, încet, încet...

Işi aruncă ochii rătăciţi pe întinderea agitată a mării ca şi cum ar fi citit pe fiecare val ce venia spre ţărm, fie-care rând din scrisoarea ce ţinea tremurând, şi apoi îşi opri ochii pe ea par'că spre a se încredinţa de potrivirea dintre rândurile citite pe valuri şi rândurile acestea:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

«Amice scump,

«Nici adio, nici la revedere ţi-am zis, în mo-«mentul despărţirii... Plecam şi nu aveam încă «curagiul hotărârii mele... Acuma însă, departe de «oraşul în care am fost scurt timp prea fericită «şi în care am cunoscut şi ultimul cuvânt al du-«rerii supreme,—văd că la fericire nu mă mai «pot gândi şi că durerea trebue să rămână doamnă «peste viaţa ce va fi să mai am. Amintirea d-tale «îmi rămâne şi ea tot atât de scumpă ca şi dure-«rea,—durere scumpă, da, fiind-că îmi vorbeşte «de Adriana.

«In d-ta iubesc acum şi respect pe iubitul lo-«godnic din visurile nefericitei mele copile... şi «lui îi zic „adio" pentru pământ, la revedere «în altă viaţă».

„Berta"

— FINIT —

